

Τ.Ε.Ι.ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
**«STREETWORK: ΑΡΧΕΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗΡΙΞΗ
ΕΥΠΑΘΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ»**

ΣΠΕΝΔΟΥ ΜΑΡΙΑ
ΤΖΑΝΟΥ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:
Παππά Λαμπρινή

Πάτρα, Απρίλιος 2016

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ

Σ.Ε.Υ.Π.

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

Streetwork: Αρχές δεοντολογίας και μεθοδολογία κατά την προσέγγιση και στήριξη ευπαθών κοινωνικών ομάδων

Ερευνητική ομάδα:

- 1. Σπένδου Μαρία**
- 2. Τζάνου Χριστίνα**

Υπεύθυνη καθηγήτρια:

Παππά Λαμπρινή

Πτυχιακή εργασία για τη λήψη πτυχίου στην Κοινωνική Εργασία από το τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της σχολής Επαγγελματών Υγείας και Πρόνοιας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Τ.Ε.Ι.) Δυτικής Ελλάδος.

Πάτρα, Απρίλιος 2016.

© 2016, Copyright υπό Σπένδου Μαρία, Τζάνου Χριστίνα

Η πτυχιακή εργασία των Σπένδου Μαρία, Τζάνου Χριστίνα εγκρίνεται από:

Υπογραφές:

Μέλη εξεταστικής επιτροπής:

Ευχαριστίες

Εκπονώντας την πτυχιακή εργασία με θέμα Streetwork: Αρχές Δεοντολογίας και μεθοδολογία κατά την προσέγγιση και στήριξη ευπαθών ομάδων, αισθανόμαστε την ανάγκη να ευχαριστήσουμε θερμά τους επαγγελματίες κοινωνικούς λειτουργούς, που δέχτηκαν να μας δώσουν συνέντευξη για το ερευνητικό μέρος της εργασίας και παράλληλα σημαντικές πληροφορίες για την αναζήτηση βιβλιογραφικού υλικού, για αυτήν την δύσκολη μορφή εργασίας στο δρόμο.

Επιπλέον, ευχαριστούμε θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτρια κα. Λαμπρινή Παππά που μας παρείχε κατευθύνσεις και οδηγίες για την εκπόνηση της εργασίας μας όποτε το ζητούσαμε. Εκτός από αυτό την ευχαριστούμε για την συνεργασία και την συμπαράσταση καθ' όλη την διάρκεια της μελέτης μας.

Περίληψη

Το streetwork αποτελεί μια εναλλακτική μορφή παρέμβασης που πραγματοποιείται στον δρόμο. Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η διερεύνηση της οπτικής των επαγγελματιών κοινωνικών λειτουργών, ύστερα από την εμπειρία τους μέσω των προσεγγίσεων στον δρόμο. Το ερώτημα που επιχειρήθηκε να απαντηθεί, ήταν κατά πόσο η μέθοδος του streetwork είναι αναγκαία για την προσέγγιση ευπαθών ομάδων.

Από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας και την διεξαγωγή της έρευνας προέκυψε ότι το streetwork απευθύνεται σε πληθυσμούς με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Οικονομικοί λειτουργοί που πραγματοποιούν παρεμβάσεις στον δρόμο πρέπει να διαθέτουν δεξιότητες που να αξιοποιούν τόσο στην μεθοδολογία παρέμβασης, όσο και στην αντιμετώπιση των δυσκολιών. Τέλος, δόθηκε βάση στην αποτελεσματικότητα της μεθόδου καθώς και στους τρόπους ανάδειξης της.

Abstract

Street work is an alternative form of intervention that, as the name suggests, takes place in the streets. The purpose of this study was to investigate the perspective of professional social workers, through their experience on street work interventions. The question that we attempted to answer was whether the method of street work is necessary in order to approach vulnerable groups.

By reviewing the literature and conducting research, it became clear that street work is meant for populations with specific characteristics. Social workers who carry out interventions in the streets must have the skills to exploit both the intervention methodology and to overcome the obstacles. Finally, the study was based on the effectiveness of the method of street work and possible ways to promote it.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εισαγωγή.....10

Αναγκαιότητα μελέτης.....10

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: STREETWORK (ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΝ ΔΡΟΜΟ)

1.1 Ορισμός.....12

1.2 Ιστορική Αναδρομή.....13

1.3 Μορφές Εργασίας στον Δρόμο.....16

1.3.1 Διαφορετικές μορφές εργασίας στον δρόμο..... 17

1.4 Ομάδες Στόχου.....18

1.5 Ανάγκες και Στόχοι της Κοινωνικής Εργασίας στον δρόμο.....20

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (TRAINING) ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ

2.1 Ειδικότητες που ασχολούνται με το streetwork-Επιστήμες που εμπλέκονται.....23

2.1.1 Εργασία προσέγγισης εκτός δομών από επαγγελματίες.....24

2.1.2 Εργασία προσέγγισης εκτός δομών από εθελοντές.....25

2.2 Εκπαίδευση (training) – Οι απαιτούμενες δεξιότητες του κοινωνικού λειτουργού.....28

2.3 Εργαλεία που είναι αναγκαία για τον δρόμο.....32

2.4 Μεθοδολογία του streetwork.....33

2.4.1 Στάδια μεθοδολογίας εργασίας στον δρόμο.....35

2.4.2 Χρονοδιάγραμμα εργαζόμενου στον δρόμο.....37

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ STREETWORK

3.1 Δεοντολογία κοινωνικής εργασίας στον δρόμο.....39

3.2 Δυσκολίες και κίνδυνοι στον δρόμο.....42

3.2.1 Τρόποι ελάττωσης κινδύνων.....43

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ.....46

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1 Σκοπός της έρευνας.....	58
5.2 Ερευνητικά ερωτήματα.....	58
5.3 Ερευνητική προσέγγιση.....	59
5.4 Μέθοδος Συλλογής Δεδομένων.....	60
5.5 Πληθυσμός.....	60
5.6 Δειγματοληψία-Χαρακτηριστικά Δείγματος.....	60

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1 Ανάλυση εμπειρικού υλικού.....	64
------------------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

7.1 Συμπεράσματα.....	85
7.2 Προτάσεις.....	88
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	90
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	96

Εισαγωγή

Η παρούσα πτυχιακή εργασία με θέμα «Streetwork: Αρχές Δεοντολογίας και μεθοδολογία κατά την προσέγγιση και στήριξη ευπαθών ομάδων», πραγματεύεται την ανάδειξη των πτυχών μιας εναλλακτικής μορφής παρέμβασης που δεν έχει αναδειχθεί ιδιαίτερα στην ελληνική βιβλιογραφία, την **δουλειά στο δρόμο (streetwork)**.

Συγκεκριμένα κρίθηκε απαραίτητο να γίνουν κατανοητά τα νοήματα που οι ίδιοι οι εργαζόμενοι αποδίδουν στην επαγγελματική δράση τους και το ρόλο που επιτελούν στο πεδίο δράσης. Επιπλέον η μελέτη κρίθηκε αναγκαία, διότι η εργασία στο δρόμο δεν είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη στην Ελλάδα, παρά μόνο ως μια μέθοδος της κοινωνικής εργασίας. Γι' αυτό, αναζητήθηκαν τρόποι που θα μπορούσε να αναδειχθεί τόσο η αναγκαιότητά της για την προσέγγιση ευπαθών ομάδων όσο και ο ανθρωπιστικός της ρόλος.

Η εργασία αποτελείται από επτά (7) κεφάλαια και χωρίζεται σε θεωρητικό και ερευνητικό μέρος. Το θεωρητικό μέρος αποτελούν τα τέσσερα πρώτα κεφάλαια: Στο πρώτο κεφάλαιο με τίτλο «Streetwork(εργασία στο δρόμο)», επιχειρείται η απόδοση του ορισμού της έννοιας, καθώς επίσης και η ιστορική της ανασκόπηση. Επιπλέον, παρουσιάζονται οι μορφές αυτής της εργασίας στον δρόμο, ο σκοπός της αλλά και οι ομάδες στις οποίες στοχεύει ο κοινωνικός λειτουργός.

Στη συνέχεια, στο κεφάλαιο «Μεθοδολογία-training», παρουσιάζονται οι επιστήμες που εμπλέκονται στην παρέμβαση στον δρόμο, καθώς και οι δεξιότητες που απαιτείται να κατέχει ο streetworker για να εργασθεί στο δρόμο. Τα εργαλεία της δουλειάς και η μεθοδολογία του streetwork αναλύονται στις τελευταίες ενότητες του κεφαλαίου.

Στο τρίτο και τέταρτο κεφάλαιο του θεωρητικού μέρους, αναλύεται η δεοντολογία για την κοινωνική εργασία στον δρόμο, καθώς και οι δυσκολίες που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι επαγγελματίες. Παράλληλα, σκιαγραφείται το προφίλ υπηρεσιών και φορέων που πραγματοποιούν ενεργά παρεμβάσεις streetwork σε όλη την Ελλάδα.

Στο πέμπτο κεφάλαιο εκκινεί το ερευνητικό κομμάτι της εργασίας, το οποίο αποτελείται από την μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την διεξαγωγή της έρευνας. Στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας. Συγκεκριμένα

μέσα από τα λεγόμενα των streetworkers αναδεικνύεται η ιδιαιτερότητα του πληθυσμού και των αναγκών του, η μεθοδολογία που ακολουθείται για την στήριξη των κοινωνικά ευπαθών ομάδων, οι δυσκολίες που καλούνται να διαχειριστούν οι επαγγελματίες, καθώς και οι δεξιότητες που χρειάζονται για να είναι αποτελεσματικοί στο έργο τους. Στο τέλος του κεφαλαίου παρουσιάζεται η αποτελεσματικότητα αυτής της μεθόδου και δίνονται από τους κοινωνικούς λειτουργούς προτάσεις με στόχο την ανάδειξη της.

Στο έβδομο και τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζεται μια σύνοψη των αποτελεσμάτων και των συμπερασμάτων που προέκυψαν από τις εμπειρίες των επαγγελματιών και γίνονται προτάσεις με στόχο την ανάδειξη αυτής της εναλλακτικής μορφής εργασίας που πραγματοποιείται στον δρόμο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: STREETWORK (ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ)

1.1 Ορισμός

Για μερικούς ανθρώπους, ο δρόμος είναι ο ζωτικός χώρος τους και αυτό δεν είναι κάτι που παρατηρείται μόνο στη σύγχρονη εποχή. Η εργασία στο δρόμο (**streetwork**) είναι μια καινοτόμος μεθοδολογία προσέγγισης των ευπαθών πληθυσμών που περνούν το χρόνο τους στο δρόμο, ζουν και εργάζονται εκεί. Πρόκειται για μια πολύπλευρη πρακτική που απαιτεί ειδικές γνώσεις και δεξιότητες από αυτούς που είναι διαθέσιμοι και οι οποίοι έχουν δεσμευτεί σε αυτό το κοινωνικό και εκπαιδευτικό έργο με ευάλωτα άτομα. Οι επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στο Διεθνές Δίκτυο για τη δουλειά στο δρόμο με την επωνυμία *Dynamo*, αναφέρουν ότι «η δουλειά στο δρόμο είναι μια καινοτόμος μέθοδος προσέγγισης ευάλωτων πληθυσμών που περνούν χρόνο στους δρόμους, δουλεύοντας και ζώντας εκεί. Οι εργαζόμενοι στο δρόμο (*streetworkers*) επιλέγουν να αναλάβουν εργασία εκτός δομών (*outreachwork*), καθιστώντας τους εαυτούς τους όσο το δυνατόν πιο «προσβάσιμους». Οι επαγγελματίες που ασχολούνται με τη δουλειά στο δρόμο εργάζονται με τέτοιο τρόπο ώστε τα ευάλωτα άτομα να μην γίνονται θύματα φτώχειας, κοινωνικού αποκλεισμού ή διακρίσεων.

Σε κάθε χώρα η ονομασία των επαγγελματιών εργαζομένων σε δημόσιους χώρους, πάρκα, σχολεία κτλ. διαφέρει ανάλογα με το ιστορικό πλαίσιο της. Ωστόσο, ο στόχος είναι κοινός και πάντα καταλήγουμε σε συγκεκριμένη κατηγοριοποίηση. Ο κοινός παρονομαστής των παραπάνω είναι ότι ο εργαζόμενος στο δρόμο πρέπει να βρίσκεται στο χώρο όπου βρίσκεται και η ομάδα - στόχος. Ο πιο κοινά αποδεκτός όρος για το σύνολο των εργαζομένων στο δρόμο είναι η προσφώνηση «εργασία στο δρόμο». Στο Βέλγιο χρησιμοποιείται και η λέξη «κοινωνική» για να συμπληρώσει τον ορισμό αυτόν. Στην Πολωνία χρησιμοποιείται ο όρος «παιδαγωγός στο δρόμο», στη Γαλλία και σε ισπανόφωνες χώρες χρησιμοποιείται ο όρος «εκπαιδευτής στο δρόμο» και στην Ιταλία ο όρος «καθηγητής στο δρόμο».

Επιπλέον, όταν η εργασία έχει ως στόχο να επαναπροσανατολίσει ή να στείλει πάλι άτομα σε ειδικές και προσαρμοσμένες υπηρεσίες χρησιμοποιείται ο όρος «*outreachwork*», κυρίως από τους αγγλόφωνους. Από την άλλη, όταν η εργασία έχει ως στόχο να επικεντρωθεί η δράση σε όλους τους χώρους της κοινωνικής ζωής, και

όχι στον προσανατολισμό της ομάδας, χρησιμοποιείται ο όρος «detachedwork». Η κοινωνική εργασία στον δρόμο δεν έχει ως στόχο να απομακρύνει το άτομο από τις συνθήκες μέσα στις οποίες ζει και το περιβάλλον του, αλλά επιδιώκει να το κινητοποιήσει, να ενισχύσει την αυτοεκτίμηση του και να ενεργοποιήσει τη συμμετοχή του ατόμου στην κοινωνική ζωή(Διεθνής οδηγός για τη μεθοδολογία της κοινωνικής εργασίας στο δρόμο όπως αυτή πραγματοποιείται σε όλο τον κόσμο, 2008).

1.2 Ιστορική αναδρομή

Η εργασία προσέγγισης των νέων έχει τις ρίζες της στις δραστηριότητες των φιλανθρωπικών οργανώσεων του 19^{ου} αιώνα, οι οποίες προσπαθούσαν να προωθήσουν νέα άτομα σε συγκεκριμένες υπηρεσίες ή δραστηριότητες, να τους προβάλουν κάποιο συγκεκριμένο μήνυμα ή να τους ασκήσουν επιρροή (Kaufman, 2001). Αυτή η εργασία είχε ως ενασχόληση την υγεία και την ηθική ανάπτυξη των παιδιών των κατώτερων τάξεων, καθώς επίσης και την «διάσωση του παιδιού» (Plat,1969·Wagner, 1979).

Αυτού του είδους η εργασία έχει ως στόχο να παρέχει μια διευρυμένη κοινωνική εκπαίδευση σε μεγάλο βαθμό σε μορφή που καθορίζεται από τους νέους στο δικό τους έδαφος. Η σύγχρονη εργασία με τους νέους στο δρόμο, στο Ηνωμένο Βασίλειο προέκυψε μετά την έκθεση *Albemarle*, η οποία σχετιζόταν με την Υπηρεσία Νεολαίας στην Αγγλία και την Ουαλία (Υπουργείο Παιδείας, 1960). Σαν συμπέρασμα της έκθεσης επικράτησε η αντίληψη ότι αν οι νέοι άνθρωποι γίνουν ενεργοί, απαιτητικοί και υπεύθυνοι πολίτες μιας πολύπλοκης, σύγχρονης κοινωνίας, το κράτος θα πρέπει να τους παρέχει μετα-σχολική «κοινωνική εκπαίδευση» από εκπαιδευμένους επαγγελματίες υπό μια μη-καταναγκαστική σχέση (Davies&Gibson, 1967).

Η έκθεση *Albemarle*, επίσης, αναγνώριζε ότι αν μπορούσε να επιτευχθεί μια καθολική «κοινωνική εκπαίδευση», τότε απαιτούνται πειραματικές και πρωτοπόρες τεχνικές για να φτάσουν το «ανέγγιχτο» σύνολο, ένα σύνολο που βρίσκεται σε κίνδυνο εξαιτίας ποικίλων παραγόντων (Fyvel, 1961·Morse, 1965).Κατά συνέπεια, η *Albemarle*, έδωσε το έναυσμα για μια ευρεία σειρά καινοτόμων παρεμβάσεων για

τους νέους, που απείχε πολύ από τις μέχρι τότε ακαδημαϊκές ή γραφειοκρατικές κατηγοριοποιήσεις (Cox&Cox, 1977·Collins&Hoggarth, 1975·Goetschius& Tash, 1967·Ince, 1971·Jeffs, 1979·Davies, 1999).Στοιχεία του μοντέλου των ΗΠΑ στην «οδό εργασίας Gang» (Spergel, 1966) ενσωματώθηκαν και στην μέθοδο του Ηνωμένου Βασιλείου την δεκαετία του 1960 και στις αρχές της δεκαετίας του 1970, κυρίως στο *Wincroft*, «Σχέδια για Νέους», που ξεκίνησε το 1964 και απευθύνεται στους νέους και τους συνομηλικούς τους που συμμετέχουν σε παραβατικές πράξεις. Το *Wincroft* λειτουργεί σύμφωνα με τις αξίες εργασίας των νέων (Smithetal, 1972·Pitts, 1988).

Στις αρχές του 1970, η αυξανόμενη ευαισθητοποίηση για τη φτώχεια στο κέντρο της πόλης είχε σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία του προγράμματος «UK Πρόγραμμα της φτώχειας». Η εργασία των νέων που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο αυτό, προσάραξε στις κοινοτικές πρωτοβουλίες εργασίας, αξιοποιώντας μεθόδους βασισμένες σε κάθε γειτονιά με στόχο την ευαισθητοποίηση του κοινού (Edgington, 1979·Leissner, 1969·Loney, 1983). Από το 1980, αυτή η προσπάθεια είχε εξελιχθεί σε στοχευμένες, «χρήστης-ηγεσία», «με βάση τα δικαιώματα» παρεμβάσεις με «καταπιεσμένους» σε μια αναδυόμενη πολιτική ταυτότητας (Begum, 1995·Carpenter&Young, 1986·Jamadagni, 1980·Parmar, 1988·Trenchard&Warren, 1985).

Εν τω μεταξύ, οι περικοπές στις δημόσιες δαπάνες, οι οποίες ξεκίνησαν στα μέσα της δεκαετίας του 1970 κι έγιναν ιδιαίτερα έντονες ως το 1980, ανάγκασαν τις εθελοντικές και έννομες ομάδες να αναδιοργανωθούν και σε πολλές περιπτώσεις να μειώσουν την έκταση των υπηρεσιών τους. Συνέπεια αυτής της κίνησης ήταν ότι επαγγελματίες, οι εργαζόμενοι για τη νεολαία, ήταν μονάχα εθελοντές ή υπάλληλοι μερικής απασχόλησης (Spence, 1996).

Ωστόσο, αυτή η συρρίκνωση της Υπηρεσίας της Νεολαίας έγινε παράλληλα με την επέκταση σε άλλους τομείς της δημόσιας υπηρεσίας που αφορούν τους νέους. Δύο από τις πιο αξιοσημείωτες περιπτώσεις είναι η δικαιοσύνη της νεολαίας και η ασφάλεια της κοινότητας (Factor&Pitts, 2001). Στα μέσα της δεκαετίας του 1980, το Υπουργείο Εσωτερικών εγκαινίασε μια στρατηγική για τη μείωση της εγκληματικότητας, στο επίκεντρο της οποίας καθοριζόταν αυτό που περιγράφεται ως «διυπηρεσιακήσυνεργασία» (Marlow&Pitts, 1998). Οι πρόωρες συνεργασίες για μείωση της εγκληματικότητας, όπως η *FiveTownInitiative* (1986), το πρόγραμμα για

ασφαλέστερες πόλεις (1988) και τα εξειδικευμένα προγράμματα νεολαίας αναπτύχθηκαν σε συνεργασία με τον ημι-ανεξάρτητο οργανισμό *CrimeConcern* (1988), που δημιούργησε πολλές νέες ευκαιρίες για παρέμβαση σε νέους ανθρώπους (Blaggetal, 1988).

Η εργασία του δρόμου με στόχο τους νέους και την ασφάλεια της κοινότητας έλαβε νέα ώθηση στις αρχές της δεκαετίας του 1990, όταν ο οργανισμός DFE, που χρηματοδότησε 28 αγγλικές τοπικές αρχές να δημιουργήσουν 60 πειραματικά έργα μείωσης της εγκληματικότητας των νέων, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων λειτουργούσαν σε παραβατικές γειτονίες, αξιοποίησε την προβολή αποσπασμένων μεθόδων εργασίας. Τα σχέδια αυτά στοχεύουν επιτυχώς στους νέους με σοβαρό κίνδυνο υποτροπής, που δεν απευθύνθηκαν σε άλλες υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας (France&Wiles, 1996).

Η δεκαετία του 1990 χαρακτηρίστηκε επίσης, από την εμφάνιση νέων ειδών προσέγγισης του έργου που χρηματοδοτείται από τον οργανισμό SRB ή άλλες μη παραδοσιακές πηγές, και αφορά σε μια σειρά από ειδικές ρυθμίσεις (Coles, 2000· Mizen, 2003). Το έργο αυτό, συνήθως για μικρό χρονικό διάστημα, εξέφρασε την ανησυχία των καιρών, για παράδειγμα, την πρόληψη της νεανικής εγκληματικότητας, των ναρκωτικών, του HIV, των νεαρών άστεγων, τις αδικαιολόγητες απουσίες από το σχολείο και τον αποκλεισμό. Απασχόλησε εργαζόμενους από την υγεία, την αστική ανάπλαση και τις υπηρεσίες ποινικής δικαιοσύνης, συχνά υιοθετώντας την ατομική εργασία αντί για τις μεθόδους της ομαδικής εργασίας. Ως εκ τούτου, υιοθέτησε μια διαφορετική έμφαση και ένα διαφορετικό ήθος από τον χρήστη, και εκπαιδευτικές προσεγγίσεις αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο της κύριας εργασίας των νέων (Firmstone, 1998).

Για το Ηνωμένο Βασίλειο, με την εκλογή της κυβέρνησης των Εργατικών το 1997, σημειώθηκε μια προσπάθεια να αναπτυχθεί μια συνεκτική πολιτική για τη νεολαία, μέσω του διορισμού ενός υπουργού για τη νεολαία, τη σύσταση ειδικής επιτροπής Υπουργικού Συμβουλίου για Νέους και μια ειδική διυπηρεσιακή Μονάδα Νέων, το 2001. Από το 1997, η ικανότητα των νέων να κάνουν μια επιτυχή μετάβαση προς μια αυτάρκη ενηλικίωση έχουν εξελιχθεί σε σημαντικούς στόχους της κυβερνητικής παρέμβασης στο Ηνωμένο Βασίλειο (Coles, 2000· Mizen, 2003).

Ο κατάλογος των πρωτοβουλιών αυτών προτείνει μελέτη για:

- Χρήση ναρκωτικών ουσιών
- HIV/AIDS
- Εφηβική εγκυμοσύνη
- Άστεγοι νέοι
- Απουσίες από το σχολείο
- Νεανικό έγκλημα
- Κοινωνική ασφάλεια
- Εκπαίδευση ενηλίκων
- Ιθαγένεια
- Φυλετικές συγκρούσεις
- Επαγγελματική κατάρτιση και εργασία

Αν και η εργασία στο δρόμο διαφέρει θεσμικά και πολιτικά παγκοσμίως, εν τούτοις στις μέρες μας αυτό που την κάνει να διαφέρει είναι τα ζητήματα και οι στόχοι της. Η εργασία στο δρόμο δεν αφορά μόνο σε οργανωμένη και μεθοδευμένη δράση αλλά δημιουργεί συζητήσεις στον ηθικό και πολιτικό τομέα καθώς εξαρτάται άμεσα από το περιβάλλον και την κοινωνία(Διεθνής οδηγός για τη μεθοδολογία της κοινωνικής εργασίας στο δρόμο όπως αυτή πραγματοποιείται σε όλο τον κόσμο, 2008.)

1.3 Μορφές εργασίας στο δρόμο

Οι μορφές της εργασίας στο δρόμο παρουσιάζονται μέσα από τρεις τύπους δράσης, και είναι οι κάτωθι:

- Εξατομικευμένη υποστήριξη
- Δράσεις με ομάδες
- Δράσεις σε επίπεδο κοινότητας

Μέσα από τη μελέτη πραγματικών παραδειγμάτων της εργασίας στο δρόμο προκύπτει ότι η εργασία αυτή είναι μη προβλέψιμη διαδικασία. Βασικός στόχος είναι η αξιοποίηση των δυνατοτήτων της κάθε κατάστασης και ύστερα η επίτευξη των σκοπών και των στόχων. Ο νέος εργαζόμενος καλό είναι να μην εφαρμόζει δικές του ιδέες, αλλά να περιμένει οι καταστάσεις να διαμορφώσουν ένα πλαίσιο, ώστε να μπορεί να το διαμορφώσει σύμφωνα με τους υπάρχοντες κανόνες. Αναπόσπαστα κομμάτια της διαδικασίας είναι η συγκυρία και το περιβάλλον της δραστηριότητας. Τα βασικά βήματα της εργασίας στο δρόμο για τον κοινωνικό λειτουργό είναι να υπολογίζει και να σταθμίζει τα αποτελέσματα που λαμβάνει. Σαν συμπέρασμα προκύπτει ότι πρέπει να εφαρμόζεται η λογική τάσης που είναι αντίθετη της τυπικής μεθόδου και στην ουσία είναι επένδυση στις δυναμικές και στη συγκυρία.

Συγκεκριμένα οι μορφές εργασίας στο δρόμο είναι (Dynamo, 2014):

- Outreachwork (προσπάθεια προσέγγισης): αναλύεται πιο κάτω.
- Detachedwork (μεμονωμένη/αποσπασμένη προσφορά βοήθειας)
- Projectbasedwork (εργασία βασιζόμενη σε κάποιο πλάνο)
- Groupaction (ομαδική δράση)

1.3.1 Διαφορετικές μορφές εργασίας στο δρόμο

- **Προσέγγιση με βάση την κοινότητα**
 - Η εργασία στο δρόμο σταματά και δίνει τη θέση της στην εργασία στην κοινότητα. Η εργασία μέσα στην κοινότητα ως σύγχρονη επαγγελματική δραστηριότητα, προϋποθέτει την ύπαρξη ειδικών εργαζομένων, οι οποίοι στοχεύουν στην αντιμετώπιση των αναγκών ευπαθών κοινωνικών ομάδων (Σταθόπουλος, 2005).
- **Εμφύχωση**
 - Τα άτομα ξαναπαίρνουν ευθύνες στα χέρια τους μέσω προγραμμάτων και δραστηριοτήτων και τα αφομοιώνουν σταδιακά.

· **Εκπαίδευση**

- Η εργασία στο δρόμο βοηθά στην αποκατάσταση του ατόμου ως κοινωνικό υποκείμενο και συνεισφέρει στην αποκατάσταση με το κοινωνικό δίκτυο. Γίνεται προσπάθεια να απαλειφθεί ο κοινωνικός αποκλεισμός.

(Διεθνής οδηγός για τη μεθοδολογία της κοινωνικής εργασίας στο δρόμο όπως αυτή πραγματοποιείται σε όλο τον κόσμο, 2008)

1.4 **Ομάδες στόχου**

Στην συγκεκριμένη ενότητα θα παρουσιαστεί συνοπτικά το προφίλ και κάποια χαρακτηριστικά των ατόμων στα οποία απευθύνεται η εργασία στο δρόμο.

1. Άστεγοι: άνθρωποι με παντελής έλλειψη τροφής, στέγης, χώρου για την φροντίδα της ατομικής υγιεινής. Καθώς και άνθρωποι με έλλειψη συστηματικής κάλυψης ιατρικής φροντίδας.
 2. Άνθρωποι που είτε αναγκάζονται, είτε επιλέγουν να περνούν την μέρα τους στον δρόμο και ζητούν βοήθεια και υποστήριξη.
 3. Παιδιά, που σύμφωνα με τη UNICEF κατηγοριοποιούνται στις εξής κατηγορίες:
 - **Παιδιά που ζουν στο δρόμο:** παιδιά που έχουν εγκαταλείψει το σπίτι τους και ζουν μόνο στους δρόμους.
 - **Παιδιά που εργάζονται στο δρόμο:** παιδιά που εργάζονται τον περισσότερο καιρό στο δρόμο, αυτοσυντηρούνται αλλά επιστρέφουν και στο σπίτι τους σε τακτική βάση.
 - **Παιδιά που μένουν στο δρόμο με τις οικογένειές τους.**
- (Hopeforchildren, Our work to help street working children)
4. Θύματα εμπορίας ανθρώπων: θύματα καταναγκαστικής εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής εκμετάλλευσης, εργασιακής

εκμετάλλευσης σε τομείς όπως οι αγροτικές καλλιέργειες, οι κατασκευές, η οικιακή εργασία και η βιομηχανική παραγωγή, μαύρη εργασία.

5. Βιομηχανία εκδιδόμενων στο σεξ

6. Χρήστες ή εξαρτημένοι από παράνομες ουσίες: άτομα που είτε στο παρελθόν έχουν βιώσει κάποια αρνητική εμπειρία από μη επιτυχείς απόπειρες προσέγγισης ενός θεραπευτικού προγράμματος, γι' αυτό μένουν απομονωμένοι και αυτοαποκλειόμενοι από υπηρεσίες. Είτε χρήστες στην αρχική φάση της εξάρτησης που δυσπιστούν στα μηνύματα για την ανάγκη της βελτίωσης της ζωής (καταστατικό του OKANA).

7. Φυγάδες: δραπετές, λιποτάκτες κι εξόριστοι

8. Συμμορίες: ομάδες ενηλίκων ή ανηλίκων με στόχο να τρομοκρατήσουν ή να βλάψουν το κοινωνικό σύνολο.

9. Μετανάστες/ πρόσφυγες: άνθρωποι που έχουν αποκλειστεί από υπηρεσίες λόγω φυλετικής ή άλλης ιδιαιτερότητας. Αυτά τα άτομα αντιμετωπίζουν αντικειμενικές δυσκολίες πρόσβασης στην ενημέρωση, μιλούν άλλη γλώσσα, ζουν σε αφιλόξενο περιβάλλον ή η παραμονή τους στην χώρα δεν είναι νομιμοποιημένη και γι' αυτό έχουν δυσπιστία απέναντι στους κρατικούς φορείς (πληροφορίες που συλλέχτηκαν από το καταστατικό του OKANA).

Η εργασία στον δρόμο, λοιπόν, απευθύνεται στα εξής άτομα:

- Σε ομάδες παιδιών, νέων και ενηλίκων που ζητούν βοήθεια ή υποστήριξη.
- Σε άτομα απομακρυσμένα ή αποκλεισμένα από πρωταρχικούς χώρους κοινωνικοποίησης.
- Σε όσους υποφέρουν από την διάσπαση της κοινωνικής τους υπόστασης σε επίπεδο ιδεολογικό και σε επίπεδο ανθρωπίνων σχέσεων λόγω απόρριψης κοινωνικών προτύπων.
- Σε κοινωνικά απομονωμένους που δεν μπορούν να υποστηριχθούν από κοινωνικούς θεσμούς.

Ακολουθούν εικόνες από άτομα-ομάδες στόχους από το αγγλικό site:

<http://www.streetwork.org.uk/>

1.5 Ανάγκες και στόχοι της Κοινωνικής Εργασίας στον Δρόμο

Οι εργαζόμενοι στο δρόμο αναπτύσσουν ιδιαίτερη σχέση με την ομάδα-στόχο, κυρίως λόγω των τυπικών σκοπών και των μη τυπικών εντυπώσεων που δημιουργούνται από τη συνεργασία τους. Οι κοινωνικοί λειτουργοί προσπαθούν να διδάξουν τους ανθρώπους να μην θεωρούν ότι είναι θύματα (της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων) για να τους βοηθήσουν να οδηγηθούν στην υπευθυνότητα και να χρησιμοποιούν τις δεξιότητές τους.

Οι κύριοι στόχοι της εργασίας στο δρόμο είναι:

- **Πολιτική και κοινωνική συνείδηση**
 - Γίνεται καταγραφή για τις συνθήκες ζωής του πληθυσμού στον δρόμο και αναζητούνται μέτρα ώστε να βελτιωθούν δραστικά. Επίσης, γίνονται καταγγελίες για τις ευθύνες που έχουν οι αρμόδιες αρχές για τις ανάγκες των κοινωνικών ομάδων που συναντώνται στο δρόμο. Τα περιθώρια που διαθέτουμε για την άσκηση τέτοιου τύπου εργασίας διαφέρουν από την μία χώρα στην άλλη. Επιπλέον έχει σημασία αν ο εργαζόμενος ανήκει σε δημόσια ή ιδιωτική οργάνωση

καθώς διαφοροποιείται η εργασία στο δρόμο και το νομοθετικό πλαίσιο.

- **Κοινωνική εκπαίδευση**

- Το υπάρχον σύστημα υποστήριξης πρέπει να χρησιμοποιείται από την ομάδα-στόχο. Έτσι λοιπόν, η ομάδα αυτή εκπαιδεύεται κατάλληλα κάθε φορά ανάλογα με τους διαθέσιμους πόρους και παρέχονται υπηρεσίες στις πιο ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, καθώς και τα κατάλληλα εργαλεία.

- **Κινητοποίηση και υποστηρικτική πλαισίωση**

- Τα εκπαιδευμένα άτομα δουλεύουν μαζί με την ομάδα-στόχο για να πραγματοποιούνται επιλεγμένες εναλλακτικές δράσεις (σχολείο, εργασία, ελεύθερος χρόνος) και αν είναι αναγκαίο να αναζητούνται άλλες μορφές υποστήριξης.

- **Προληπτική δράση**

- Περιορίζονται οι διαδικασίες αποκλεισμού και μη προσαρμογής στις οποίες εγκλωβίζονται οι ευπαθείς κοινωνικές ομάδες είτε με παρεμβάσεις στο περιβάλλον τους είτε με έμμεσο τρόπο, δουλεύοντας ατομικά μαζί τους.

- **Ανάπτυξη σχέσεων**

- Παρέχεται η δυνατότητα για προσωπική εξέλιξη, επανένταξη και συμμετοχή στην κοινωνική ζωή σε περιθωριοποιημένους πληθυσμούς.

- **Παρεμβάσεις πρόληψης**

- Μείωση της βίας και της ανισότητας, ιδιαίτερα, ώστε να αποφεύγεται ο στιγματισμός και η φτώχεια
- Αποτροπή, ώστε να μην μετατραπεί η αντίδραση σε αυτές της μορφές βίας και του αποκλεισμού σε αδιέξοδη επιλογή.
- Προσπάθεια μείωσης φαινομένων βίας:

§ Δομική βία (βία που προκαλείται από αίτια όπως η ανεργία, η φτώχεια και η εκμετάλλευση).

- § Βία που εκφράζεται σε μικρό επίπεδο (συμπεριφορές που οφείλονται σε ρατσισμό, ενδοοικογενειακή βία, διακρίσεις κτλ.)
- § Παραπλανητική βία (ο βεβιασμένος στιγματισμός από την κοινωνία).
- § Ορατή βία (παραβατικότητα, βανδαλισμοί, επιθετικότητα). Αντιδράσεις που συμβαίνουν εξαιτίας των παραπάνω μορφών βίας.

Πιο συγκεκριμένα η βιβλιογραφία αναφέρει και τους κύριους στόχους όσον αφορά την outreach εργασία στον δρόμο. Αυτοί οι στόχοι είναι συνοπτικά:

1. Ατομική αλλαγή

- A. Ενίσχυση συνειδητοποίησης κινδύνων
- B. Αύξηση κινήτρων μέσω γνώσης και υποστήριξης
- Γ. Αύξηση των επιπέδων της ευαισθητοποίησης, αλλαγές στις πεποιθήσεις / αξίες.

2. Οι αλλαγές που δημιουργούνται από την αλληλεπίδραση

- A. Μεμονωμένη αλλαγή που επηρεάζει άλλους ανθρώπους
- B. Στενή επικοινωνία-επαφή για το θέμα

3. Αλλαγές στην κοινότητα

- A. Επηρεάζοντας την κουλτούρα μέσα στην κοινότητα, μια ομάδα αλλάζει το άτομο, σπάζουν τα υπάρχοντα ταμπού / πεποιθήσεις
- B. Αλλαγή κοινοτικών οδηγιών

4. Αλλαγές στην κοινωνική πολιτική

- A. Επηρεάζοντας την ατμόσφαιρα και τις αντιλήψεις, δημιουργούνται σχετικές γνώσεις σχετικά με την ομάδα-στόχο
- B. Επηρεάζοντας φορείς λήψης αποφάσεων, που ενεργούν ως «διερμηνέας» για άλλες κοινωνικές και υγειονομικές υπηρεσίες

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (TRAINING) ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ

2.1 Ειδικότητες που ασχολούνται με το streetwork - Επιστήμες που εμπλέκονται

Η δουλειά στο δρόμο είναι μια πολύ απαιτητική μορφή παρέμβασης των επαγγελματιών κοινωνικών λειτουργών καθώς και άλλων επαγγελματιών, κυρίως του ιατρικού ή ψυχολογικού κλάδου. Χαρακτηρίζεται ως μια πολύπλευρη, ευέλικτη και δημιουργική προσπάθεια για την κάλυψη βασικών κοινωνικών αναγκών διάφορων ομάδων που ζουν στο δρόμο και βιώνουν τον κοινωνικό αποκλεισμό (Crimmensetal, 2004).

Οι Karabanov και Clement (2004) αναφέρουν ότι οι υπηρεσίες που αναπτύσσονται στο δρόμο διακρίνονται σε πέντε μεγάλες κατηγορίες ανεξάρτητα με τον πληθυσμό της ομάδας-στόχου που απευθύνονται. Οι υπηρεσίες που προσφέρονται αφορούν εκπλήρωση βασικών αναγκών, τις ιατρικές υπηρεσίες, τις θεραπευτικές, τις συμβουλευτικές και τέλος τις υπηρεσίες εκμάθησης δεξιοτήτων. Τα προβλήματα που φέρουν οι άνθρωποι στις κοινωνικές οργανώσεις σπάνια είναι απλά και μονοδιάστατα. Συνήθως είναι πολύπλοκα, πολυσύνθετα και απαιτούν πολύ χρόνο και την συμμετοχή πολλών επιστημόνων από διάφορες ειδικότητες για την επίλυση τους (Σταθόπουλος, 2005).

Οι επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στο Διεθνές Δίκτυο για τη δουλειά στο δρόμο με την επωνυμία Dynamoχαρακτηρίζουν την εργασία στο δρόμο ως μια καινοτόμο μέθοδο προσέγγισης ευάλωτων πληθυσμών που περνούν χρόνο στους δρόμους ενώ κάποιοι από αυτούς ζουν και δουλεύουν εκεί. Γι' αυτό οι εργαζόμενοι στον δρόμο πρέπει να έχουν συγκεκριμένες γνώσεις και δεξιότητες εξασκώντας αυτό το αντικείμενο (DynamoInternational, 2008).

Η εργασία προσέγγισης εκτός δομών (outreachwork) έχει αποδειχθεί ότι είναι ένας πολύ αποτελεσματικός τρόπος επικοινωνίας και συνεργασίας με περιθωριοποιημένες ομάδες. Η εργασία προσέγγισης των κοινωνικών λειτουργών μπορεί να αφορά σε οποιαδήποτε ομάδα-στόχο, ενώ πολύ συχνά, η εργασία εκτός δομών διεξάγεται μεταξύ περιθωριοποιημένων ομάδων, όπως είναι οι χρήστες ναρκωτικών, οι άστεγοι, η νεολαία σε κίνδυνο και οι εργαζόμενοι στον τομέα του

σεξ. Ο κύριος στόχος των εργασιών προσέγγισης είναι να σχεδιαστούν πιο προσιτές κοινωνικές και υγειονομικές υπηρεσίες για τους ανθρώπους που έχουν ανάγκη. Πρόκειται για ανθρώπους που διαφορετικά δεν θα ήταν σε θέση να χρησιμοποιήσουν ή να επωφεληθούν από αυτά τα «πακέτα βοήθειας» της κοινωνίας. Η εργασία προσέγγισης παρέχει βοήθεια με σκοπό την πρόληψη του φαινομένου.

2.1.1Εργασία προσέγγισης εκτός δομών από επαγγελματίες

Στην κοινωνική εργασία οι εκπαιδευμένοι εργαζόμενοι εργάζονται κατά περίπτωση στα μέρη όπου βρίσκονται οι εξυπηρετούμενοι τους. Έτσι, εμφανίζεται το παραδοσιακό μοντέλο παροχής υπηρεσιών εργαζόμενου – εξυπηρετούμενου όπου οι εξυπηρετούμενοι πηγαίνουν σε υπηρεσίες, γραφεία κτλ. Η εργασία προσέγγισης μπορεί να οργανωθεί και να εκτελεσθεί χρησιμοποιώντας μια ποικιλία προσεγγίσεων. Ένα κοινό χαρακτηριστικό της επαγγελματικής εργασίας προσέγγισης είναι ότι οι εργαζόμενοι ανήκουν στον επαγγελματικό κλάδο και η οργάνωση έχει ορίσει το περιεχόμενο της ομάδας – στόχου: Τα πρόσωπα, δηλαδή, της έρευνας και ο χρόνος που θα εξυπηρετηθούν ορίζεται από κάθε ομάδα, αποτελούμενη από ομότιμα μέλη.

Στην εργασία προσέγγισης ο κοινωνικός λειτουργός χαρακτηρίζεται από συμπάθεια και αλληλεγγύη προς τις ευπαθείς ομάδες και τον διέπει επαγγελματική συμπεριφορά και πρότυπα επαγγελματισμού. Οι επαγγελματικές ή / και οι εργασιακές εμπειρίες είναι απαραίτητες για την κατανόηση και την αξιολόγηση των προβλημάτων και των καταστάσεων που προκύπτουν. Οι γνώσεις, οι εμπειρίες και οι μέθοδοι στις οποίες βασίζεται η εργασία, μεταφέρεται από τους μεγαλύτερους συναδέλφους στους νεότερους. Ως εκ τούτου, συνιστάται ότι η εργασία γίνεται σε ζεύγη και με τη μορφή των ανώτερων (έμπειρος) και του εκπαιδευόμενου (junior – model). Δουλεύοντας σε ζευγάρια είναι επίσης χρήσιμο, διότι με αυτόν τον τρόπο μπορεί να παρθεί άμεση ενημέρωση σχετικά με το περιστατικό και να είναι σε θέση οι εργαζόμενοι να συζητήσουν και να αναλύσουν τα προβλήματα και τις καταστάσεις που προκύπτουν με το συνάδελφο. Επιπλέον, η εργασία σε ζεύγη παρέχει προστασία και το ζευγάρι μπορεί επίσης να συμπληρώνει ο ένας τον άλλον (Granfelt, 1998).

- Οι βασικές αρχές επαγγελματικής κοινωνικής εργασίας και προσέγγισης εκτός δομών είναι οι παρακάτω (NationalOutreachSeminar, 2004):

1. Εμπιστοσύνη στο ζευγάρι της ομάδας σου
2. Να είσαι ανοιχτός και ειλικρινής
3. Να μην έχεις επιθυμία προς το ζεύγος σου
4. Να σέβεσαι τις συμφωνίες
5. Να μην αφήνεις το συνάδελφο σου μόνο του
6. Να είσαι δεμένος με τα συνάδελφο σου
7. Να εκτιμάς το έργο το δικό σου και του συναδέλφου σου
8. Να έχετε κοινή εργασία και κοινούς στόχους
9. Να θυμάσαι το στόχο της δουλειάς σου
10. Να απολαμβάνεις την ημέρα ξεκούρασης σου.

2.1.2Εργασία προσέγγισης εκτός δομών από εθελοντές

Η εθελοντική εργασία προσέγγισης εκτός δομών αντιστοιχεί σε σημαντικό ποσοστό επιτυχών παρεμβάσεων, ειδικά σε χώρες και περιοχές όπου η ομάδα-στόχος δεν είναι εύκολα εντοπίσιμη και προσβάσιμη χωρίς ο εθελοντής να υποστεί κινδύνους και δυσκολίες (π.χ. περιοχές όπου επικρατεί πορνεία ή άτομα που κοιμούνται στο δρόμο).

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία (Rhodes, 1996) η εθελοντική εργασία εκτός δομών διαφέρει από την αντίστοιχη επαγγελματική σε δύο σημεία:

1. Πρώτον, αποσκοπεί να επιφέρει αλλαγές στη συμπεριφορά της συγκεκριμένης ομάδας-στόχου από το εσωτερικό του δικτύου.
2. Δεύτερον, ο στόχος είναι να εισαγάγει την αλλαγή μέσω πολιτισμικών διαμεσολαβητών που είναι είτε νυν είτε πρώην μέλη της ομάδας.

Οι εθελοντές μπορεί να χαρακτηριστούν με το όνομα «ομότιμοι εργαζόμενοι» ή «επιμελητές». Η εθελοντική προσφορά – εργασία παρέχεται σε ώρες που τους διευκολύνει, ενώ σε πολλές χώρες στους επιμελητές καταβάλλονται κάποιες αφορολόγητες αμοιβές για την εκπόνηση της εργασίας τους. Οι εθελοντές μπορούν να δρουν ως υπεύθυνοι επιμελητές που συμβουλεύουν και να διανέμουν σημαντικές πληροφορίες ακόμα και όταν οι ίδιοι κάνουν χρήση ουσιών ή δουλεύουν στον κλάδο της πορνείας. Οι ομότιμοι εργαζόμενοι ανήκουν στον κλάδο στον οποίο παρέχονται και οι πληροφορίες. Οι προσωπικές εμπειρίες και δυσκολίες βοηθούν τους εθελοντές αυτούς να προσφέρουν καλύτερο έργο, σε όσους βοηθούν. Τα άτομα που προσφέρουν εθελοντικά μπορεί να αλλάξουν συνήθειες, συμπεριφορά, τα πιστεύω τους και τις προσωπικές ριψοκίνδυνες συμπεριφορές κι έχουν τη δυνατότητα να εισέλθουν πιο εύκολα στις δύσκολες καθημερινές συνθήκες των ατόμων που βοηθούν(Rhodes, 1996).

Οι εθελοντές εργαζόμενοι μπορούν επίσης να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη υπηρεσιών. Μπορούν να παρέχουν ενημερωμένες πληροφορίες σχετικά με πιθανές αλλαγές και πρόσθετες ανάγκες μεταξύ της ομάδας-στόχου. Οι εθελοντικές δραστηριότητες πρέπει να πληρούν τις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες των πελατών και να προσαρμόζονται σε κάθε πρόκληση, φαινόμενο και τυπικό πρόβλημα για την εποχή. Το έργο πρέπει να είναι επίμονο, συνεχές και διαρκώς εξελισσόμενο και οι εργαζόμενοι πρέπει να είναι διαρκώς μέρος της ανάπτυξης(Rhodes, 1996).

Όπως είναι λογικό, οι εθελοντές χρειάζονται επαγγελματική, κοινωνική και ιατροφαρμακευτική υποστήριξη. Ταυτόχρονα είναι σημαντικές τόσο η ατομική όσο και η ομαδική υποστήριξη, διότι απαιτείται μια σαφής διατύπωση του ρόλου τους. Πρέπει να τους φέρονται με σεβασμό όπως και στους επαγγελματίες εργαζόμενους και οι οργανισμοί να διαβεβαιώνουν ότι ο λόγος τους και οι συμβουλές τους θα ακουστούν. Αυτό είναι σημαντικό για το κίνητρο και την εξέλιξή τους, ενώ παράλληλα ενισχύεται η αυτό-εκτίμηση και το κίνητρο να συνεχίσουν να αναπτύσσουν τη δουλειά τους(Rhodes, 1996).Άλλωστε σύμφωνα με τον Titmuss (1970) η αλτρουιστική προσφορά, η σχέση δωρεάς είναι η βάση του σύγχρονου κράτους πρόνοιας (Σταθόπουλος, 2005).

- **Επίβλεψη**

Σε πολλές περιπτώσεις επαγγελματίες εργαζόμενοι επιβλέπουν και βοηθούν τους εθελοντές στο έργο τους. Πολλές φορές το έργο της επίβλεψης είναι και αυτό εθελοντικό και δεν επιβάλλεται από τους ανώτερους. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργείται ένας επικοινωνιακός διάλογος μεταξύ του επιβλέποντα και του εργαζόμενου (ισότητα). Συνοπτικά, η επίβλεψη μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια μέθοδος που:

- Διαμορφώνει ένα τμήμα της προόδου της οργάνωσης και δρα ταυτόχρονα ως περιβάλλον εκμάθησης.
- Ενισχύει τις υπηρεσίες υψηλής ποιότητας μεταξύ πελάτη-οργάνωσης.
- Βοηθά την εξέλιξη του εργαζόμενου ως άτομο και επαγγελματία.
- Ενισχύει την επαγγελματική ανέλιξη.
- Αυξάνει την εργασιακή επίδοση και την εργασία πελάτη-οργάνωσης.
- Ενισχύει και κατοχυρώνει την επαγγελματική ταυτότητα του εργαζομένου (Paunonen-Ilmonen, 2001).

Οι συναντήσεις επίβλεψης οργανώνονται κάθε μήνα. Οι βασικοί κανόνες για την ατομική επίβλεψη είναι οι ακόλουθοι:

- Ο καθένας θα κάνει ό, τι είναι καλύτερο δυνατόν εδώ και τώρα
- Ο καθένας έχει την ικανότητα και τους πόρους για να κάνει επιλογές
- Ο καθένας έχει τη δυνατότητα να αποφασίσει τι είναι καλύτερο γι' αυτόν/αυτήν.
- Ο καθένας έχει τη δυνατότητα να αναλάβει την ευθύνη.

Οι βασικοί κανόνες για ομαδική επίβλεψη είναι οι ακόλουθοι:

- Η ομάδα ενεργοποιεί την διαδικασία αλλαγής.
- Η ομάδα παράγει την αλλαγή.
- Η ομάδα εμπλέκεται στη διαδικασία αλλαγής.

- Η ομάδα εγκρίνει την αλλαγή(Granfelt, 1998).

2.2 Εκπαίδευση (training)- Οι απαιτούμενες δεξιότητες του κοινωνικού λειτουργού

Εκπαίδευση

Η εκπαίδευση των εργαζομένων κοινωνικών λειτουργών διαφέρει μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τόσο στην ονοματολογία του περιεχομένου όσο και στον τρόπο οργάνωσης. Η περίοδος προσαρμογής για τους εργαζομένους είναι ευρεία. Η κατηγοριοποίηση είναι η ακόλουθη:

- Οι εργαζόμενοι εκτός δομών αυτό-εκπαιδούνται, «εκπαίδευση μέσω προσωπικών πράξεων».
- Έμπειροι κοινωνικοί λειτουργοί μεταφέρουν τη γνώση και τις εμπειρίες τους σε νέους εργαζόμενους.
- Η εργασία εκτός δομών ως εργασιακή μέθοδος όσο και ως θεωρητική προσέγγιση αποτελεί μέρος της βασικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, της πρακτικής εμπειρίας και των ειδικών δεξιοτήτων που απαιτούνται στον κλάδο.

Ανεξάρτητα από την εμπειρία των εργαζομένων η κάθε οργάνωση έχει την ευθύνη να οργανώσει ένα πλάνο εργασίας για τους νέους εργαζόμενους. Πρέπει να εξασφαλίζεται ότι οι βασικές αρχές εργασίας στο δρόμο θα διοχετευτούν με σαφήνεια, διότι με αυτό τον τρόπο, οι εργαζόμενοι γνωρίζουν ότι μπορούν να αλλάξουν το ρόλο τους και να εξελιχθούν. Υπάρχουν προγράμματα εκπαίδευσης σε τακτικά χρονικά διαστήματα και ανάλογα με την ομάδα-στόχο χρειάζονται ανανεωμένες πληροφορίες κάθε φορά.

Η εκπαίδευση είναι μια συνεχής διαδικασία και ο εργαζόμενος πρέπει να λαμβάνει συνεχείς πληροφορίες σχετικά με τις υπηρεσίες και την νομοθεσία, καθώς επίσης και την πρόληψη και την προαγωγή της υγείας. Επιπλέον, δεν πρέπει να παραβιάζονται τόσο τα ατομικά όσο και τα νομικά δικαιώματα και των δύο εμπλεκόμενων πλευρών.

Η κατάρτιση για εργαζομένους προσέγγισης θα πρέπει να περιλαμβάνει παρακολούθηση ή επαναληπτικά μαθήματα κάθε 6 μήνες ή τουλάχιστον μία φορά το χρόνο. Επίσης, πρέπει τακτικά να δημοσιεύεται έρευνα με την πρόοδο και τις επεμβάσεις του κάθε εργαζόμενου.

Είναι σημαντικό να παρέχεται η δυνατότητα να γίνονται ευρέως γνωστές οι δράσεις της ομάδας. Συχνά, οργανώνονται δίκτυα και σεμινάρια με συνεργάτες, καθώς είναι πολύ σημαντικό να μοιράζονται εμπειρίες και πληροφορίες. Στη Φιλανδία και στη Νορβηγία για παράδειγμα, οργανώνονται 2 ημερήσια σεμινάρια κάθε χρόνο για να συζητηθούν διάφορα προβλήματα και μεθοδολογίες. Επίσης, είναι ιδιαίτερος σημαντική η διεθνής επαφή, ειδικά αν δεν υπάρχει μεγάλη ποικιλία ομάδων - στόχων σε μια χώρα. Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το CorrelationOutreachGroupόπου αποτελεί ένα φόρουμ ανταλλαγής εμπειριών και οργάνωσης της εργασίας εκτός δομών.

Η εκπαίδευση δεν περιορίζεται μόνο σε τομείς που σχετίζονται με την κοινωνική εργασία. Απαιτούνται πολλά προσόντα και συνεπώς είναι απαραίτητη η εκπαίδευση σε κλάδους όπως:

- οικονομική διαχείριση
- διοίκηση προσωπικού
- τεκμηρίωση, υποβολή εκθέσεων, διαχείριση του έργου
- εκτίμηση του προβλήματος
- χάραξη πολιτικής για τις ομάδες στόχου (Granfelt, 1998).

Απαιτούμενες δεξιότητες επαγγελματία

Ο επαγγελματίας κοινωνικός λειτουργός που ασχολείται με τη δουλειά στο δρόμο πρέπει να είναι υπομονετικός και να μην έχει προκαταλήψεις. Πρέπει να δέχεται τα στερεότυπα και την εξαθλίωση της ζωής στο δρόμο. (Διεθνής οδηγός για τη μεθοδολογία της κοινωνικής εργασίας στο δρόμο όπως αυτή πραγματοποιείται σε όλο τον κόσμο, 2008). Οι απόψεις αυτές είναι βασικές αρχές της ροτζεριανής και της θεωρίας της κοινωνικής ανάλυσης.

Η ροτζεριανή θεώρηση υιοθετεί την μη κριτική στάση ως συνθετικό στοιχείο και αναφέρει ότι «έχει ως βασική αρχή ότι κάθε άτομο είναι μοναδικό και έχει τη δική του αξία, ανεξάρτητα από τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει και τις συνθήκες όπου ζει», καθώς και ότι οι εξυπηρετούμενοι «αντιμετωπίζονται ως άτομα με τα οποία μπορεί κανείς να συνεργαστεί, μπορούν να είναι δημιουργικά και για αυτό αξίζουν να τους εμπιστευθούν» (Κανδυλάκη, 2008, σσ. 96-97). Σύμφωνα με την Καλλινικάκη (2008, σ. 136) οι επαγγελματίες «οφείλουν να μην κρίνουν τις στάσεις, τις πράξεις και την πολιτική ή θρησκευτική ιδεολογία του εξυπηρετούμενου». Επιπλέον είναι αναγκαίο ο εργαζόμενος να δείχνει σεβασμό και να είναι ενήμερος σε θέματα πολιτισμού, εθνικότητας, φυλής, σεξουαλικότητας και θρησκείας (Διεθνής οδηγός για τη μεθοδολογία της κοινωνικής εργασίας στο δρόμο όπως αυτή πραγματοποιείται σε όλο τον κόσμο, 2008).

Ακόμη, από προσωπικές απόψεις εργαζομένων προκύπτει ότι ο εργαζόμενος πρέπει να είναι ανεκτικός στο διαφορετικό, να έχει υπομονή και ανοχή στην εξαθλίωση, πρέπει να είναι συνεργάσιμος, να είναι συνεπής, να χρησιμοποιεί απλό και κατανοητό λόγο, να τηρεί το απόρρητο των συζητήσεων και να έχει την ικανότητα να θέτει στόχους. Ο Rodgers (1959, όπ. αναφ. στοΚοκκινάκης, Φραντζεσκάκη, 2014) υποστηρίζει ότι ο επαγγελματίας πρέπει να διαθέτει ενσυναίσθηση, να αντιλαμβάνεται το εσωτερικό πλαίσιο αναφοράς με ακρίβεια και με τα συναισθηματικά συστατικά και νοήματα που αφορούν το πλαίσιο αυτό σαν να ήταν ο άλλος άνθρωπος. αλλά χωρίς να χάσει την συνθήκη «σαν να».

Σε γενικές γραμμές από το εμπειρικό υλικό προκύπτει ότι θα πρέπει να χρησιμοποιείται η ροτζεριανή προσέγγιση. Ο Δροϊλάνης (όπ.αναφ. στο Κοκκινάκης, Φραντζεσκάκη, 2014) ο εργαζόμενος στο δρόμο πρέπει να ακολουθεί αυτή τη ροτζεριανή προσέγγιση και να αποδέχεται άνευ όρων τον εξυπηρετούμενο που συναντά απέναντί του. Επίσης, πρέπει ο εργαζόμενος να κερδίσει την εμπιστοσύνη του άλλου χωρίς να θεωρηθεί ότι αποτελεί κάποιου είδους κριτή των πράξεών του. Κατά τον Deckeretal (2008) οι εργαζόμενοι επαγγελματίες στο δρόμο δεν πρέπει να υπόσχονται πράγματα τα οποία δεν μπορούν να υλοποιήσουν. Επιπλέον πρέπει ο επαγγελματίας να αρνείται όπου απαιτείται. Τέλος, ο Barlett (1970) αναφέρει ότι στην τεχνική κατάρτιση του επαγγελματία απαιτείται η ανάπτυξη επικοινωνιακών δεξιοτήτων. Οι Crimmensetal (2004) τονίζουν ότι οι επαγγελματίες που απασχολούνται σε προγράμματα δουλειάς στον δρόμο θα πρέπει να είναι ευέλικτοι

και δημιουργικοί, ενώ ταυτόχρονα να έχουν την ικανότητα να προσαρμόζονται στις καταστάσεις που προκύπτουν»

Όσον αφορά τη σχέση του επαγγελματία με μια ομάδα – στόχο, το πιο απαραίτητο χαρακτηριστικό είναι το χτίσιμο μιας σχέσης εμπιστοσύνης. ενώ βασικό στοιχείο είναι η αυθεντικότητα του επαγγελματία. Επίσης, ο εργαζόμενος πρέπει να μπορεί να αφουγκράζεται τις ανάγκες του στόχου χωρίς να τον πιέζει. Θα πρέπει να τονιστεί ότι και η σταθερή παρουσία του επαγγελματία στο δρόμο είναι ένα σημαντικό χαρακτηριστικό της μεθοδολογίας προσέγγισης Συνοψίζοντας, τα χαρακτηριστικά και οι δεξιότητες που πρέπει να χαρακτηρίζουν έναν επαγγελματία στο δρόμο, είναι πολλά και είναι συνδυασμός γνώσεων, προσωπικών, επαγγελματικών χαρακτηριστικών, του τρόπου προσέγγισης της ομάδας – στόχου άλλα και των προσωπικών του αξιών. Τα πιο βασικά συνοψίζονται στην ακόλουθη λίστα:

- δεξιότητες τεκμηρίωσης, ικανότητα να αναλύουν πληροφορίες
- ικανότητα και προθυμία να ασκούν πολιτική
- καλές δεξιότητες οργάνωσης
- ικανότητα να μιλούν πολιτικά ορθά
- ικανότητα να κατανοούν τη δημοσιονομική διαχείριση
- ικανότητα να χειριστούν την αντίσταση του ατόμου
- δημιουργικότητα
- καλές δεξιότητες ακρόασης
- καλές δεξιότητες συνεργασίας
- ικανότητα να λαμβάνουν μερικές φορές δύσκολες αποφάσεις (π.χ. ειδοποίηση απόλυσης)
- ικανότητα να εξηγούν τις αποφάσεις και την παρακολούθηση
- ικανότητα να χτίζουν συμμαχίες
- ικανότητα και προθυμία για την προστασία των εργαζομένων από πολιτικές, αστικές κλπ. επιθέσεις
- ικανότητα να παρέχουν μια καλή ατμόσφαιρα

- δεξιότητες συνεργασίας
 - Μέσα στον οργανισμό
 - Εκτός του οργανισμού
- Συνεργασία με αστυνομία, μέλη ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης κτλ. (Granfelt, 1998).

2.3. Εργαλεία που είναι αναγκαία για τον δρόμο

Η δουλειά του κοινωνικού λειτουργού στο δρόμο μπορεί να γίνει ιδιαίτερος επικίνδυνη. Συνεπώς, διερευνώνται στρατηγικές ελαχιστοποίησης του κινδύνου. Υπάρχει για παράδειγμα η ιδέα ενός εξοπλισμού-κουτιού επιβίωσης. Σε αυτό θα περιέχονται:

- Δελτίο ταυτότητας – διακριτικό σήμα
- Κατάλληλη ένδυση
- Κατάλληλη υπόδηση
- Κουτί πρώτων βοηθειών
- Σημειωματάριο
- Στυλό
- Νερό
- Κινητό τηλέφωνο
- Απολυμαντικό
- Ipad/tablet
- Λίστα με τις επαφές έκτακτης ανάγκης
- Χαρτομάντηλα
- Φακός/μπαταρίες
- Τοπικές εφημερίδες

- Εξοπλισμό για αθλήματα, τέχνη και παιχνίδια στο δρόμο.
- Μικρή πετσέτα

((Dynamo, 2014)

2.4 Μεθοδολογία του streetwork

Δεν υπάρχει προκαθορισμένη διαδικασία μεθοδολογίας για την εργασία στο δρόμο. Τις περισσότερες φορές οι δραστηριότητες προκύπτουν από την αλληλεπίδραση με τα άτομα της ομάδας-στόχου. Μερικοί εργαζόμενοι στο δρόμο αναφέρονται σε συγκεκριμένες, αναγνωρισμένες μεθοδολογίες, αλλά τις περισσότερες φορές επικρατούν η διαίσθηση και η εμπειρία. Είναι πολύ πιο εύκολο, δηλαδή, σε έναν έμπειρο κοινωνικό λειτουργό να καταστρώσει το πλάνο εργασίας του. Οι μεθοδολογίες ποικίλουν ανάλογα με την ομάδα και τους στόχους και είναι πάντα ελαστικές, δηλαδή προσαρμόσιμες στις εξελίξεις. Το σημαντικό στοιχείο είναι η ομάδα να είναι δυναμική, να αποφασίζει παρέα και να μοιράζεται γνώσεις κι εμπειρίες.

Η μεθοδολογία ενός χαρακτηριστικού παραδείγματος συγκέντρωσης ατόμων που γνωρίζουν ο ένας τον άλλο και αποφασίζουν να συνεργαστούν μεταξύ τους για να διεξάγουν μια δραστηριότητα περιγράφεται παρακάτω:

- Γίνεται συγκέντρωση αιτημάτων, πρωτοβουλιών και ιδεών.
- Καταρτίζεται ένα περίγραμμα των στόχων της ομάδας-στόχου (πόροι, χρόνος, δραστηριότητες) με πολύ ανοικτό πλαίσιο για αλλαγές.
- Γίνεται διαπραγμάτευση με την ομάδα λαμβάνοντας υπόψη τη συνεισφορά τους.
- Υπογράφονται συμβόλαια ατομικά, κοινωνικό-εκπαιδευτικά και κάθε άτομο επιβεβαιώνει τη δέσμευσή συμμετοχής του. Με αυτό τον τρόπο παρέχεται η δυνατότητα να ελέγχονται οι προσδοκίες και οι στόχοι του καθενός ,ενώ παράλληλα διατηρείται ο σεβασμός και η εμπιστευτικότητα.
- Η ομάδα επιβεβαιώνει τα προγράμματα και μοιράζονται οι δραστηριότητες σύμφωνα με τον τύπο της εργασίας.

- Στο τέλος της εργασίας διεξάγονται μια ομαδική και μια ατομική έκθεση και αναθεωρείται το κοινωνικό-εκπαιδευτικό συμβόλαιο.

Συχνά ζητείται από τον κοινωνικό λειτουργό να συμβάλει στη διατήρηση ή την αποκατάσταση της τάξης και της ασφάλειας. Για να είναι αποτελεσματικός ένας κοινωνικός λειτουργός πρέπει να διευκρινίζει τι κάνει και να παρουσιάζει με ευδιάκριτο τρόπο τη μεθοδολογία που ακολουθεί. Η πιο συχνή ερώτηση που δέχεται ο κοινωνικός λειτουργός είναι «τι κάνεις εδώ;». Η αντιμετώπιση που πρέπει να δοθεί σε αυτήνητηνερώτηση δίνεται παρακάτω:

- Η απάντηση ποικίλει ανάλογα με την ηλικία του ατόμου που ρωτά.
- Η εχεμύθεια είναι από τις βασικές αρχές και αξίες του έργου.
- Πρέπει να γίνεται επισήμανση του είδους των σχέσεων και να δίνονται παραδείγματα.
- Πρέπει ο εργαζόμενος να είναι έτοιμος συνεχώς να δηλώσει τη σχέση του με την οργάνωση για την οποία εργάζεται καθώς και τη σχέση με άλλους οργανισμούς ή θεσμούς πχ. Αστυνομία.

Κάποιοι εργαζόμενοι χρησιμοποιούν υλικά αγαθά για να προσελκύσουν τον στόχο τους. Τα υλικά αυτά μπορεί να αλλάζουν φυσικά ανάλογα με την κουλτούρα και τις ανάγκες της ομάδας-στόχου. Τα πιο χαρακτηριστικά αγαθά που χρησιμοποιούνται για την έναρξη μιας εκπαιδευτικής σχέσης είναι κουπόνια για γεύμα, μια μερίδα φαγητού, μια μπάλα ή αθλητικά είδη, εισιτήρια για κάποια πολιτιστική εκδήλωση, εισιτήρια για μέσα μαζικής μεταφοράς, μια αίθουσα και τεχνολογικός εξοπλισμός όπου μπορεί να γίνει ραδιοφωνικός σταθμός ή στούντιο ηχογραφήσεων, προφυλακτικά, σύριγγες κ.ά.

Όλα αυτά τα αγαθά έχουν αξία όταν αποτελούν υποστηρικτικό υλικό ενώ παράλληλα ασκείται έργο υποστηρικτικής πλαισίωσης (Διεθνής οδηγός για τη μεθοδολογία της κοινωνικής εργασίας στο δρόμο όπως αυτή πραγματοποιείται σε όλο τον κόσμο, 2008).

2.4.1 Στάδια μεθοδολογίας εργασίας στο δρόμο

Η εργασία στο δρόμο δεν χαρακτηρίζεται από ένα έτοιμο μοντέλο ή μεθοδολογία που εφαρμόζεται μηχανικά. Σε κάθε διαφορετική περίπτωση υπάρχουν στοιχεία τα οποία οι εργαζόμενοι τα χρησιμοποιούν για να καταστρώσουν και να επινοήσουν τα βήματα της πρακτικής τους. Η διαδικασία που ακολουθούν οι εργαζόμενοι στο δρόμο σύμφωνα με βιβλιογραφική αναζήτηση δεν είναι μια γραμμική διαδικασία. Επίσης, από διάφορα άλλα παραδείγματα υπάρχουν κάποια στάδια που αποτελούν χαρακτηριστικό στοιχείο μιας μεθοδολογίας. Μέσα από την εναλλαγή στην εφαρμογή τους, αυτά τα στάδια περικλείουν το ένα το άλλο και εμπλέκονται μεταξύ τους. Τα στάδια αυτά, όπως είναι φυσικό, οριοθετούν την πρακτική του εργαζόμενου στο δρόμο. Η ποιότητα της ενσωμάτωσης στο πεδίο δράσης παρέχει τη δυνατότητα να προσφερθεί μια ατομική ή ομαδική υποστηρικτική πλαισίωση στους ανθρώπους που το έχουν ανάγκη. Η πρακτική που εφαρμόζεται μπορεί να ανανεώνεται με την εναλλαγή των σταδίων. Τα βασικά στάδια της πρακτικής αυτής είναι:

- Ø Εξατομικευμένη εργασία στο δρόμο (Detached, outreachwork)
- Ø Περιφερόμενη εργασία στο δρόμο (Peripatetic, outreachwork)

· Στάδιο 1

Η μελέτη της περιοχής παρέμβασης. Η μελέτη μπορεί να είναι είτε θεωρητικής μορφής (πολιτισμικές, κοινωνικές και ιστορικές γνώσεις) είτε πρακτικής μορφής (επαφή με άτομα της γειτονιάς).

· Στάδιο 2

Η φυσική παρουσία στο πεδίο δράσης. Το στάδιο αυτό ονομάζεται «στάδιο χαρτογράφησης του πεδίου δράσης» ή «γύρα στη γειτονιά». Σε αυτό το στάδιο δεν είναι απαραίτητη η παρέμβαση του εργαζομένου παρά μόνο η παρατήρηση. Σε αυτό το στάδιο της χαρτογράφησης, ορίζονται τα μέρη που θα διεισδύσει ο εργαζόμενος. Τέλος, σε αυτό το στάδιο η παρουσία του εργαζομένου στο περιβάλλον που θα εργασθεί στοχεύει στο να θεωρηθεί γνωστό – φυσιολογικό άτομο του περιβάλλοντος.

· Στάδιο 3

Σε αυτό το στάδιο γίνεται παρουσίαση της ταυτότητάς της ομάδας και του σκοπού που βρίσκεται εκεί. Σε αυτό το μεταβατικό στάδιο, ο εργαζόμενος ξεκινά να συγκροτεί το ρόλο του, ενώ ταυτόχρονα διαπραγματεύεται τη θέση που κατέχει μεταξύ των ανθρώπων στο πεδίο που τον ενδιαφέρει.

· **Στάδιο 4**

Σε αυτό το στάδιο καλλιεργείται η σχέση με την ομάδα-στόχο. Πραγματοποιείται η επαφή με τα πρόσωπα που έχουν αποδεχτεί την ομάδα εργασίας και ξεκινά μια σχέση υποστηρικτικής πλαισίωσης. Από το πρώτο μέχρι το τέταρτο στάδιο, η αρχική καχυποψία του δρόμου μετατρέπεται σιγά σιγά σε σχέση εμπιστοσύνης. Βέβαια, όταν δοθεί το κατάλληλο ερέθισμα, ο επαγγελματίας κάνει το πρώτο βήμα.

· **Στάδιο 5**

Σε αυτό το στάδιο πραγματοποιείται η υποστήριξη και η παρέμβαση. Γίνεται αναζήτηση ενός χώρου όπου θα πραγματοποιούνται δραστηριότητες και συναντήσεις με τα άτομα είτε θα γίνονται εξατομικευμένες συναντήσεις. Σε κάποιες περιπτώσεις, η δράση αυτή της ομάδας-στόχου μπορεί να πλαισιωθεί και από άλλους παράγοντες (έμποροι, Δημοτικές αρχές κτλ.).

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, τα στάδια αυτά δεν είναι αναγκαίο να γίνονται με τη σειρά που αναφέρθηκαν. Πολλές φορές, κάποια στάδια επικαλύπτονται ή και ανανεώνονται. Ο κύριος στόχος είναι η παρουσία του εργαζόμενου, στο τέλος να αναγνωριστεί ως αληθινή παρουσία και να του ζητηθεί βοήθεια. Ο εργαζόμενος καλείται να ξαναρχίσει από το μηδέν αυτή τη διαδικασία, μόλις συναντήσει άλλους πληθυσμούς με διαφορετικά χαρακτηριστικά. Κάθε κύκλος αυτών των σταδίων που ολοκληρώνεται έχει σαν αποτέλεσμα ο εργαζόμενος να έχει βιώσει εμπειρίες και να μπορεί να προτείνει καλύτερες λύσεις μελλοντικά. (Christine Schaut, Luc Van Campenhout, 1994).

Τέλος, κάποιοι προτείνουν ότι πρέπει να προστεθεί και ένα τελευταίο στάδιο, το στάδιο που οριοθετεί τη διάρκεια της δράσης και τον τρόπο που αποχωρεί ο εργαζόμενος. Η χρονική διάρκεια που θα αφιερώσει ο εργαζόμενος βοηθά στο να μην αναπαρχθεί περιθωριοποίηση, συχνό φαινόμενο για άτομα προς τα οποία

απευθύνεται η εργασία στο δρόμο αλλά και για να διευκολυνθεί η εισαγωγή του εργαζόμενου στο πεδίο δράσης. Βέβαια, όλα αυτά και σε ιδανικές περιπτώσεις, είναι ένα είδος μετάβασης του δεσμού εμπιστοσύνης και του συμβολικού και πολιτισμικού κεφαλαίου που αποκτήθηκαν μέσα από την εμπειρία της υποστηρικτικής πλαισίωσης και ενδέχεται να διαρκέσουν μήνες.

2.4.2 Χρονοδιάγραμμα εργαζόμενου στο δρόμο

Ο εργαζόμενος οφείλει να ρυθμίζει το χρόνο που αφιερώνει όταν βρίσκεται στο πεδίο δράσης του. Ακολουθεί λίστα με τα βασικά βήματα που πρέπει να κάνει ο εργαζόμενος για οργανώνει καλύτερα το χρόνο του:

- Πρέπει να οργανώνει τις διαδρομές και το χρονοδιάγραμμά του, ώστε να μπορεί να συναντά διαφορετικές ομάδες ανθρώπων και να τους ακολουθεί σε διάφορα στάδια της μέρας τους.
 - Πρέπει να επιλέγει ανάλογα με τις εποχές τα κατάλληλα ωράρια, τους τόπους δράσης του κτλ.
 - Πρέπει να επιλέγει τους χώρους που θα ασκεί έργο (δρόμοι, πάρκα, σχολεία, καφέ-μπαρ, υπόγεια κτλ.)
 - Πρέπει να επιλέγει τα εργαλεία παρατήρησης που τον εξυπηρετούν καλύτερα (σημειώσεις, ομαδικές συζητήσεις κτλ.)
 - Πρέπει να ελέγχει την ποιότητα της πληροφόρησης της ομάδας, καθώς και τις σχέσεις με τους συνεργαζόμενους οργανισμούς.
- Οφείλει να αναπτύξει τεχνικές και στρατηγικές προσέγγισης ατόμων που τον ενδιαφέρουν με σκοπό να γίνει προσιτός.
- Πρέπει να μπορεί να διαχειρίζεται το πλήθος των αιτήσεων για βοήθεια και να καταγράφει σε πρόγραμμα ποιες μέρες θα αφιερώνει στο δρόμο.
- Πρέπει να συναντά τους πληθυσμούς στο δρόμο και να κάνει αισθητή την παρουσία του, ώστε να τους βοηθήσει. Πρέπει, δηλαδή, να πηγαίνει ο επαγγελματίας κοντά σε αυτούς που βλέπει ότι δυσκολεύονται να τον πλησιάσουν.

- Πρέπει ο εργαζόμενος να είναι διαθέσιμος στο δρόμο.
- Πρέπει η παρουσία στο πεδίο να ακολουθεί συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα με σταθερή συχνότητα σε κάθε τόπο και ο προγραμματισμός αυτός πρέπει να τηρείται πιστά. Έτσι, είναι πιο εύκολο να βρει τον εργαζόμενο κάποιο μέλος που τον ψάχνει. (Διεθνής οδηγός για τη μεθοδολογία της κοινωνικής εργασίας στο δρόμο όπως αυτή πραγματοποιείται σε όλο τον κόσμο, 2008)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ STREETWORK

3.1. Δεοντολογία κοινωνικής εργασίας στο δρόμο

H Granfeldt (1998) ισχυρίζεται ότι «η κοινωνική εργασία ως μια κοινωνικο-πολιτική δραστηριότητα δεν αξίζει πολλά αν αυτοί που την εφαρμόζουν δεν έχουν το σθένος να συμβαδίσουν με άτομα που δεν μπορούν να υπερασπιστούν το δικαίωμα να ζουν αξιοπρεπώς».

Η Κοινωνική Εργασία είναι πρώτα από όλα μια στάση ζωής και στη συνέχεια μια μέθοδος. Είναι ζωτικής σημασίας λοιπόν, οι οργανισμοί και οι άνθρωποι που εμπλέκονται να χαρακτηρίζονται από τους δικούς τους ηθικούς κώδικες και πιστεύω. Η βασική αρχή καθοδήγησης των κοινωνικών και ιατρικών κέντρων περίθαλψης πρέπει να είναι ο σεβασμός στα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα. Ιδιαίτερα σημαντική είναι και η έννοια «ανθρώπινη αξιοπρέπεια». Κάθε άτομο πρέπει να θεωρείται πολύτιμο και να έχει το δικαίωμα να αντιμετωπίζεται με αξιοπρέπεια με έναν ηθικά αξιοσέβαστο τρόπο. Το έργο των κοινωνικών λειτουργών θα πρέπει να καθοδηγείται από την ανάγκη για υποστήριξη, αντί του κοινωνικού ή το νομικού καθεστώτος, τη συμπεριφορά, την εθνική καταγωγή, το φύλο ή τον σεξουαλικό προσανατολισμό του κάθε ατόμου.

Με την έννοια της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, το έργο τους θα πρέπει να διέπεται από τον σεβασμό για αυτοδιάθεση και αυτονομία. Η Ένωση Επαγγελματιών Κοινωνικών Λειτουργών Talentia (2007) έχει ορίσει την αυτοδιάθεση ως εξής:

«Οι κοινωνικοί λειτουργοί θα πρέπει να σέβονται και να προωθούν το δικαίωμα των ανθρώπων να κάνουν τις δικές του επιλογές και να παίρνουν τις αποφάσεις τους, ανεξάρτητα από τις δικές τους αξίες ή τις επιλογές της ζωής, εφόσον αυτό δεν απειλεί τα δικαιώματα και τα νόμιμα συμφέροντα των άλλων. Ένας νομικά αρμόδιος πελάτης είναι υπεύθυνος για τις επιλογές του και τις συνέπειές τους».

Το δικαίωμα να λαμβάνει κανείς αποφάσεις που επηρεάζουν τη ζωή είναι η εσωτερική αρχή της ανθρωπότητας. Έτσι, προκαλείται η ικανότητα για αυτόνομη λήψη αποφάσεων και η αίσθηση της αξιοπρέπειας. Ο σεβασμός της αυτονομίας δεν

σημαίνει ότι κάνουν πάντα αυτό που θέλει ο εξυπηρετούμενος, αλλά ότι σέβονται τις απόψεις του και τη γνώμη του ατόμου που βοηθούν, ακόμη και αν διαφέρουν από τις δικές τους.

Η κοινωνική εργασία εκτός δομών πρέπει να σέβεται την αυτονομία του ατόμου. Πρέπει να διεξάγεται με τρόπο που σέβεται την ατομικότητα, κυρίως λόγω της φύσης της δουλειάς που στοχεύει να εισέλθει στη ζωή ατόμων που ζουν στο περιθώριο της κοινωνίας. Αυτά τα άτομα βρίσκονται σε αυτή τη θέση τις περισσότερες φορές χωρίς να ευθύνονται και λόγω διάφορων συγκυριών. Ο κοινωνικός λειτουργός λειτουργεί υπό πίεση και πρέπει να δρα ως «μηχανισμός ελέγχου». Οι υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας συχνά σχεδιάζονται με βάση τα κατώτατα όρια που έχει να ξεπεράσει ένα άτομο. Οι υπηρεσίες άμεσης πρόσβασης, μείωσης της βλάβης και οι δραστηριότητες προβολής αποσπών από αυτούς τους μηχανισμούς ελέγχου και βασίζουν το έργο τους σε μια ολιστική άποψη του ατόμου, στο σεβασμό για την αυτονομία του ατόμου και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, χωρίς κανένα περιορισμό.

Ο εξυπηρετούμενος έχει το δικαίωμα να ακουστεί και να γίνει κατανοητός. Όταν πραγματοποιείται επαγγελματικό έργο κοινωνικών λειτουργών ή εργαζομένων υγείας πρέπει να αναλύεται η ζωή του εξυπηρετούμενου μαζί με αυτόν και να λαμβάνεται υπόψη το ευρύτερο πλαίσιο της συνάντησης. Ένας επαγγελματίας εργαζόμενος πρέπει να είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει την κατάρτιση του και τις δεξιότητες του και να παράγει ένα όραμα για τον εξυπηρετούμενο μαζί με πληροφορίες σχετικά με τις διάφορες επιλογές που είναι διαθέσιμες. Στη συνέχεια, ο εξυπηρετούμενος μπορεί να χρησιμοποιήσει τις πληροφορίες για να αποφασίσει ποια απόφαση πρέπει να πάρει για τη δική του περίπτωση. Οι συμβουλές δεν δίνονται χωρίς αυτό τον κοινό στόχο. Ο εργαζόμενος διατηρεί τον επαγγελματισμό του, ώστε να μην πιέσει τον εξυπηρετούμενο προς τη λήψη κάποιας απόφασης.

Εξαιτίας της πολυ-πολιτισμικότητας της κοινωνίας, οι κοινωνικοί λειτουργοί πρέπει να έχουν διάφορες εθνικότητες. Οι εργαζόμενοι πρέπει να αναπτύξουν τρόπους να αναγνωρίζουν πολιτισμικές διαφορές, να είναι γνώστες των δικών τους αξιών και πεποιθήσεων και να δρουν ανάλογα την εθνικότητα του «στόχου». Δουλεύοντας με άτομα με διαφορετική φυλετική προέλευση, απαιτούνται ικανότητες τόσο γλωσσικές όσο και ανοχή στην αβεβαιότητα των συγκρούσεων που μπορεί να προκληθούν. Επίσης, προσοχή δίνεται και στο φύλο του ατόμου-στόχου. Ανάλογα με

τη σύνθεση της ομάδας στόχου επιλέγεται και το φύλο των εργαζομένων ή σε πολλές περιπτώσεις επιλέγεται ζευγάρι επαγγελματιών.

Η δεοντολογία του κοινωνικού λειτουργού στο δρόμο έχει καταγραφεί λεπτομερώς στο έγγραφο από την Ένωση επαγγελματιών κοινωνικών λειτουργών της Φιλανδίας (2007). Οι ηθικές αρχές καταγράφονται στην ακόλουθη λίστα:

1. Κάθε άνθρωπος είναι πολύτιμος και πρέπει να τον μεταχειρίζονται με αξιοπρέπεια.
2. Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα για αυτοδιάθεση και την εκπλήρωση, εφόσον αυτό δεν βλάπτει άλλα άτομα ή τα δικαιώματά τους. Επίσης έχει την ευθύνη για τη φροντίδα της κοινωνίας ευημερίας.
3. Κάθε κοινωνία πρέπει να στοχεύει στην αύξηση της ευημερίας κάθε ατόμου.
4. Οι κοινωνικοί λειτουργοί που εργάζονται στο δρόμο είναι υποχρεωμένοι να ακολουθούν τις βασικές αρχές του κοινωνικού δικαίου.
5. Αντικείμενα και πρακτικές βασισμένες σε εγχειρίδια βοηθούν τους κοινωνικούς λειτουργούς στις συναλλαγές τους με άτομα και ομάδες ατόμων.
6. Οι κοινωνικοί λειτουργοί σέβονται την ιδιωτικότητα, την εμπιστευτικότητα και τις αρχές προστασίας στην επαγγελματική ζωή τους.
7. Οι κοινωνικοί λειτουργοί πρέπει να συνεργάζονται με τους πελάτες τους με σκοπό να ενισχυθεί το «είναι» του πελάτη.
8. Ο εξυπηρετούμενος έχει το δικαίωμα να αποφασίζει για τον εαυτό του και έχει το δικαίωμα και την ευθύνη να πάρει αποφάσεις μαζί με τον κοινωνικό λειτουργό για θέματα που τον απασχολούν.
9. Οι κοινωνικοί λειτουργοί στοχεύουν στην ελαχιστοποίηση της δουλειάς χωρίς τη συμμετοχή του πελάτη και την αποφυγή της επαφής με αρχές ενάντια στη θέληση του πελάτη.

Σύμφωνα με το Εργαστήριο εργαζομένων στο δρόμο στο Μεξικό ο ηθικός κώδικας των εργαζομένων στο δρόμο ορίζει να:

- Η επικοινωνία που βρίσκεται στο δρόμο πρέπει να μεταφράζεται σε σχέση βασισμένη στην εκπαιδευτική προσέγγιση.

- Για οτιδήποτε προτείνει ο κοινωνικός λειτουργός πρέπει να υπάρχει διευκρίνιση και περιγραφή του σκοπού.
- Κάθε δράση του εργαζομένου πρέπει να σέβεται την ακεραιότητα των εργαζομένων στο δρόμο καθώς και τη δική του.
- Πρέπει ο εργαζόμενος να είναι συνεπής σε όσα λέει.
- Δεν πρέπει να προηγείται οποιοδήποτε προσωπικό συμφέρον της εκπαιδευτικής δραστηριότητας του ατόμου που ζει στο δρόμο.
- Πρέπει ο επαγγελματίας να αναγνωρίζει τους συναισθηματικούς δεσμούς που αποκτά στο χώρο εργασίας.
- Πρέπει να υπάρχει χώρος ομαδικής συζήτησης μετά από κάθε δράση για να μπορεί να επεξεργάζεται ό,τι τον ανησυχεί ή ό,τι θεωρεί απειλή.
- Η εκπαιδευτική εργασία πραγματοποιείται σε μεθοδολογικό και θεωρητικό πλαίσιο που εγγυάται τις αναφορές των δράσεων.
- Δεν σταματά η συνεχής εκπαίδευση του εργαζομένου λόγω της συνεχούς πολυπλοκότητας της δουλειάς (Dynamo, 2005).

3.2. Δυσκολίες και κίνδυνοι στο δρόμο

Ο κοινωνικός λειτουργός που εργάζεται στο δρόμο, μπορεί να συναντήσει πολύ συχνά δυσκολίες, ακόμη και κινδύνους. Είναι αγχωτικό και εξαντλητικό να πρέπει να θυμάται πάντα να μην αναφέρει κάτι που οι άλλοι δεν θέλουν να ακούσουν. Είναι πολύ δύσκολο να βρεθούν επαρκείς πόροι για την εργασία εκτός δομών κι όταν βρεθούν τα χρήματα για το έργο, οι στόχοι συχνά ορίζονται έτσι ώστε να είναι σε αντίθεση με την ιδεολογία της εργασίας εκτός δομών.

Σε πολλές χώρες η κοινωνική εργασία εκτός δομών δε θεωρείται επαγγελματική εργασιακή μέθοδος. Αυτό συνεπάγεται ότι η εργασία εκτός δομών δεν είναι τμήμα επαγγελματικής εκπαίδευσης και οι οργανώσεις που ασκούν αυτό το έργο δυσκολεύονται να ελέγξουν ή να συγκεντρώσουν οικονομικούς πόρους. Η κοινωνική εργασία είναι απαιτητική και απαιτεί επαγγελματικά όρια και συστηματική ανάπτυξη.

Πολλές φορές, ωστόσο, οι κοινωνικοί λειτουργοί «αφήνονται» μόνο με το δικό τους εξοπλισμό και τα καταφέρνουν μονάχα με την υποστήριξη των ομοτίμων τους.

Επιπλέον, η κοινωνική εργασία εκτός δομών δεν έχει παραδοσιακές επαγγελματικές δομές και μηχανισμούς στήριξης. Οι εργαζόμενοι αναγκάζονται να δημιουργήσουν τις δικές τους επαγγελματικές δομές, επειδή δεν τους παρέχεται ούτε ένα γραφείο. Παρόλα αυτά πρέπει να γνωρίζουν τι να κάνουν, γιατί το κάνουν και πώς να το κάνουν. Ο κάθε οργανισμός πρέπει να δημιουργεί αυτές τις συνθήκες και να βοηθά τον εργαζόμενο να δουλέψει σε αυτό το πλαίσιο. Δημιουργείται επίσης παραπάνω άγχος, επειδή ο εργαζόμενος πρέπει να κερδίσει την εμπιστοσύνη των ατόμων που κάθε φορά θα συναντήσουν. Οι εξυπηρετούμενοι μπορεί να αρνηθούν οποιαδήποτε επαφή κάθε στιγμή χωρίς καμία αιτιολογία.

Οι κοινωνικοί λειτουργοί ακούνε ιστορίες και θέματα ζωής που είναι συχνά λυπηρά, άδικα και οδηγούν σε απόγνωση. Ανεξάρτητα με το αν εκτελούν επάγγελμα, οι ιστορίες των εξυπηρετούμενων προκαλούν ψυχολογική πίεση και θλίψη. Το χειρότερο είναι ότι οι περισσότερες αδικίες δεν θα υπήρχαν αν οι εξυπηρετούμενοι είχαν μεταχειριστεί ως ισότιμα μέλη της κοινωνίας.

(Διεθνής οδηγός για τη μεθοδολογία της κοινωνικής εργασίας στο δρόμο όπως αυτή πραγματοποιείται σε όλο τον κόσμο, 2008).

3.2.1 Τρόποι ελάττωσης κινδύνων

- Ατομικό επίπεδο

Οι κοινωνικοί λειτουργοί που εργάζονται στο δρόμο, όπως ήδη αναφέρθηκε, αντιμετωπίζουν καθημερινά πολλούς κινδύνους κατά την εξάσκηση του επαγγέλματός τους. Γι' αυτό το λόγο, πρέπει να βρεθούν τρόποι μείωσης αυτών των κινδύνων, ώστε να μπορούν να κάνουν απερίσπαστοι τη δουλειά τους. Πιο συγκεκριμένα, είναι απαραίτητος ο διαχωρισμός μεταξύ των σημαντικών και των λιγότερο σημαντικών πραγμάτων. Κάποιες φορές είναι δύσκολο να γίνει ο διαχωρισμός μέσα στο εργασιακό χάος. Η κατανόηση του ευρύτερου περιεχομένου των συνθηκών όπου ζουν αυτοί οι άνθρωποι πρέπει να διαχωρίζεται από τον σκοπό

της δουλειάς. Δεν γίνεται να λύσει ο κοινωνικός λειτουργός όλα τα προβλήματα και πρέπει να κατανοήσει τα όρια του και τι μπορεί να προσφέρει.

Πρέπει να αξιολογηθεί η δουλειά και να διαπιστωθεί τι μπορεί να είναι επικίνδυνο για τον ίδιο, ενώ πριν τελειώσει η εργασία πρέπει να γίνεται μια σύνοψη, ώστε να τονίζονται τα σημεία που χρειάζονται περαιτέρω ανάλυση.

- Σε επίπεδο οργανισμού

Η ιδεολογική προσέγγιση του οργανισμού πρέπει να είναι διαφανής και πρέπει να είναι ξεκάθαρα διατυπωμένο στο προσωπικό. Με αυτό τον τρόπο, ο οργανισμός εκφράζει τη δέσμευση του και την υποστήριξη στους εργαζόμενους και φροντίζει για τις πηγές: διαχείριση, επάρκεια προσωπικού, επίβλεψη, ασφάλεια εργασίας, εκπαίδευση και ανανέωση πληροφοριών, δυνατότητα δικτύωσης κτλ.

Η καθημερινή προστασία του προσωπικού είναι επιτακτικής ανάγκης.. Ο οργανισμός οφείλει να προάγει και να διατυπώσει το έργο στο κοινό και να πάρει αποφάσεις.

Οι γενικές οδηγίες για τον κοινωνικό λειτουργό, ώστε να αποφύγει κατά το δυνατό τον κίνδυνο, είναι οι κάτωθι:

- Οφείλει να αποφεύγει να αγγίζει τους ανθρώπους με τους οποίους δουλεύει στο δρόμο. Ακόμη κι αν αυτό το πράττει με καλή διάθεση, μπορεί η κίνησή του να παρερμηνευτεί
- Πρέπει να γνωρίζει τα όρια των δυνατοτήτων του και να μην αισθάνεται ενοχικά αν κρίνει ότι πρέπει να αποχωρήσει από συγκεκριμένες καταστάσεις (π.χ. συγκρούσεις)
- Πρέπει να ενημερώσει τον επικεφαλής της ομάδας για οποιαδήποτε αλλαγή στα πρότυπα της δουλειάς
- Πρέπει να ενημερώσει ακόμη την τοπική αστυνομία και τις ομάδες της κοινότητας για τη δουλειά του στο δρόμο.
- Να φέρει την ταυτότητά του, εργασίας ή αστυνομική, πάντα μαζί του.
- Να έχει διαβάσει και καταλάβει την πολιτική και τις διαδικασίες ασφάλειας της Οργάνωσής του.

- Οφείλει επιπλέον, να συντάξει έναν κατάλογο με διάφορα υποθετικά σενάρια ή καταστάσεις στις οποίες ενδεχομένως να εμπλακεί και να συζητήσει αυτές τις καταστάσεις με τα μέλη της ομάδα και τον επικεφαλής της.
- Να είναι σίγουρος ότι διαθέτει ένα νούμερο έκτακτης ανάγκης σε περίπτωση που κάτι πάει στραβά ή χρειάζεται να μιλήσει με τον επικεφαλής του.
- Να συμφωνήσει με τους συναδέλφους του ένα σχέδιο αποχώρησης.
- Να μιλήσει στους συναδέλφους του για οποιαδήποτε ανησυχία μπορεί να έχει.
- Να έχει οπτική επαφή με τους συναδέλφους του
- Να κάνει, τέλος, μια εκτίμηση της περιοχής που θα δουλέψει, ώστε να διακρίνει από την αρχή ενδεχόμενους κινδύνους

(Dynamo, 2014)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΔΟΜΕΣ-ΦΟΡΕΙΣ

Μελετώντας την πρακτική της δουλειάς που γίνεται στον δρόμο, θεωρήθηκε σημαντικό να αναφερθούν φορείς και υπηρεσίες που ασκούν ενεργά την μεθοδολογία του streetwork στην Ελλάδα. Παρατηρήθηκε πως ενώ κάθε φορέας διαφέρει ως προς την ομάδα στόχου που απευθύνεται, την σύσταση της ομάδας παρέμβασης καθώς και τα εργαλεία που χρησιμοποιεί, σε όλους υπάρχουν κάποια κοινά σημεία στον τρόπο που παρεμβαίνουν στον δρόμο. Ως εκ τούτου οι φορείς που εφαρμόζουν την πρακτική του streetwork είναι οι εξής:

A. Κέντρο Υποδοχής & Αλληλεγγύης Δήμου Αθηναίων (ΚΥΑΔΑ)

Το δημοτικό ίδρυμα «Κέντρο Υποδοχής Αστέγων Δήμου Αθηναίων», ξεκίνησε την λειτουργία του το Νοέμβριο του 2005. Σήμερα λειτουργεί με την ονομασία «Κέντρο Υποδοχής και Αλληλεγγύης Δήμου Αθηναίων» (Κ.Υ.Α.Δ.Α.) σύμφωνα με την τελευταία εγκριτική πράξη του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας (ΦΕΚ 995 Β / 30-6-2010). Το Κ.Υ.Α.Δ.Α. έχει ως στόχο την αντιμετώπιση των προβλημάτων των ευπαθών ομάδων και την καταπολέμηση των παραγόντων που οδηγούν στη φτώχεια, τον κοινωνικό αποκλεισμό και την κοινωνική απομόνωση. Οι σκοποί του Κ.Υ.Α.Δ.Α. είναι η αντιμετώπιση των προβλημάτων στέγασης, σίτισης, υγείας και επανένταξης των αστέγων που ζουν στην πόλη καθώς και η υποστήριξη των πολιτών και των οικογενειών που, ενώ δεν είναι άστεγοι, αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα στην καθημερινότητά τους. Τα προγράμματα υποστήριξης των ευπαθών ομάδων σχεδιάζονται και υλοποιούνται από την Κοινωνική Υπηρεσία του Κ.Υ.Α.Δ.Α.

Το κέντρο υποδοχής και αλληλεγγύης τρέχει προγράμματα streetwork για την προσέγγιση αστέγων. Μέλη της κοινωνικής υπηρεσίας βγαίνουν συστηματικά και προσεγγίζουν ενεργά άστεγους στον δρόμο, με στόχο την ένταξη τους σε προγράμματα φιλοξενίας, παροχή ψυχολογικής υποστήριξης καθώς και κινητοποίηση για κοινωνική επανένταξη. Η ομάδα του **streetwork** δυο φορές την ημέρα προσεγγίζει τους άστεγους που διαβιούν στους δρόμους της πόλης, χαρτογραφεί και

καταγράφει τις ανάγκες τους. Παράλληλα χτίζει σχέσεις εμπιστοσύνης και ενημερώνει σχετικά με τις δομές και τα προγράμματα υποδοχής αστέγων. Τέλος στο πρόγραμμα «Από το Δρόμο στην Επανάταξη» λειτουργεί υπνωτήριο με δυνατότητα βραχείας φιλοξενίας, στο οποίο παρέχεται κάλυψη βασικών αναγκών (ύπνου & προσωπικής υγιεινής), διεξαγωγή βασικών Ιατρικών εξετάσεων και ενδυνάμωση σχέσεων εμπιστοσύνης με σκοπό την ένταξη σε πρόγραμμα σταθερής φιλοξενίας

B. Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών (ΟΚΑΝΑ)

Ο Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών (ΟΚΑΝΑ) ιδρύθηκε με το Νόμο 2161/93 που ψηφίστηκε από το σύνολο του Κοινοβουλευτικού Σώματος και η λειτουργία του ξεκίνησε το 1995. Είναι ένα αυτοδιοικούμενο νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου που τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Ο ΟΚΑΝΑ από την ίδρυσή του έως σήμερα επιδιώκει να ανταποκριθεί στο διττό του ρόλο ως εθνικού συντονιστικού φορέα και ως φορέα ανάπτυξης υπηρεσιών και προγραμμάτων πρόληψης, θεραπείας και επανένταξης.

Σύμφωνα με τον ιδρυτικό του νόμο, ο ΟΚΑΝΑ έχει ως κύριους σκοπούς: το σχεδιασμό, την προώθηση, το διυπουργικό συντονισμό και την εφαρμογή εθνικής πολιτικής σχετικά με την πρόληψη, τη θεραπεία και την αποκατάσταση των ουσιοεξαρτημένων ατόμων. Επιπλέον συμβάλει στην μελέτη του προβλήματος των ουσιοεξαρτήσεων σε εθνικό επίπεδο, την παροχή έγκυρων και εμπειριστατωμένων πληροφοριών και την ευαισθητοποίηση του κοινού. Τέλος σκοπεύει στην ίδρυση και την αποτελεσματική λειτουργία κέντρων πρόληψης, θεραπευτικών μονάδων και κέντρων κοινωνικής και επαγγελματικής επανένταξης.

Ο ΟΚΑΝΑ έχει αναπτύξει ένα δίκτυο υπηρεσιών σε όλη την Ελλάδα το οποίο διευρύνεται συνεχώς, ώστε να καλυφθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο οι πολύπλευρες ανάγκες σε θέματα πρόληψης, θεραπείας, κοινωνικής και επαγγελματικής ενσωμάτωσης και μείωσης της βλάβης.

Συγκεκριμένα στον **Σταθμό Φροντίδας Εξαρτημένων Ατόμων** λειτουργεί η Υπηρεσία **δουλειάς στον δρόμο/ streetwork**.

Ο Σταθμός Φροντίδας Εξαρτημένων Ατόμων, ξεκίνησε να λειτουργεί τον Απρίλιο του 2003 και αποτελεί ένα οικείο, φιλικό και ασφαλές περιβάλλον ποικίλων δραστηριοτήτων, το οποίο παρέχει σε ενεργούς χρήστες ψυχοδραστικών ουσιών -που δεν είναι ενταγμένοι σε κάποιο θεραπευτικό πρόγραμμα- τη δυνατότητα να καλύψουν βασικές ανάγκες υγιεινής και ασφάλειας, να λάβουν ψυχοκοινωνική υποστήριξη για να επιτύχουν θετικές αλλαγές στη συμπεριφορά τους και να απασχοληθούν δημιουργικά σε ποικίλες δραστηριότητες.

Στο Σταθμό Φροντίδας λειτουργούν ομάδες «**δουλειάς στο δρόμο**», οι οποίες με επιτόπιες και σε χώρους συνάθροισης χρηστών παρεμβάσεις, στοχεύουν: στην παροχή συμβουλευτικής σε θέματα ασφαλούς χρήσης και ασφαλούς σεξ, στη διανομή υλικού προφύλαξης (σύριγγες, προφυλακτικά, κιτ ασφαλούς χρήσης), στην κινητοποίηση των χρηστών για αξιοποίηση των υπηρεσιών της Μονάδας Άμεσης Βοήθειας και Υποστήριξης, του Σταθμού Φροντίδας αλλά και των άλλων φορέων και στην κινητοποίηση των χρηστών για ένταξη σε θεραπευτικό πρόγραμμα.

Γ. Κέντρο Ελέγχου & Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ)

Το Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ.) είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου που ιδρύθηκε με το Νόμο 2071/92 και λειτουργεί από το 1992. Είναι άμεσα εποπτευόμενο και χρηματοδοτούμενο από το Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Στους σκοπούς του περιλαμβάνονται θέματα που σχετίζονται με την δημόσια υγεία μέσω της ενημέρωσης του κοινού και την χάραξη εθνικής στρατηγικής με στόχο την πρόληψη της μετάδοσης νοσημάτων καθώς και η υποστήριξη ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Επιπλέον σκοπεύει στην λειτουργία μονάδων λοιμώξεων σε όλα τα νοσοκομεία της χώρας. Το ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ σχεδιάζει δράσεις με σκοπό να προληφθεί η εξάπλωση των σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων και του AIDS αλλά και να ευαισθητοποιηθεί η κοινωνία σχετικά με το στίγμα και τον κοινωνικό αποκλεισμό των οροθετικών ατόμων.

Όσον αφορά το **streetwork** το Τμήμα Παρεμβάσεων στην Κοινότητα και το Γραφείο Αγωγής Υγείας και Ενημέρωσης κοινού, υλοποιεί την παρέμβαση δρόμου στην οποία παρέχεται εκπαίδευση (π.χ. σε θέματα υγείας και υγιεινής) και

υπηρεσίες υγείας σε πληθυσμούς που είναι ευάλωτοι ή κοινωνικά αποκλεισμένοι και δεν έχουν προσεγγιστεί από τις υπάρχουσες δομές πρόνοιας.

Η παρέμβαση στο δρόμο γίνεται από άρτια καταρτισμένη επιστημονικά ομάδα από ψυχολόγους, ιατρούς, κοινωνιολόγους, νοσηλευτές και διοικητικούς, με μεγάλη εμπειρία στο πεδίο δράσης.

Οι πιο συχνοί τύποι παρέμβασης στον δρόμο που υλοποιεί το ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ είναι:

Εξατομικευμένη εργασία στο δρόμο (Detached outreach work): η οποία αφορά την επαφή σε σταθερά σημεία αναφοράς (π.χ. κινητές μονάδες)

Περιφερόμενη εργασία στο δρόμο (Peripatetic outreach work): η οποία αφορά την επαφή εντός δομών, δηλαδή στους δρόμους/πάρκα/ μπαρ εκεί που δραστηριοποιούνται και ζουν, καθώς και ο συνδυασμός αυτών όπου κρίνεται απαραίτητο.

Οι ομάδες στόχου στις οποίες απευθύνεται το streetwork είναι οι εξής:

- Χρήστες ενδοφλέβιων ουσιών
- Μετανάστες με ή χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα
- Εκδιδόμενα άτομα

Δ. Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ)

Το ΚΕΘΕΑ είναι αυτοδιοικούμενο νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου. Βρίσκεται δίπλα στους χρήστες ουσιών και τις οικογένειές τους από την ίδρυση της ΙΘΑΚΗΣ, της πρώτης ελληνικής Θεραπευτικής Κοινότητας, το 1983. Όλες οι υπηρεσίες του παρέχονται δωρεάν και χωρίς λίστες αναμονής: στο δρόμο, στα σωφρονιστικά καταστήματα, σε μονάδες σε όλη την Ελλάδα. Το ΚΕΘΕΑ απευθύνεται επίσης σε όσους αντιμετωπίζουν πρόβλημα με άλλες μορφές εξάρτησης, όπως το αλκοόλ, ο τζόγος και το διαδίκτυο.

Τα προγράμματα του ΚΕΘΕΑ αντιμετωπίζουν ολοκληρωμένα την εξάρτηση και τα προβλήματα που τη συνοδεύουν, παρέχοντας συμβουλευτική και θεραπεία απεξάρτησης, υποστήριξη της οικογένειας, φροντίδα για θέματα υγείας και νομικές

εκκρεμότητες, εκπαίδευση και κατάρτιση, επανένταξη στην κοινωνία και τον κόσμο της εργασίας. Κατά τη διάρκεια της θεραπείας δεν χορηγούνται υποκατάστατα ή φάρμακα. Στόχος είναι η πλήρης και σταθερή αποχή από τις ουσίες και η ισότιμη επανένταξη του ατόμου στην κοινωνία.

Ειδικότερα στο πλαίσιο του **ΚΕΘΕΑ ΕΞΕΛΙΞΙΣ** λειτουργεί από το 1995 στην Αθήνα με κύριο στόχο την παροχή υπηρεσιών σε χρήστες που δεν επιθυμούν να ενταχθούν σε διαδικασία απεξάρτησης και κοινωνικής επανένταξης ή είναι περιθωριοποιημένοι και αποκομμένοι από τις κοινωνικές υπηρεσίες. Έχει δημιουργήσει ένα πολύπλευρο δίκτυο υπηρεσιών μέσω του οποίου έρχεται σε επαφή με εξαρτημένα άτομα που συχνά έχουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και ανάγκες (άστεγοι, εκδιδόμενες γυναίκες, εθνικές μειονότητες). Οι μονάδες του **ΚΕΘΕΑ ΕΞΕΛΙΞΙΣ** βρίσκονται στις περιοχές των Εξαρχείων και της Ομόνοιας με στόχο τη διευκόλυνση της πρόσβασης του πληθυσμού στον οποίο απευθύνεται στις υπηρεσίες του. Στο ΚΕΘΕΑ λειτουργεί:

-Ειδικό Κέντρο Άμεσης Πρόσβασης για χρόνιους ή υποτροπιάζοντες χρήστες με υψηλό βαθμό περιθωριοποίησης οι οποίοι είναι αποκομμένοι από δίκτυα και πηγές βοήθειας

-Πρόγραμμα προσέγγισης χρηστών στο δρόμο (**streetwork**). Ομάδες πραγματοποιούν τακτικές πρωινές, απογευματινές, βραδινές και μεταμεσονύχτιες εξορμήσεις σε περιοχές του κέντρου της Αθήνας όπου συχνάζουν χρήστες. Στόχος είναι η υποστήριξή τους, ώστε να βελτιωθεί η γενική τους κατάσταση και να περιοριστούν οι κίνδυνοι και τα προβλήματα που συνδέονται με τη χρήση ουσιών. Επίσης η ομάδα πραγματοποιεί παρεμβάσεις στο σπίτι για την υποστήριξη οικογενειών με χρήστες ουσιών.

E. M.K. O PRAKSIS

Η PRAKSIS είναι ανεξάρτητη Μη Κυβερνητική Οργάνωση που έχει σαν κύριο στόχο το σχεδιασμό, εφαρμογή και υλοποίηση προγραμμάτων ανθρωπιστικής και ιατρικής δράσης. Ιδρύθηκε το 2004 με σκοπό την ανακούφιση από τον κοινωνικό και οικονομικό αποκλεισμό ευπαθών κοινωνικά ομάδων και την υπεράσπιση των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων τους.

Η PRAKSIS δραστηριοποιείται στην Αθήνα, την Θεσσαλονίκη, την Πάτρα και την Λέσβο και παρέχει ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, ψυχολογική υποστήριξη, νομική βοήθεια, εργασιακή συμβουλευτική και κοινωνική υποστήριξη με μια πληθώρα προγραμμάτων.

Τις υπηρεσίες της PRAKSIS δέχονται: Έλληνες άποροι, άστεγοι, ανασφάλιστοι, οικονομικοί μετανάστες, αιτούντες άσυλο / πρόσφυγες, ασυνόδευτα παιδιά, θύματα διεθνικής σωματεμπορίας, εκδιδόμενα άτομα, παιδιά του δρόμου, χρήστες ναρκωτικών ουσιών, ρομά, οροθετικοί (HIV/AIDS), πάσχοντες από ηπατίτιδα Β, C, msm (menhavingsexwithmen), κρατούμενοι, αποφυλακισμένοι, οικογένειες που πλήττονται από την οικονομική κρίση.

Σε επίπεδο παρεμβάσεων η PRAKSIS διαθέτει τις εξής δομές:

- Πολυιατρεία
- Κέντρα ημερήσιας υποδοχής αστέγων
- Κοινωνική κατοικία
- ΣΤΕΓΗ PLUS (+) / Ξενώνες ασυνόδευτων ανηλίκων, Διαμερίσματα φιλοξενίας αιτούντων άσυλο
- Κέντρο ημέρας ασυνόδευτων ανηλίκων
- Κέντρο αλληλεγγύης
- Ιατρικές κινητές μονάδες και μονάδες ενημέρωσης
- Παρεμβάσεις στον δρόμο (**streetwork**) για ασυνόδευτα ανήλικα, άστεγους, θύματα διεθνικής σωματεμπορίας και χρήστες ουσιών.

ΣΤ. INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION (I.O.M)

Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης ιδρύθηκε το 1951 και είναι ο κορυφαίος διακυβερνητικός οργανισμός στον τομέα της μετανάστευσης ενώ συνεργάζεται στενά με κυβερνητικούς, διακυβερνητικούς και μη-κυβερνητικούς εταίρους.

Ο ΔΟΜ (IOM), σε συνεργασία με την Ελληνική Κυβέρνηση και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή υλοποιεί προγράμματα με στόχο την επιτυχή κοινωνική και εργασιακή ένταξη των μεταναστών, την καταπολέμηση των φαινομένων ρατσισμού και ξενοφοβίας στην ελληνική κοινωνία, την καταπολέμηση του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και την παροχή δυνατότητας εθελοντικής επιστροφής.

Στην Ελλάδα, με γραφεία στην Αθήνα, την Πάτρα και την Θεσσαλονίκη και με συνεργάτες σε κάθε περιοχή προσφέρει υπηρεσίες ενημέρωσης και επιμόρφωσης αλλά και πραγματοποιεί μεταξύ άλλων προγραμμάτων, εθελούσιες επιστροφές μεταναστών στον τόπο προέλευσής τους, συντονίζει κέντρα φιλοξενίας ανηλίκων μεταναστών και συμβάλλει ενεργά στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων σε συνεργασία πάντοτε με τις επίσημες αρχές, κοινωνικούς φορείς και κοινότητες μεταναστών.

Ο ΔΟΜ δραστηριοποιείται στους εξής τομείς:

- Μετακινήσεις αλλοδαπών μεταναστών, προσφύγων ή αιτούντων άσυλο από την Ελλάδα σε χώρες που προσφέρουν δυνατότητες μόνιμης εγκατάστασης.
- Δράσεις καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων μέσω της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του γενικότερου πληθυσμού αλλά και στοχευμένων ακροατηρίων (αστυνομικών, δικαστικών).
- Πρόγραμμα εθελοντικής επιστροφής και επανένταξης μεταναστών, αιτούντων άσυλο
- Παροχή Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών (ΣΥΥ) σε μετανάστες, πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο και παλιννοστούντες, στο πλαίσιο σχετικών προγραμμάτων.

Μέσα στις παρεχόμενες υπηρεσίες ο ΔΟΜ πραγματοποιεί και παρεμβάσεις **streetwork** όταν το επιτάσσουν οι ανάγκες.

Z. M.K.O ΑΡΣΙΣ

Η ΑΡΣΙΣ είναι κοινωνική μη κυβερνητική οργάνωση που δραστηριοποιείται από το 1992 για την υποστήριξη των παιδιών και των νέων που μειονεκτούν

κοινωνικά καθώς και άλλων ευπαθών κοινωνικά ομάδων με σκοπό την προάσπιση των δικαιωμάτων τους. Το όραμα της ΑΡΣΙΣ είναι μία κοινωνία με ίσες ευκαιρίες για όλους τους νέους και σεβασμό στα δικαιώματά τους, όπως αυτά αναφέρονται στην ελληνική και διεθνή νομοθεσία, ιδίως τη Διεθνή Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Λειτουργεί με κέντρα στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη, το Βόλο, την Κοζάνη και την Αλεξανδρούπολη, ενώ έχει αναπτύξει δραστηριότητες και σε πολλές άλλες πόλεις.

Αποστολή της ΑΡΣΙΣ είναι η ανάληψη δράσεων για την πρόληψη του κοινωνικού αποκλεισμού των νέων. Στο πλαίσιο αυτό, αναπτύσσει μεθοδολογίες και εργαλεία για την υποστήριξη των νέων, οργανώνει και συμμετέχει σε δίκτυα, συνεργάζεται με δημόσιες υπηρεσίες και μη κυβερνητικές οργανώσεις και διατυπώνει προτάσεις στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής για τα παιδιά και τους νέους. Δουλεύει κυρίως με νέους και νέες ηλικίας 15 έως 21 χρονών, και κατά περίπτωση με μικρότερα παιδιά ή μεγαλύτερα πρόσωπα που βιώνουν συνθήκες ζωής επιβαρυντικές για την ομαλή προσωπική τους ανάπτυξη και την πρόσβαση τους στα κοινωνικά αγαθά. Συνθήκες, όπως η ανεπαρκής υποστήριξη από την οικογένεια, η παραμέληση, η κακοποίηση, η εκμετάλλευση, η απόρριψη από το εκπαιδευτικό σύστημα, η μετανάστευση, η προσφυγιά, η έλλειψη στέγης, η ανεργία, η σύγκρουση με το νόμο, η διαβίωση σε ιδρύματα ή σωφρονιστικά καταστήματα, κ.α. Κύριοι σκοποί της είναι η ανάδειξη κοινωνικών προβλημάτων και ο σχεδιασμός δράσεων για την αντιμετώπισή τους, η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση των πολιτών, η συνεργασία και δικτύωση με κοινωνικές υπηρεσίες, δημόσιες και μη κυβερνητικές, σε επίπεδο εθνικό, διακρατικό, ευρωπαϊκό και διεθνές καθώς και η δημιουργία υπηρεσιών άμεσης παρέμβασης- βοήθειας.

Οι δράσεις που υλοποιούνται στην ΑΡΣΙΣ είναι οι εξής:

- Κέντρα υποστήριξης νέων: Στα κέντρα υποστήριξης νέων λειτουργούν υπηρεσίες όπως συμβουλευτική και ψυχοκοινωνική στήριξη, ομάδες βιωματικής εκπαίδευσης, εργαστήρια δημιουργικής απασχόλησης, πληροφορίες για νομικά ζητήματα, διασύνδεση με άλλους φορείς και παροχή ειδών άμεσης ανάγκης. Όλες οι υπηρεσίες παρέχονται από στελέχη και εθελοντές της Οργάνωσης καθώς και κοινωνικούς επιστήμονες.
- Ξενώνες φιλοξενίας

- Δράσεις σε σωφρονιστικά καταστήματα και χώρους κράτησης
- Παρεμβάσεις στον δρόμο/ **streetwork** με στόχο την καταπολέμηση της παιδικής εργασίας και του trafficking.
- Δράση mobileschool (κινητό σχολείο) σε κοινότητες Ρομά.
- Υπνωτήριο αστέγων
- Κοινωνική Υπηρεσία
- Νομική Υπηρεσία- «Συμ-Παράσταση»

Η. Γιατροί Του Κόσμου / MEDECINS DUMONDE

Οι Γιατροί του Κόσμου – Ελλάδα, ιδρύθηκαν το 1990 και αποτελούν μία ιατρική, ανθρωπιστική Μη Κυβερνητική Οργάνωση, μέλος του Διεθνούς Δικτύου των Γιατρών του Κόσμου το οποίο αποτελείται από 15 αντιπροσωπείες (Αργεντινή, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ελβετία, Ελλάδα, Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιαπωνία, Ισπανία, Καναδάς, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πορτογαλία και Σουηδία).

Από την αρχή της δράσης τους, οι Γιατροί του Κόσμου Ελλάδα έχουν δημιουργήσει πλήθος προγραμμάτων τόσο στο εσωτερικό της χώρας αλλά και στο εξωτερικό με στόχο την παροχή ιατρικών και άλλων υπηρεσιών σε περιθωριοποιημένες πληθυσμιακές ομάδες που δεν έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και χρειάζονται ιατρική περίθαλψη. Κινητήρια αρχή της οργάνωσης είναι ότι κάθε ανθρώπινη ύπαρξη έχει δικαίωμα στην ανθρωπιστική βοήθεια, ανεξάρτητα από το φύλο, την καταγωγή, το σεξουαλικό προσανατολισμό, τη θρησκεία, την ιδεολογία ή την πολιτική πεποίθηση.

Οι Γιατροί του Κόσμου λειτουργούν κοινωνικές δομές όπως τα ανοιχτά πολυιατρεία που έχουν ως βασικό στόχο την παροχή πρωτοβάθμιας ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης καθώς και κοινωνικής και ψυχολογικής υποστήριξης σε ευάλωτες κοινωνικά ομάδες. Παράλληλα λειτουργούν κοινωνικά φαρμακεία, ξενώνες αιτούντων άσυλο, υπνωτήριο αστέγων και κοινωνικούς ξενώνες. Όσον αφορά την παρέμβαση στον δρόμο εξαιτίας του αυξανόμενου αριθμού αστέγων

οι Γιατροί του Κόσμου πραγματοποιούν προγράμματα **streetwork**, με στόχο την προσέγγιση και την παροχή ιατρικής και κοινωνικής στήριξης, με επισκέψεις σε περιοχές του κέντρου της Αθήνας και του Πειραιά, όπου ομαδικά διαβιούν άστεγα άτομα.

Σε αρχικό στάδιο κάνουν καταγραφή της κατάστασης του πληθυσμού, των συνθηκών διαβίωσης, καθώς και χαρτογράφηση των σημείων που καταλύουν. Στη συνέχεια η ομάδα των Γιατρών του Κόσμου που απαρτίζεται από γενικό γιατρό, νοσηλεύτη, κοινωνικό λειτουργό και διοικητικό υπάλληλο, παρέχει ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, κοινωνική συμβουλευτική και ενημέρωση για τα σημεία όπου μπορούν να λαμβάνουν βοήθεια (σίτιση, πρωτοβάθμια ιατρική περίθαλψη). Επιπλέον, στο πλαίσιο του προγράμματος, η ομάδα παρέχει είδη πρώτης ανάγκης (υπνόσακοι, κουβέρτες) καθώς και πρόχειρο γεύμα και νερό.

Θ. «Γέφυρα»/ THEBRIDGE

Η Γέφυρα είναι μια συμμετοχική συλλογικότητα(σωματείο μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα) με κύριο σκοπό την Αλληλεγγύη. Με τις δράσεις της σηματοδοτεί το πέρασμα για μια συμμετοχική κοινωνία αλληλεγγύης μέσω του **socialstreetwork** που περιλαμβάνει ένα εύρος πρακτικών, εκ των οποίων όλες λαμβάνουν χώρα «στο δρόμο». Αυτές περιλαμβάνουν προσφορά βοήθειας μέσω προσπάθειας προσέγγισης , μεμονωμένη/αποσπασμένη προσφορά βοήθειας, εργασία βασισμένη σε κάποιο πλάνο/πρόγραμμα και ομαδικές δράσεις. Αποτελείται κυρίως από κοινωνικούς επιστήμονες αλλά και ανθρώπους με προσωπική και βιωματική εμπειρία στον δρόμο.

Οι ομάδες που απευθύνονται οι δράσεις της Γέφυρας στον δρόμο είναι οι εξής: ανήλικοι εργαζόμενοι, άστεγοι, χρήστες ή εξαρτημένοι από παράνομες ουσίες, πρόσφυγες και μετανάστες, εκδιδόμενοι/ες, θύματα εμπορίας κ.α.

I. Θετική Φωνή

Η Θετική Φωνή είναι ο Σύλλογος Οροθετικών Ελλάδος, των ανθρώπων που ζουν με τον ιό HIV/AIDS. Ο σύλλογος ιδρύθηκε το 2009 με σκοπό την προάσπιση των δικαιωμάτων των οροθετικών, την αντιμετώπιση της εξάπλωσης του HIV/AIDS, καθώς και τον περιορισμό των κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεων του στην Ελλάδα.

Σύμφωνα με το καταστατικό του, για την επίτευξη του σκοπού του, ο σύλλογος αγωνίζεται για την εξασφάλιση καλύτερων πρακτικών πρόληψης και ενημέρωσης, υπηρεσιών περίθαλψης και κοινωνικής μέριμνας των ανθρώπων που ζουν με HIV/AIDS αλλά και των ευάλωτων στον HIV κοινωνικών ομάδων. Παράλληλα εργάζεται για την κοινωνική αποδοχή, αλληλεγγύη και υποστήριξη των ομάδων αυτών ώστε να αντιμετωπιστούν οι παραβιάσεις της αξιοπρέπειας και των ανθρώπινων δικαιωμάτων τους.

Η Θετική Φωνή πραγματοποιεί εκδηλώσεις και ημερίδες με στόχο την ευαισθητοποίηση των πολιτών σε θέματα σχετικά με τον ιό HIV/AIDS, παρεμβάσεις στον δρόμο/ **streetwork** μοιράζοντας προφυλακτικά και ενημερωτικό υλικό. Παράλληλα λειτουργεί και το AthCheckpoint και το ThessCheckpoint ως κέντρα πρόληψης για τον HIV, στα οποία παρέχονται υπηρεσίες ενημέρωσης αλλά και γρήγορης εξέτασης για τον HIV. Στα πλαίσια του AthCheckpoint πραγματοποιείται μια μέρα την εβδομάδα ενημέρωση και εξέταση για τον HIV και εκτός δομής, σε συνεργασία με το Κέντρο Υγιών Πόλεων του Δήμου Αθηναίων.

K. EMFASIS

Η EmfasisFoundation είναι μία Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρία ιδιωτικής πρωτοβουλίας και ιδρύθηκε για να δώσει άμεσες και αποτελεσματικές λύσεις στις συνολικές ανάγκες ευάλωτων και κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων (άστεγων, άνεργων, ανθρώπων με προβλήματα εξάρτησης, μετακινούμενων παιδιών στο δρόμο κ.α.) που διαβιούν κυρίως σε κατάσταση δρόμου, αντιμετωπίζουν σοβαρά

προβλήματα επιβίωσης και χρήζουν κοινωνικής, οικογενειακής και ψυχολογικής υποστήριξης.

Λειτουργεί σύμφωνα με την εφαρμογή των πρωτοπόρων και καινοτόμων αρχών του **socialstreetwork** (Εργασία στο Δρόμο) προσεγγίζει και στηρίζει με τα κλιμάκια των εθελοντών της **streetworkers**, δίνοντας καθημερινά το παρόν στους δρόμους της Αθήνας παρέχοντας ανθρωπιστική, συμβουλευτική και οικογενειακή στήριξη. Παράλληλα ενώ χτίζει σχέσεις με τους ανθρώπους αυτούς, σχεδιάζει ένα σταδιακό πρόγραμμα συνολικής αντιμετώπισης των αναγκών τους σε εξατομικευμένο επίπεδο. Η Emfasis συνεργάζεται με όλα τα μέλη της τοπικής κοινωνίας καθώς και με κοινωνικούς επιστήμονες (κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους κ.α) προκειμένου να επιτευχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

Πέρα από τις παρεμβάσεις στον δρόμο/ **streetwork** η Emfasis λειτουργεί και Ειδικά προγράμματα/ καμπάνιες όπως: Οδοντιατρική αποκατάσταση, κάρτες υγείας σε άπορους και ανασφάλιστους, προγράμματα άμεσης παρέμβασης κ.α

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1. Σκοπός της Έρευνας

Το streetwork αποτελεί μια εναλλακτική μορφή παρέμβασης που ελάχιστα έχει αναδείξει η ελληνόγλωσση βιβλιογραφία της δουλειάς στον δρόμο. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση της οπτικής των επαγγελματιών κοινωνικών λειτουργών, ύστερα από την εμπειρία τους μέσω των προσεγγίσεων στον δρόμο. Το ερώτημα που επιχειρήθηκε να απαντηθεί στην έρευνα, ήταν κατά πόσο η μέθοδος του streetwork είναι αναγκαία για την προσέγγιση ευπαθών ομάδων.

Συγκεκριμένα στόχος της έρευνας ήταν η καταγραφή των απόψεων των επαγγελματιών κοινωνικών λειτουργών αναφορικά με την μεθοδολογία που χρησιμοποιείται τόσο για την προσέγγιση, όσο και για την κάλυψη αναγκών των ατόμων που διαβιούν σε συνθήκες δρόμου. Η έρευνα στόχευε επίσης στην ανάδειξη των δυσκολιών και προκλήσεων που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι επαγγελματίες στον δρόμο, καθώς και στους τρόπους επίλυσης τους. Τέλος προέβλεπε στην εισήγηση προτάσεων από τους επαγγελματίες streetworkers σχετικά με την ανάδειξη αυτής της μεθόδου και τις δεξιότητες που χρειάζεται να έχει ο κάθε επαγγελματίας βγαίνοντας για πρώτη φορά στον δρόμο.

5.2. Ερευνητικά ερωτήματα

Προκειμένου να διερευνηθεί ο σκοπός της έρευνας τέθηκαν πέντε ερευνητικά ερωτήματα που αποτέλεσαν τους άξονες για την προετοιμασία της έρευνας. Αρχικά δημιουργήθηκε ένα είδος θεματικού «πλότου» με βάση τον σκοπό της έρευνας και τους άξονες προβληματισμού που τέθηκαν εξ αρχής. Τα ερευνητικά ερωτήματα που προέκυψαν ήταν τα εξής:

- 1. Ποια είναι τα κοινωνικό/δημογραφικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού στόχου;**

2. Ποιες είναι οι προϋποθέσεις που θα πρέπει να πληρούν οι επαγγελματίες για την άσκηση του streetwork;
3. Ποια μεθοδολογία ακολουθούν οι κοινωνικοί λειτουργοί streetworkers κατά την προσέγγιση του πληθυσμού στόχου;
4. Ποιες είναι οι δυσκολίες και οι προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει ο streetworker;
5. Ποιες είναι οι προτάσεις των επαγγελματιών για την ανάδειξη της μεθόδου του streetwork;

5.3. Ερευνητική Προσέγγιση

Για την διεξαγωγή της συγκεκριμένης έρευνας, επιλέχθηκε η ποιοτική μέθοδος. Με τον όρο ποιοτική μέθοδο εννοούμε ένα σύνολο ερμηνευτικών και διερευνητικών μεθόδων που χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν και ν' αποδώσουν νόημα σε κάποιο φαινόμενο. Ο Ζαφειρόπουλος (2005, σ. 159) αναφέρει ότι «η ποιοτική έρευνα πραγματοποιείται στους φυσικούς χώρους που συμβαίνει το υπό μελέτη φαινόμενο και αντανακλά τα προβλήματα, τις ιδιαιτερότητες και τις συνθήκες της υπό μελέτης κατάστασης. Έτσι τα ευρήματα της είναι ενδεικτικά των συνθηκών της πραγματικότητας.» Επιπλέον στις ποιοτικές έρευνες εμπεριέχεται το στοιχείο της υποκειμενικότητας του ερωτώμενου, ο οποίος δίνει την προσωπική του μαρτυρία στο θέμα που διερευνάται (Ζαφειρόπουλος, 2005).

Γι' αυτόν τον λόγο επιλέχθηκε αυτή η μέθοδος, διότι θεωρήθηκε αναγκαίο να ερευνηθεί η μέθοδος του streetwork μέσα από τις εμπειρίες, τις καταθέσεις και την προσωπική ματιά των επαγγελματιών που το πραγματοποιούν. Εξάλλου η κοινωνική εργασία ως κοινωνική επιστήμη καθορίζεται από τις παρεμβάσεις που γίνονται με στόχο την αλλαγή. Ο ερευνητής είναι αναγκαίο να σχεδιάζει ερευνητικές μελέτες όχι μόνο για να περιγράψει ένα ζήτημα αναδεικνύοντας τις διαφορετικές διαστάσεις του, αλλά για να δοκιμάζει διάφορες εφαρμογές, προσεγγίσεις, παρεμβάσεις και έπειτα να τις αξιολογεί. Στοχεύει με αυτόν τον τρόπο, στην ανάδειξη των δυνατών και αδύνατων σημείων των εφαρμοσμένων θεωρητικών προσεγγίσεων. (Καλλινικάκη, 2010, σ. 111).

5.4. Μέθοδος Συλλογής Δεδομένων

Για την διεξαγωγή της παρούσας έρευνας επιλέχθηκε η συνέντευξη ως μέσο συλλογής υλικού. Με τον όρο συνέντευξη εννοούμε την προσωπική επαφή με τον συμμετέχοντα- ερωτώμενο, με σκοπό τη διερεύνηση, κατανόηση και εις βάθος ανάλυση των απόψεων του. Η συνέντευξη αποτελεί μία σκόπιμη συζήτηση μεταξύ δύο ή περισσότερων ατόμων. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως κύριο μέσο συλλογής δεδομένων που έχουν άμεση σχέση με τα αντικείμενα της έρευνας (γνώσεις, πληροφόρηση, αξίες, προτιμήσεις, στάσεις,) για τον έλεγχο υποθέσεων ή την υπόδειξη νέων (Ζαφειρόπουλος, 2005) .

Συγκεκριμένα ο τύπος συνέντευξης που επιλέχθηκε για την συλλογή εμπειρικού υλικού ήταν η ημιδομημένη συνέντευξη. Σύμφωνα με τον Robson (2007:321) η μορφή της ημιδομημένης συνέντευξης είναι τέτοια που περιέχει ένα προσχεδιασμένο σύνολο ερωτήσεων, που μπορεί να τροποποιηθεί ανάλογα με την ροή της συζήτησης και τον τρόπο που θεωρεί κατάλληλο ο συνεντευκτής.

5.5. Πληθυσμός της Έρευνας

Ο πληθυσμός είναι το θεωρητικά καθορισμένο σύνολο των στοιχείων μιας έρευνας (Babie, 2011). Τον πληθυσμό στην συγκεκριμένη έρευνα αποτέλεσαν επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί που κάνουν streetwork ενεργά στις περιοχές της Αθήνας και της Πάτρας.

5.6. Δειγματοληψία και Ταυτότητα Δείγματος

Δειγματοληψία

Η δειγματοληψία είναι η διαδικασία την οποία ο ερευνητής χρησιμοποιεί για να εντοπίζει, να επιλέγει και ν' αποκτά πρόσβαση στις μονάδες εκείνες που είναι σχετικές με την μελέτη του. (Mason,2003). Συγκεκριμένα η δειγματοληψία είναι η διαδικασία με την οποία ο ερευνητής συνήθως επιλέγει τις περιπτώσεις που θεωρεί

αντιπροσωπευτικές του θέματος που θέλει να ερευνήσει (Κυριαζή, 2009). Στην παρούσα έρευνα το δείγμα αποτέλεσαν επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί που κάνουν streetwork στην περιοχή της Αθήνας και της Πάτρας.

Η δειγματοληψία που επιλέχθηκε για την έρευνα ήταν η δειγματοληψία ευχέρειας (convenience sampling), η οποία ανήκει στις δειγματοληψίες μη πιθανοτήτων. Σύμφωνα με τον Ζαφειρόπουλο (2004, σ. 202) «Στην δειγματοληψία ευχέρειας σχηματίζουμε δείγματα με γνώμονα την ευκολία και την διαθεσιμότητα των μελών που τα σχηματίζουν». Συμμετέχουν δηλαδή όσοι είναι άμεσα προσβάσιμοι και πρόθυμοι να συμμετάσχουν (Σταλίκας, 2005).

Σε αυτού του είδους την δειγματοληψία όμως λόγω των περιορισμών που θέτονται εξ αρχής, τα εξαγόμενα αποτελέσματα δεν είναι δυνατόν να γενικευτούν. Άρα η ερευνητική χρησιμότητα και η αντιπροσωπευτικότητα αυτού του δείγματος μπορεί και να αμφισβητηθεί. Επειδή όμως αυτή η τεχνική δειγματοληψίας χρησιμοποιείται συχνά στον χώρο των κοινωνικών επιστήμων, ιδιαίτερα όταν δεν υπάρχει άμεση πρόσβαση στον υπό μελέτη πληθυσμό, τα αποτελέσματα της έρευνας θεωρητικά μπορούν να γενικευτούν σε πληθυσμούς με παρόμοια χαρακτηριστικά του δείγματος που επιλέχθηκε (Σταλίκας, 2005).

Χαρακτηριστικά Δείγματος

Στην παρούσα έρευνα το δείγμα αποτέλεσαν εννέα (9) επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί από κοινωνικές υπηρεσίες σε Αθήνα και Πάτρα, που πραγματοποιούν παρεμβάσεις streetwork. Οι συνεντεύξεις λήφθηκαν από επαγγελματίες που προέρχονταν από: ΚΕΘΕΑ, Γιατρούς του Κόσμου, Δ.Ο.Μ, δύο(2) από ΟΚΑΝΑ, δύο(2) από ΚΥΑΔΑ και δύο(2) από την PRAKSIS. Παρακάτω σκιαγραφείται το προφίλ των συνεντευξιαζόμενων που συμμετείχαν στην διεξαγωγή της έρευνας. Συγκεκριμένα:

A/A	Τμήμα αποφοίτησης	Χρόνια επαγγελματικής προϋπηρεσίας σαν κοινωνικός λειτουργός	Χρόνια εργασίας στον φορέα	Χρόνια που πραγματοποιούν παρεμβάσεις streetwork	Εκπαίδευση για το streetwork
E1	ΤΕΙ Κοινωνικής Εργασίας Πατρών	6	3	3	NAI
E2	ΤΕΙ Κοινωνικής Εργασίας Πατρών	6	3	3	NAI
E3	ΤΕΙ Κοινωνικής Εργασίας Αθηνών	6	1	6	NAI
E4	ΤΕΙ Κοινωνικής Εργασίας Αθηνών	12	9	9	NAI
E5	ΤΕΙ Κοινωνικής Εργασίας Πατρών	11	9	9	NAI
E6	ΤΕΙ Κοινωνικής Εργασίας Πατρών	Τελευταίους πέντε μήνες	Τελευταίους πέντε μήνες	Τελευταίους πέντε μήνες	OXI
E7	ΤΕΙ Κοινωνικής Εργασίας Αθηνών	6	1	2	NAI
E8	ΤΕΙ Κοινωνικής Εργασίας Πατρών	6	4	4	NAI
E9	Κοινωνική Διοίκηση Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης	3	3	2	NAI

Ειδικότερα όσον αφορά την εκπαίδευση πέντε από τους εννέα επαγγελματίες κοινωνικούς λειτουργούς έχουν λάβει εκπαίδευση σχετικά με το streetwork από τον φορέα στον οποίο εργάζονται, δύο από τους εννέα έχουν λάβει εκπαίδευση από άλλους φορείς που πραγματοποιούν εκπαιδευτικού τύπου σεμινάρια για streetworkers και δύο από τους εννέα έχουν λάβει γνώση μέσα από τις βιωματικές τους εμπειρίες κατά τις παρεμβάσεις στον δρόμο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1 Ανάλυση Εμπειρικού Υλικού

Η ανάλυση περιεχομένου (contentanalysis) αποτελεί μια αποσαφήνιση και μεταφορά της αντικειμενικής μελέτης του γραπτού και προφορικού λόγου (Ζαφειρόπουλος, 2005). Όπως διευκρινίζει ο Ιωσηφίδης (2003, σ. 73), «ο βασικός στόχος αυτής της ανάλυσης είναι η ανάδειξη του νοήματος που οι ίδιοι οι συμμετέχοντες προσδίδουν στην υπό μελέτη κατάσταση ή διαδικασία ή στο υπό έρευνα φαινόμενο. Στόχος του ερευνητή είναι περισσότερο η κατανόηση των διαδικασιών παραγωγής και αναπαραγωγής υποκειμενικών νοημάτων από τους συμμετέχοντες και λιγότερο η ανάδειξη των δικών του ερμηνειών».

Σύμφωνα με τον Ιωσηφίδη (2003) η ανάλυση βασίζεται σε κάποια στάδια. Στο πρώτο στάδιο γίνεται η αποσαφήνιση των ερωτημάτων της έρευνας. Σε αυτό το στάδιο, αφού έχουν συλλεχθεί τα δεδομένα, ανασχηματίζονται και στην συνέχεια γίνεται η ταξινόμηση, η καταγραφή και η ανάλυση τους. Στο δεύτερο στάδιο πραγματοποιείται ο καθορισμός του ποιοτικού εμπειρικού υλικού (9 συνεντεύξεις). Έπειτα στο τρίτο στάδιο γίνεται η καταγραφή των χωρίων που παρουσίαζαν ερευνητικό ενδιαφέρον. Τέλος το τέταρτο στάδιο, το οποίο πολλές φορές συνδέεται με το πέμπτο, αφορά την κωδικοποίηση- συστηματοποίηση των κατηγοριών που κατατάχθηκαν τα ποιοτικά δεδομένα. Σε αυτά τα στάδια βασίστηκε η ανάλυση περιεχομένου.

6.1.1 Κοινωνικό/δημογραφικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού στόχου.

- Ομάδες Στόχου

Οι ομάδες στόχου που προσεγγίζουν οι επαγγελματίες βγαίνοντας στον δρόμο συνήθως διαφέρουν, ανάλογα με το προφίλ και τους σκοπούς της κάθε οργάνωσης. Από την ανάλυση του εμπειρικού υλικού προέκυψε ότι οι ομάδες στόχου, που προσεγγίζουν οι επαγγελματίες streetworkers είναι οι εξής: χρήστες ουσιών, άστεγοι,

άτομα εθισμένα στο αλκοόλ, μετανάστες, πρόσφυγες, εκδιδόμενες/οι, παιδιά, ψυχικά ασθενείς κ.α. Αυτό αποδεικνύεται στα παρακάτω αποσπάσματα:

«Απευθύνεται σε ανθρώπους οι οποίοι μένουν στον δρόμο ή διαβιούν σε καθεστώς αστεγίας και συνήθως έχει μια πολυπλοκότητα από την άποψη ότι έχουν και ζητήματα αλκοολισμού, και χρήσης ουσιών, προβλήματα ψυχικής υγείας»(E9).

«Οι ομάδες που απευθυνόμαστε είναι ενεργοί χρήστες ή χρήστες που στο παρελθόν έχουν βιώσει μια αρνητική εμπειρία σε κάποιο θεραπευτικό πρόγραμμα, άνθρωποι αποκλεισμένοι από υπηρεσίες... Άστεγοι, χρήστες με συννοσηρότητα όπου μπορεί να υπάρχει διπλή διάγνωση, άνθρωποι με βεβαρημένο παραβατικό ιστορικό, εκδιδόμενοι/ες.» (E5)

«Σε παιδιά» (E8)

«Σε ανθρώπους που θέλουν να επιστρέψουν πίσω στην χώρα καταγωγής τους.» (E3)

- Αιτήματα και ανάγκες των ανθρώπων στον δρόμο

Στο ερώτημα που τέθηκε στους επαγγελματίες αναφορικά με τις ανάγκες και τα αιτήματα που εκφράζουν οι ομάδες στόχου, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων απάντησε ότι οι ανάγκες που εκφράζονται σε πρώτη βάση είναι οι βασικές. Αυτές είναι κυρίως η εύρεση στέγης, η φροντίδα ατομικής υγιεινής, σίτιση, ιατρική φροντίδα και πληροφορίες σε θέματα πρόνοιας, παροχή καθαρού ενέσιμου υλικού, ρουχισμός, εθελοντικός επαναπατρισμός. *«Οι ανάγκες τους, και μέσα από τις ανάγκες τους βγαίνουν και τα αιτήματα, είναι η έλλειψη στέγης, σίτισης, φροντίδα ατομικής υγιεινής, φροντίδα όσον αφορά σωματικά προβλήματα, ψυχιατρικά προβλήματα και τέλος προβλήματα όσον αφορά το κομμάτι της πρόνοιας» (E4).*

«Άλλες φορές η βασική ανάγκη τους είναι ότι τους κλέβουν τα πράγματα, οπότε θέλουν ρούχα, σκεπάσματα ουσιαστικά τα βασικά. Μετά κάποιος μπορεί να ζητήσει να κάνει μπάνιο» (E7).

Εν συνεχεία, μεταξύ άλλων ο κοινωνικός λειτουργός που πραγματοποιεί παρεμβάσεις στον δρόμο και εργάζεται σε φορέα που απευθύνεται σε μετανάστες/ πρόσφυγες οφείλει να είναι γνώστης νομοθετικού και φυλετικού πλαισίου. Αυτό διότι τα άτομα αυτά εκφράζουν την ανάγκη για εθελούσια επιστροφή στην πατρίδα τους,

διαδικασία η οποία είναι χρονοβόρα και απαιτεί καλό χειρισμό από την πλευρά του επαγγελματία. «Το αίτημα είναι να επιστρέψει πίσω στην χώρα τους, που παράλληλα είναι και μια βασική τους ανάγκη» (E3).

«Η κάλυψη βασικών τους αναγκών, η ενημέρωση, η πληροφόρηση για τη διαδικασία του ασύλου, για τους ξενώνες, για τα νομοθετικά τους έγγραφα.» (E8)

Εκτός των άλλων στους streetworkers που απευθύνονται σε χρήστες, στις παρεμβάσεις τους στον δρόμο, η πρωταρχική ανάγκη που τους εκφράζεται είναι η παροχή καθαρού ενέσιμου υλικού για ασφαλέστερη χρήση. «Αρχικά είναι άνθρωποι που χρειάζονται σύνεργα για να μπορούν να κάνουν με ασφάλεια ενέσιμη χρήση[...] Άρα το πρώτο αίτημα είναι να πάρουν καθαρό ενέσιμο υλικό για να κάνουν χρήση» (E5)

6.1.2 Προϋποθέσεις που θα πρέπει να πληρούν οι επαγγελματίες για την άσκηση του streetwork.

-Δεξιότητες, χαρακτηριστικά και εκπαίδευση που πρέπει να έχει λάβει ο Επαγγελματίας

Από την ανάλυση του εμπειρικού υλικού, διαπιστώθηκε ότι η πολυπλοκότητα της μεθόδου του streetwork προϋποθέτει ένα εύρος δεξιοτήτων και γνώσεων που θα πρέπει να διαθέτει ο επαγγελματίας για ν' ανταποκρίνεται στον ρόλο του.

Αρχικά ο streetworker σύμφωνα με τα λεγόμενα των επαγγελματιών της έρευνας θα πρέπει να είναι εξοπλισμένος με ατομικές γνώσεις και να έχει αποκτήσει καλή εκπαιδευτική κατάρτιση. «Πρώτα απ' όλα το άτομο θα πρέπει να έχει μια θεωρητική εκπαίδευση για την ομάδα πληθυσμού» (E5). Αυτό όπως υπέδειξαν οι επαγγελματίες είναι σημαντικό για την μεθοδολογία παρέμβασης που θα ακολουθηθεί βγαίνοντας στον δρόμο. «Πρέπει να έχει καλή κατάρτιση, πρέπει να έχει μια καλή εικόνα για το πώς γίνεται το streetwork, να είναι μεθοδικός, πολύ οργανωτικός και να μην κάνει πράγματα παρορμητικά» (E9).

Παράλληλα ο επαγγελματίας πρέπει να είναι γνώστης των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων της κάθε ομάδας στόχου που απευθύνεται. «Πρέπει να γνωρίζεις

πράγματα για την ομάδα στόχου σου , που θα απευθυνθείς, τι θα πεις, πως μπορείς να βοηθήσεις» (E2).

Επιπλέον από τις αποκρίσεις των επαγγελματιών σκιαγραφείται ως σημαντικό χαρακτηριστικό ο σεβασμός και η αποδοχή της διαφορετικότητας απέναντι στον άνθρωπο. Ο επαγγελματίας θα πρέπει να έχει σαν βασική αρχή, τον σεβασμό στην αξιοπρέπεια, στην ετοιμότητα και στις ανάγκες που εκφράζει η κάθε ομάδα στόχου. *«Όσον αφορά την διαφορετικότητα, πρέπει να σέβεσαι το γεγονός ότι ένας άνθρωπος έχει ταλαιπωρηθεί πάρα πολύ για να έρθει σε μια ξένη χώρα [...]Οπότε είναι σημαντικό το να δίνεις την πληροφορία και να σέβεσαι την κουλτούρα του» (E3).* Άλλωστε σε αυτές τις αρχές βασίζεται και η επιστήμη της Κοινωνικής Εργασίας.

Εν συνεχεία αυτών, ο επαγγελματίας κοινωνικός λειτουργός πρέπει να είναι ευέλικτος κατά την διάρκεια των παρεμβάσεων, με σκοπό την αντιμετώπιση των μη προβλεπόμενων καταστάσεων που μπορεί να συναντήσει στο πεδίο δράσης. *«Να έχεις διάφορες μεθόδους οι οποίες να σε καθιστούν πιο ευέλικτο» (E9).*

«Θεωρώ ότι απλά ο κοινωνικός λειτουργός, οποίες δεξιότητες έχει θα πρέπει να τις εφαρμόζει ανεξαρτήτου χώρου, τόπου και χρόνου» (E1).

Πέρα από ευελιξία, χρειάζεται και πνεύμα ομαδικότητας. Οι επαγγελματίες έδωσαν ιδιαίτερη βάση στην καλή συνεργασία μεταξύ των μελών της ομάδας παρέμβασης. Επίσης εξήγησαν ότι για να βγεις στον δρόμο είναι απαραίτητο να έχεις αφομοιώσει καλά την φιλοσοφία της υπηρεσίας που εργάζεσαι. *«Χρειάζεται να πιστεύεις στην ομαδική δουλειά, στο ομαδικό πνεύμα και να έχεις αφομοιώσει πολύ καλά την φιλοσοφία της υπηρεσίας που εργάζεσαι. Να πορεύεσαι με βάση την συνεργασία και την αλληλοσυμπλήρωση» (E5).*

Οι streetworkers είναι αναγκαίο να έχουν αποβάλλει τις στερεοτυπικές αντιλήψεις και ιδέες που πιθανόν να είχαν. Αντίθετα πρέπει να διακατέχονται από συναισθήματα αποδοχής της διαφορετικότητας του κάθε ατόμου και ενσυναίσθηση. *«Ν' ακούει και να είναι εκεί. Να μην κρίνει. Να έχει ενσυναίσθηση» (E4).*

-Συμμετοχή άλλων ειδικοτήτων στην ομάδα παρέμβασης

Μέσα από την ροή των συνεντεύξεων διαπιστώθηκε ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων θεωρεί απαραίτητη την συμμετοχή διαφόρων ειδικοτήτων στην ομάδα παρέμβασης. Αυτό διότι σε διάφορες δύσκολες καταστάσεις που μπορεί να χρήζουν άμεσης αντιμετώπισης π.χ τραυματισμοί, ψυχιατρικά προβλήματα, νομοθετικά ζητήματα κ.α, η συμβολή της διεπιστημονικής ομάδας είναι απαραίτητη. *«Είναι καλό να υπάρχει μια ομάδα mix, ν' αποτελείται δηλαδή από δύο, τρεις διαφορετικές ειδικότητες»* (E9).

Στην διεπιστημονική ομάδα σύμφωνα με τα λεγόμενα των επαγγελματιών είναι αναγκαία η συμμετοχή ειδικοτήτων, όπως γιατροί, ψυχολόγοι, νοσηλευτές, δικηγόροι κ.α. *«Είναι πάρα πολύ σημαντική και η συνδρομή ιατρού, νοσηλευτή ή ακόμα και του δικηγόρου για νομικά θέματα προκειμένου να δημιουργήσουμε κίνητρο και να κινήσουμε το ενδιαφέρον στην ομάδα στόχου»* (E8).

«Ο γιατρός επίσης είναι απαραίτητο να έρθει μαζί μας σε περίπτωση που προκύψει κάποιο τραύμα ή σε περίπτωση που κάποιος έχει κάποιο πρόβλημα να εξεταστεί επί τόπου. Για το λόγο αυτό συνήθως παίρνουμε μαζί μας κάποια φάρμακα» (E2).

Άλλωστε η δουλειά στον δρόμο από τη φύση της έχει να κάνει πιο πολύ με τη ψυχή του εργαζόμενου, παρά με την ειδικότητα του. Η πολυπλοκότητα των καταστάσεων που έρχονται αντιμέτωποι οι streetworkers καθιστά επείγουσα την παρουσία πολλών επιστημόνων στο πεδίο δράσης.

Τέλος επαγγελματίες που εργάζονται ως streetworkers στον τομέα των εξαρτήσεων έδωσαν ιδιαίτερη βάση στην συμμετοχή ατόμων μέσα στην ομάδα παρέμβασης που πλέον έχουν ανεξαρτηθεί. Έτσι η βιωματική γνώση παντρεύεται με το θεωρητικό υπόβαθρο της διεπιστημονικής ομάδας και στοχεύει στην αποτελεσματικότερη προσέγγιση αυτής της ομάδας στόχου. *«Πρέπει να παντρεύεις κάθε φορά τους θεωρητικούς με τους μη θεωρητικούς. Δηλαδή αυτούς που έχουν περισσότερο βιωματική εμπειρία, με αυτούς που έχουν περισσότερη την θεωρητική εμπειρία. Θεωρητική εμπειρία έχουν ως πούμε γιατροί, νοσηλευτές, κοινωνικοί λειτουργοί και ψυχολόγοι. Από την άλλη βιωματική εμπειρία έχουν περισσότερο, λόγω των βιωμάτων που είχαν στον παρελθόν οι πρώην χρήστες»* (E4).

«Στην δική μου ομάδα τουλάχιστον ήταν άτομα τα οποία παλιότερα ήταν στην χρήση, ήταν έξω στον δρόμο και ξέρανε τις πιάτσες και η εμπειρία τους αυτή βοηθάει πάρα πολύ στον τρόπο που θα προσεγγίσεις τ' άτομα. Έρχονται πιο κοντά, το γνωρίζουν καλύτερα, το ξέρουν καλύτερα» (E1).

-Απουσία μαθήματος για την μεθοδολογία του streetwork από τα προγράμματα σπουδών των σχολών κοινωνικής εργασίας στην Ελλάδα.

Κατόπιν διερεύνησης στα προγράμματα σπουδών των σχολών κοινωνικής εργασίας της χώρας μας, διαπιστώθηκε η απουσία του μαθήματος σχετικά με το streetwork. Για τον λόγο αυτό, κρίθηκε αναγκαία η γνώμη των επαγγελματιών κοινωνικών λειτουργών σχετικά με τους λόγους για τους οποίους δεν διδάσκεται το εν λόγω μάθημα στις σχολές.

Οι γνώμες που σχηματίστηκαν σχετικά με αυτήν την αποχή ήθελαν την μέθοδο του streetwork σαν μια πιο ριζοσπαστική και τολμηρή μέθοδο, κάτι που η κοινωνία δεν είναι σε θέση να διαχειριστεί. «Προφανώς γιατί δεν έχει να κάνει τόσο με το κλινικό μοντέλο της κοινωνικής εργασίας που διδασκόμαστε στα ΤΕΙ. Έχει να κάνει με πιο ριζοσπαστικά μοντέλα και δίνει έμφαση στη κοινωνική εργασία με κοινότητα που και αυτό το κομμάτι είναι ακόμα πάρα πολύ πίσω.» (E 8)

«Είναι μία μέθοδος πιο τολμηρή και ριζοσπαστική γι' αυτό δεν αναφέρεται στις σχολές.» (E 2)

Οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί θεωρούν πως όταν το κράτος δεν διαθέτει μέσα για την κάλυψη αναγκών του πληθυσμού, δεν επιθυμεί να αναδειξεί μέσω των σχολών μια μέθοδο που θα το επιβαρύνει με παραπάνω έξοδα. «Επιπλέον υπάρχει εξαφάνιση σχολών λόγω κρίσης. (βλέπε τμήμα κοινωνικής εργασίας ΤΕΙ Πατρών) Μην νομίζεις και οι σχολές υλοποιούν κρατική πολιτική. Δεν τους συμφέρει να υπάρχουν τέτοιοι μέθοδοι που θέλουν έξοδα για την κάλυψη αναγκών. Άρα δεν προωθούνται και δεν διδάσκονται κιόλας.» (E 6)

Επίσης χαρακτηρίζουν το streetwork σαν μια πιο καινοτόμο και σύγχρονη μέθοδο με εμφανή έλλειψη στην ελληνόγλωσση βιβλιογραφία. «Το streetwork είναι μια σύγχρονη μέθοδος, η οποία σε άλλες χώρες σίγουρα υπάρχει πιο πολλά χρόνια και

ο streetworker υπάρχει και ως επάγγελμα . Στην Ελλάδα αυτό έχει μείνει πάρα πολύ πίσω και εντάσσεται στο πλαίσιο μη επικαιροποίησης της γνώσης ουσιαστικά.» (E 9)

«Θεωρώ την μεγαλύτερη δυσκολία την έλλειψη βιβλιογραφίας, γι' αυτό και δεν μπαίνει το streetwork ως μάθημα στις σχολές.» (E 4)

Σε αντίθεση με τους παραπάνω επαγγελματίες, ένας στους εννέα θεώρησε ότι η μέθοδος του streetwork έχει αναδειχθεί τον τελευταίο καιρό, είτε μέσω των Μ.Μ.Ε είτε μέσω του κράτους, είτε μέσω των σχολών. Ειδικότερα επισήμανε ότι θεωρεί ενθαρρυντικό για την ανάδειξη της μεθόδου το γεγονός ότι φοιτητές επιθυμούν να αναδείξουν το θέμα μέσω των διπλωματικών τους εργασιών. *«Υπάρχει αυξανόμενα ένα ενδιαφέρον και απ' τα υπουργεία και από τις σχολές και από τους δημοσιογράφους για το streetwork. Από έναν σπουδαστή λοιπόν που θα επιλέξει να κάνει σαν θέμα πτυχιακής streetwork, μέχρι ΜΚΟ που αρχίζουν και δουλεύουν στον δρόμο, μέχρι ανθρώπους που σχετίζονται με τις πολιτικές δίνουν μια βαρύτητα στο streetwork τα τελευταία χρόνια.» (E 5)*

Τέλος ένας επαγγελματίας έδωσε μια διαφορετική οπτική ως προς την αναγκαιότητα της ύπαρξης του μαθήματος στα προγράμματα σπουδών, λέγοντας ότι οι μεθοδολογίες και οι θεωρητικές προσεγγίσεις που διδάσκονται ήδη στις σχολές είναι επαρκείς. *«Προσωπικά δεν ξέρω γιατί θα πρέπει, δεν το θεωρώ τόσο απαραίτητο [...] Δεν περιλαμβάνεται γιατί οι μεθοδολογίες που μαθαίνουμε και οι θεωρητικές προσεγγίσεις , μαθαίνονται για να μπορούμε να τις εφαρμόζουμε παντού και πάντα.» (E 1)*

6.1.3 Μεθοδολογία κατά την προσέγγιση του πληθυσμού στόχου

-Τρόπους με τους οποίους γίνεται η προσέγγιση στις ομάδες στόχου

Όσον αφορά τον τρόπο προσέγγισης της ομάδας στόχου, από τις απαντήσεις των υποκειμένων της έρευνας προκύπτει ότι η μεθοδολογία που εκείνοι χρησιμοποιούν για τις παρεμβάσεις στον δρόμο, ποικίλει ανάλογα με τον φορέα, το πλαίσιο, την στελέχωση και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε ομάδας στόχου.

Ωστόσο οι επαγγελματίες στοχεύοντας στην αποτελεσματική παρέμβαση, ακολουθούν κάποια κοινά στάδια για τον σχεδιασμό της.

Αρχικά σε πρώτη φάση οι επαγγελματίες τόνισαν την αναγκαιότητα της χαρτογράφησης της περιοχής που επρόκειτο κάθε φορά να παρέμβουν, την μελέτη του περιβάλλοντος που ζει η ομάδα στόχου, καθώς και τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά της περιοχής. Αυτό διότι πάντα όταν γνωρίζεις το περιβάλλον που επρόκειτο να παρέμβεις καθώς και τα χαρακτηριστικά της ομάδας, το έργο σου αυτόματα καθίσταται πιο εύκολο. *«Καταρχάς ορίζεις τον γεωγραφικό χώρο που θέλεις να καλύψεις. Άρα πρέπει να κερδίζεις σε πρώτη φάση, το γεγονός ότι ξέρεις την περιοχή και τον χώρο που κινείσαι . Πότε κινείσαι και να βγάλεις ένα πλάνο. Δεύτερον πρέπει να υπάρχει μια καλή εικόνα του χώρου που θα πας, να εδραιωθείς σαν παρουσία εκεί πέρα.»* (E 9)

Ιδιαίτερη έμφαση έδωσαν επίσης στις γνώσεις που θα πρέπει να διαθέτουν τα μέλη της ομάδας παρέμβασης, σχετικά με τις ιδιαιτερότητες και τα χαρακτηριστικά της κάθε ομάδας στόχου. Συγκεκριμένα επαγγελματίες που εργάζονται σε φορείς που απευθύνονται σε μετανάστες και πρόσφυγες, τόνισαν ιδιαίτερα ότι πρέπει να υπάρχει σεβασμός στις πολιτισμικές διαφορές του καθενός καθώς και γνώση πάνω στο πολιτισμικό πλαίσιο της κάθε χώρας. *« Πρέπει να γνωρίζουμε τις πολιτισμικές συνήθειες.»* (E 2)

Στην συνέχεια οι επαγγελματίες εξήγησαν πως προτού προβούν στην παρέμβαση στον δρόμο, προαπαιτείται παρατήρηση των περιοχών που συναθροίζονται οι ομάδες στόχου, με σκοπό την δημιουργία σχεδίου παρέμβασης και δράσεων. Χαρακτηριστικά ανέφεραν: *«Από εκεί και πέρα οποιοσδήποτε από εμάς κυκλοφορεί στην Αθήνα στο κέντρο και προχωρώντας βλέπω σε μια πλατεία μαζεμένους 50 και να κάνουν ενδοφλέβια χρήση ή οτιδήποτε άλλο, το αναφέρω στην ομάδα. Έπειτα εμείς μπορούμε να οργανώσουμε μια δράση για να δούμε λίγο τι συμβαίνει»* (E 1)

«Πέρα από τις καθορισμένες εξορμήσεις που έχει ορίσει η ομάδα, μπορεί να γίνουν διερευνητικές εξορμήσεις για κάποια καινούργια πιάτσα που ακούσαμε ή κάποια καινούργια ναρκωτική ουσία που κυκλοφορεί. Παραδείγματος χάρη μαθαίνουμε ότι σε μια πιάτσα, μπορεί να είναι έφηβοι που κάνουν χασίς, στην άλλη εκδιδόμενες χρήστριες. Έτσι βγαίνει και το πρόγραμμα που θ' ακολουθήσουν οι εξορμήσεις.» (E 5)

Επιπλέον στο στάδιο της προετοιμασίας θεωρείται αναγκαία η οργάνωση και προετοιμασία του σάκου που θα πρέπει να έχει η ομάδα του streetwork στον δρόμο, εφοδιασμένο με διάφορα σημαντικά εργαλεία. *«Πρέπει να προετοιμάσει τα ειδικά σακουλάκια και να έχει πάνω του εξοπλισμό μέσα στα σακίδια, που μπορεί να είναι από τηλέφωνο, φυλλάδια, κιτ, έξτρα υγρά μαντηλάκια, γάντια.»* (E 5)

Σε επόμενη φάση, στο στάδιο της παρέμβασης οι επαγγελματίες τόνισαν ότι είναι πρωτίστης σημασίας όταν προσεγγίζεις την ομάδα στόχου να αυτό-παρουσιάζεσαι και να εξηγείς τον σκοπό της παρουσίας σου στο περιβάλλον τους. *«Αρχικά δηλώνουμε ποιοι είμαστε και για ποιόν λόγο βρισκόμαστε εκεί. Χωρίς να δίνουμε ιδιαίτερη έμφαση, ούτε ν' ασκούμε πίεση. Πρέπει να γνωρίζει ο άνθρωπος τον σκοπό μας και τον λόγο που κάνουμε την προσέγγιση.»* (E 6)

Στην συνέχεια κάποιοι επαγγελματίες υπέδειξαν ότι απαιτείται ο streetworker να φορά το διακριτικό της οργάνωσης που εκπροσωπεί. *«Πρέπει να φέρει το διακριτικό της οργάνωσης που εκπροσωπεί [...] στη συνέχεια να συστήνεται να εξηγήσει ποιος είναι, τα κίνητρα του και για τους λόγους του οποίους είναι εδώ.»* (E 8)

«Το προσωπικό είναι εφοδιασμένο με ειδικές ταυτότητες που μας διανέμει ο οργανισμός με την φωτογραφία και τα στοιχεία μας.» (E 5)

Ακόμα τα υποκείμενα της έρευνας ανέδειξαν την σημαντικότητα της παρουσίας πάνω από δύο ατόμων στην ομάδα παρέμβασης, καθώς και την αναγκαιότητα της ύπαρξης ενός επικεφαλούς ανάμεσα στα μέλη. Με τον τρόπο αυτό διακατέχει την ομάδα αίσθημα ασφάλειας.

«Πάντα κάποιος είναι επικεφαλής της εξόρμησης και είναι πολύ σημαντικό. Ένας μένει απ' έξω ως παρατηρητής και παρατηρεί, παρακολουθεί ή τραβάει τους άλλους απ' έξω όταν βλέπει ότι υπάρχει λόγος να φύγουν από ένα σημείο να πάνε σε κάποιο άλλο σημείο. Αυτός μιλάει λιγότερο με χρήστες απ' ότι οι άλλοι.» (E 4)

«Να μην είναι ποτέ μόνος του αλλά πάντα με έναν συνεργάτη. Πάντα οι παρεμβάσεις streetwork είναι δίπολες.» (E 8)

Σε τελική φάση οι streetworkers υπογράμμισαν ότι είναι σημαντική η συστηματική παρουσία τους στο πεδίο, καθώς και η συνέπεια των παρεμβάσεων με σκοπό την απόκτηση εμπιστοσύνης με την ομάδα στόχου. *«Οι παρεμβάσεις streetwork πρέπει να γίνονται με συνέπεια και συστηματοποίηση.»* (E 8)

«Να έχεις μια συνέχεια και μια σταθερότητα εκεί πέρα που πας.» (E 9)

Κλείνοντας οι επαγγελματίες υπέδειξαν ότι πάνω απ' όλα κύριος σκοπός τους, κατά την παρέμβαση είναι η κινητοποίηση του ατόμου, με στόχο την διασύνδεση του τόσο με τον φορέα που εκπροσωπούν όσο και με άλλους φορείς. *«Βασικότερο από όλα είναι να τον διασυνδέσεις με μια ανοιχτή υπηρεσία στην οποία θα έχει πρόσβαση όπως είναι το κέντρο ημέρας.» (E 8)*

«Εμάς ο κύριος σκοπός του κέντρου ημέρας αστέγων είναι να τους ενημερώσουμε για την ύπαρξη του κέντρου και να προσπαθήσουμε να τους κινητοποιήσουμε να έρθουν εδώ πέρα.» (E 9)

-Εργαλεία για την καταγραφή των ατόμων και των αναγκών τους.

Μετά τις παρεμβάσεις που πραγματοποιούν οι επαγγελματίες βγαίνοντας στον δρόμο, καταγράφουν σε ειδικές φόρμες καταγραφής, που διαφέρουν από υπηρεσία σε υπηρεσία στοιχεία των ατόμων που προσεγγίστηκαν καθώς και τις ανάγκες που εκείνα εξέφρασαν. Τα εργαλεία καταγραφής αποτελούν βασικό βοήθημα για το έργο του επαγγελματία κοινωνικού λειτουργού. Με τον τρόπο συλλέγει και οργανώνει τις πληροφορίες του και σχεδιάζει πιο εύκολα το σχέδιο παρέμβασης του. *«Υπάρχει αρχείο database στην axis. Καταγράφουμε πόσους προσεγγίσαμε, τι υλικό τους δώσαμε και τι συναισθήματα έχουμε [...] καταγράφεται ξεχωριστά και σε επίπεδο συνόλου και σε επίπεδο ξεχωριστών ατόμων.» (E 4)*

«Τα καταγράφουμε σε χαρτί, εκείνη την στιγμή διακριτικά, σε συγκεκριμένη φόρμα δηλαδή. Στην συνέχεια ηλεκτρονικά εννοείται και έχουμε ένα εργαλείο μέσω του googletap στο οποίο βάζουμε τα σημεία, για την χαρτογράφηση της περιοχής ουσιαστικά» (E9).

«Η καταγραφή γίνεται στο γραφείο μέσω ενός συστήματος που έχουμε σαν εργαλείο και ονομάζεται MIMOSA (migrantmanagementoperationalssystemapplication).» (E 3)

«Έχουμε συγκεκριμένη φόρμα αξιολόγησης για το πως πήγε η παρέμβαση του streetwork. Δηλαδή πόσα άτομα προσεγγίστηκαν, και τι followup έχουμε από τα συγκεκριμένα άτομα στις επόμενες παρεμβάσεις streetwork.» (E 8)

«Ένας άλλος τρόπος που είναι πιο συγκεκριμένος στην χρήση μέσα από την ανταλλαγή ή μέσα από τις περιπατητικές έχουμε χαρτιά που καταγράφουμε π. χ πόσα άτομα είναι ή για την φύση της ανταλλαγής. [...]Επιπλέον στην περιπατητική σημειώνονται διάφορα άλλα πράγματα όπως αν είναι μετανάστης, αν είναι άστεγος ή γυναίκα και εκδίδεται, αν παρακολουθεί άλλο πρόγραμμα. Έτσι καταγράφονται εκείνη την στιγμή επιτόπου και περνιούνται στο σύστημα ηλεκτρονικά όπου και το σύστημα βγάζει άμεσα ποσοστά.» (E 1)

-Κάλυψη αναγκών του πληθυσμού

Βγαίνοντας στον δρόμο και έχοντας καταγράψει τον πληθυσμό και τις ανάγκες του, οι επαγγελματίες καλούνται να υποδείξουν στον εκάστοτε φορέα που εργάζονται το σύνολο των αναγκών που χρειάζεται να καλύψει. Έτσι λοιπόν ανάλογα με το προφίλ του φορέα και το είδος των αναγκών καλύπτονται ανάγκες όπως: σύριγγες, κιτ, προφυλακτικά.«Δύο χρόνια τώρα επειδή οι ανάγκες δεν καλύπτονται μόνο με τις εξορμήσεις και ο ιός του HIV είναι σε έξαρση διανέμουμε εδώ στο κέντρο σύριγγες σε καθημερινή βάση.» (E 5)

Είναι βασικό να κατανοηθεί ότι ο επαγγελματίας αποτελεί την σύνδεση ανάμεσα στις υπηρεσίες και στις ανάγκες των εξυπηρετούμενων. «Μοιράζαμε στους αστέγους στο streetwork που κάναμε και θα ξαναμοιράσουμε και τώρα σακίδια που ήταν ουσιαστικά χειμερινό κιτ, δηλαδή υπνόσακος, sleepingbag, υπόστρωμα και ρούχα μέσα, γάντια, κάλτσες . Όλα αυτά μας τα παρέχει ο φορέας και αυτήν την εικόνα την μεταφέρουμε εμείς οι εργαζόμενοι λέγοντας ότι πιστεύουμε ότι θα ήταν καλό να έχουμε αυτό.» (E 9)

Επιπλέον οι φορείς καλύπτουν στο μέτρο των δυνατοτήτων τους κάθε φορά σύμφωνα με τα λεγόμενα των επαγγελματιών, ανάγκες όπως τρόφιμα, ρούχα και διάφορων ειδών υπηρεσίες π.χ. συμβουλευτική. Γι' αυτό απαιτείται καλή συνεργασία με τον φορέα και την διοίκηση, με σκοπό να γίνεται το έργο των επαγγελματιών πιο εύκολο«Σε πολλές περιπτώσεις ο ίδιος ο φορέας μας δίνει αυτά που χρειάζεται να δώσουμε και στους ανθρώπους. Πολλές φορές κάνουμε streetwork με την κινητή μονάδα και χρειάζεται να μοιράσουμε προφυλακτικά.» (E 9)

«Επειδή είμαστε στο κόμβο αλληλοβοήθειας που έτσι κι αλλιώς έχει τρόφιμα, έχει ρούχα, ότι και να χρειαστούν αυτοί οι άνθρωποι από υγειονομικές υπηρεσίες, από κοινωνικές υπηρεσίες, από τη κοινωνική υπηρεσία του κόμβου από τρόφιμα, από κλινοσκεπάσματα από τα πάντα μας τα παρέχουν από δω.» (E 7)

«Με το κέντρο εδώ. Ο σκοπός μας είναι να επεμβαίνουμε άμεσα εκείνη την στιγμή. Άρα κάνουν μπάνιο, πλένουν ρούχα [...] Εγώ από την μεριά μου ως κοινωνική λειτουργός αν χρειαστεί κάποιος να βγάλει βιβλιάριο θα τον βάλω στην διαδικασία να το βγάλει. Θα τον ενημερώσω για το τι γίνεται με επιδόματα και τι δικαιούται.» (E 1)

Επιπλέον άλλες από τις ανάγκες που καλύπτουν οι φορείς, είναι η παροχή οικονομικής βοήθειας και απαραίτητων εγγράφων για διαδικασίες εθελοντικού επαναπατρισμού σε όποιον το επιθυμεί. *«Εκτός του ότι τον βοηθάμε και του βγάζουμε το εισιτήριο, του δίνουμε και κάποια λεφτά ως οικονομικό βοήθημα για μια καινούργια αρχή.» (E 3)*

Τέλος οι κοινωνικοί λειτουργοί στο πλαίσιο κάλυψης των αναγκών του πληθυσμού καλούνται πολλές φορές να διασυνδέσουν τα άτομα με άλλους φορείς ή επαγγελματίες άλλων ειδικοτήτων με σκοπό την πολύπλευρη στήριξη τους. *«Σύμφωνα με τα μέσα που διαθέτουμε τις ικανοποιούμε εδώ τις ανάγκες τους. Αν δεν μπορούμε να ικανοποιήσουμε εδώ τις ανάγκες τους, τους παραπέμπουμε άμεσα σε συνεργασία μαζί τους και εφόσον θέλουν σε άλλες υπηρεσίες δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, ΜΚΟ.» (E 4)*

«Ανάλογα τις ανάγκες είτε με ενημερωτικό υλικό, είτε με άμεση διασύνδεση με πρόσωπα αναφοράς όπως είναι ο γιατρός ή ο δικηγόρος. [...] Το σημαντικότερο απ' όλα είναι η διασύνδεση με το κέντρο ημέρας που εκεί θα μπορούν να κάνουν μια ολοκληρωμένη συνεδρία με κοινωνικό λειτουργό, ο οποίος είναι και streetworker και έχει παράλληλα εκτιμήσει πως είναι το άτομο στο περιβάλλον που ζει πχ αν βρίσκεται σε κίνδυνο, οι απειλές που υπάρχουν στο περιβάλλοντα χώρο.» (E 8)

6.1.4 Δυσκολίες και προκλήσεις

-Δυσκολίες που καλείται να αντιμετωπίσει ο επαγγελματίας

Οι δυσκολίες και οι προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι επαγγελματίες που κάνουν παρεμβάσεις στον δρόμο ποικίλουν. Αρχικά από την ανάλυση του εμπειρικού υλικού προκύπτουν δυσκολίες που έχουν να κάνουν με την ομάδα στόχου. Αυτές αποτελούν και την μεγαλύτερη πρόκληση για το έργο του επαγγελματία. Συγκεκριμένα οι streetworkerstόνισαν πως η ματαίωση που λαμβάνουν, όταν οι εξυπηρετούμενοι δεν δέχονται την πληροφορία που τους δίνουν καθιστά το έργο τους δύσκολο. *«Μια μεγάλη δυσκολία είναι η ματαίωση. Ότι εμείς δίνουμε τις πληροφορίες και για κάποιον λόγο οι άνθρωποι δεν θέλουν να επιστρέψουν.»* (E 3)

Πολλές φορές εμπόδιο στις προσεγγίσεις θεωρείται και η κακή επικοινωνία π.χ. εξαιτίας της χρήσης, ή απουσία ενδιαφέροντος για κινητοποίηση της ομάδας στόχου. *«Στην συγκεκριμένη περίπτωση και αντικείμενο, επειδή δουλεύω με χρήστες που είναι και στην χρήση, είναι δύσκολη η επικοινωνία και η συνεννόηση [...] Είναι πάρα πολύ δύσκολο να τον κινητοποιήσεις να πάει να βγάλει το βιβλιάριο και να μαζέψει τα χαρτιά ενώ πίνει. Πρέπει να τον βάλεις σε μια διαδικασία να ελέγξει την χρήση και να μπορέσει το πρωί να πάει στην εφορία και να πάρει το εκκαθαριστικό ή να πάει στον δήμο για να πάρει ένα χαρτί που μπορεί να χρειάζεται.»* (E 1)

Ακόμα σύμφωνα με τα λεγόμενα τους η μη σταθερή εγκατάσταση τόπου και η συχνή αλλαγή περιβάλλοντος του πληθυσμού, αποτελεί ένα σοβαρό εμπόδιο στο έργο των streetworkers. *«Σε πρώτη φάση ο κόσμος που βρίσκεται έξω είναι κάτι το οποίο αλλάζει πολύ γρήγορα σε πολλές περιπτώσεις. Αυτό εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, δηλαδή πάνω που νομίζεις ότι έχεις καταφέρει να παγιώσεις μια σχέση με έναν άνθρωπο, ο άνθρωπος αυτός την επόμενη μέρα μπορεί να μην υπάρχει εκεί πέρα.»* (E 9)

Επιπροσθέτως η έλλειψη οικονομικών πόρων και η απουσία δομών καθιστά την δουλειά τους ιδιαίτερα δύσκολη. *«Η μεγαλύτερη δυσκολία είναι ότι δεν υπάρχουν προγράμματα και δομές για να καλύψει τις ανάγκες των ανθρώπων που βρίσκονται στον δρόμο»* (E6).

«Υπάρχουν και οικονομικές δυσκολίες. Για παράδειγμα ήμασταν έναν μήνα χωρίς σύριγγες. Όταν σταματάν οι παραγγελίες από την διοίκηση που έχει οικονομικά προβλήματα και είμαστε έναν μήνα χωρίς σύριγγες καταλαβαίνεις πόσο δύσκολο είναι το έργο μας» (E5).

Εξίσου σημαντική δυσκολία όμως αποτελεί και η έλλειψη συνεργασίας με τις τοπικές αρχές. «Μια σοβαρή δυσκολία είναι οι εμπλεκόμενοι φορείς και πόσο απειλητικά μπορούν να δουν το ρόλο μας. Παλαιότερα με την αστυνομία είχαμε κάποια θέματα, ότι προσπαθούμε να κάνουμε καταγγελίες, Ότι βαλλόμαστε κατά των αστυνομιών και των λιμενικών αρχών κτλ.» (E8).

«Παλιότερα οι δυσκολίες που αντιμετωπίζαμε ήταν ότι δεν υπήρχε πολύ καλή συνεργασία με την αστυνομία. Είχε τύχει να μιλάμε με χρήστες και να παίρνουν συναδέλφους στο αστυνομικό τμήμα. Παρόλο που είχαν την ειδική ταυτότητα και το φυλλάδιο της υπηρεσίας που δουλεύεις, δεν γνώριζαν. Νόμιζαν ότι πας να τους πουλήσεις ναρκωτικά.» (E 5)

Τέλος η κακή συνεργασία μέσα στην διεπιστημονική ομάδα παρέμβασης, αποτελεί σημαντική παράμετρο για την εμφάνιση δυσκολιών. «Όταν δεν υπάρχει αλληλοσυμπάρσταση, αλληλοϋποστήριξη, αλληλοσεβασμός από τους συναδέλφους που είναι μαζί του.» (E4)

-Εμπειρίες από τις παρεμβάσεις στον δρόμο.

Για να δημιουργηθεί μια σφαιρική εικόνα της παρέμβασης στον δρόμο ζητήθηκε από τους επαγγελματίες να καταθέσουν εμπειρίες και γεγονότα που τους έκαναν εντύπωση, κατά την διάρκεια των παρεμβάσεων. Ο κοινωνικός καλείται ν' αντιμετωπίσει προκλήσεις και κινδύνους και να τις διαχειριστεί με ψυχραιμία και υπομονή. Η μεγαλύτερη πρόκληση για τον κοινωνικό λειτουργό που κάνει streetwork είναι το απρόβλεπτο. «Στην αρχή που είχα έρθει, είχε κάνει ένα λάθος ο επικεφαλής της εξόρμησης τότε και είχαμε μπει βράδυ σ' ένα αδιέξοδο. Τότε ξαφνικά βγήκαν από πίσω μας , κάποιιοι που δεν κινήγαγαν εμάς, αλλά κινήγούσαν ο ένας τον άλλον. Εμείς εγκλωβιστήκαμε. Εκείνοι ήταν με λοστούς, με αλυσίδες, με ρόπαλα. Εμείς καθίσαμε και βλέπαμε απέναντι τον τοίχο της μάντρας σαν μια γροθιά όλοι μαζί, μέχρι να διαλυθούν. Ποτέ δεν πας μόνος σου, ποτέ. Και δύο χρήστες να είναι, τους φωνάζεις να έρθουν

προς τα έξω, γιατί αν πάσα στιγμή μπορεί να σκάσει βαρβάτο επεισόδιο. Επίσης δεν μπαίνεις ποτέ σε μέρος που είναι σκοτάδι. Δεν μπαίνεις σε μέρος που να είσαι περικυκλωμένος . Πρέπει να υπάρχει πρόσβαση σε μέρος που να μπορείς να φύγεις ή προς τα πίσω ή προς τα δεξιά ή προς τα αριστερά. Να έχεις πάντα μια έξοδος διαφυγής.» (E 4)

Παράλληλα βγαίνοντας στον δρόμο, πολλές φορές σε διακατέχει ο φόβος για το άγνωστο καθώς και για την σωματική σου ακεραιότητα.«Θυμάμαι επίσης πριν δύο χρόνια να έχουμε βγει εξόρμηση Σάββατο σε απίστευτο παγετό και κρύο όταν είχε πρωτοξεκινήσει η δράση ΧΕΝ με συναδέλφους. Έξω είχε παγωνιά και γλίστραγε το έδαφος και προσπαθούσαμε να δώσουμε σύριγγες. Και επειδή τότε είχε ξεκινήσει η πανδημία με τον ιό HIV, να είναι χέρια ανοιγμένα από αίμα. Εμείς κανονικά πρέπει να φοράμε γάντια, αλλά πολλοί από εμάς δεν το κάνουμε. Εμένα μου έμεινε αυτό, ότι είδα έναν άνθρωπο με ανοιγμένα χέρια και έπρεπε να του δώσω το σακουλάκι. Δεν ήταν άμεση απειλή αλλά σκέψου πως συνδέεται αυτό. Πόσο κοντά είσαι στον κίνδυνο με μολυσματικές ασθένειες.» (E 5)

Από την άλλη μεριά οι κοινωνικοί λειτουργοί πολλές φορές έχουν να διαχειριστούν πέρα από την ομάδα στόχου, την παρουσία των τοπικών αρχών στο πεδίο δράσης. «Μια δύσκολη εμπειρία είχε να κάνει με επέμβαση της αστυνομίας τη στιγμή που εμείς ήμασταν και κάναμε παρέμβαση. Τότε που ήταν η επιχείρηση σκούπα ,τώρα πλέον δε γίνονται ευτυχώς, έμπαινε η αστυνομία μέσα στο χώρο και προσπαθούσε να δημιουργήσει εμπόδια, να καταστρέψει όλα τα περιουσιακά είδη των παιδιών. Εμείς τους πηγαίναμε φαγητά, είχαν λάδι και το καταστρέφανε, έπαιρναν τα ρούχα τους, οπότε είχαμε γίνει μάρτυρες σε επιχειρήσεις σκούπα.» (E 8)

Τέλος η άρνηση για κινητοποίηση του εξυπηρετούμενου είναι κάτι που προβληματίζει ιδιαίτερα τον επαγγελματία streetworker και τον ωθεί στην εύρεση εναλλακτικών λύσεων.«Κάτι πολύ δύσκολο που συναντήσαμε ήταν ένα περιστατικό στο δρόμο. Οι γείτονες απ' την μια τον υποστήριζαν αλλά ο συγκεκριμένος ήταν σε άθλια κατάσταση σωματικά. [...]Κανείς όμως γιατρός δε τον δεχόταν και ουσιαστικά τρεις μέρες παλεύαμε με τον ίδιο άνθρωπο να βρούμε κάποιον να τον κουρέψει και να του πάμε καινούρια ρούχα. [...]Τελικά κάναμε εισαγγελική εντολή και φτάσαμε σε αυτό το σημείο γιατί δεν υπήρχε άλλη λύση. Όταν βλέπεις ότι κάποιος δεν ακούει τίποτα και κινδυνεύει, εκεί αναγκαστικά κάνεις εισαγγελική παρέμβαση.» (E 7)

-Ασφάλεια επαγγελματιών σε περιπτώσεις εκτάκτου ανάγκης

Στην ερώτηση σχετικά με το ποιος εγγυάται για την ασφάλεια των εργαζομένων που πραγματοποιούν παρεμβάσεις streetwork, οι επαγγελματίες κατέθεσαν διαφορετικές απόψεις. Ένα κομμάτι των streetworkers ανέφερε ότι ο καθένας είναι υπεύθυνος για τον εαυτό του, βγαίνοντας στον δρόμο γι' αυτό και το streetwork δεν είναι υποχρεωτικό. *«Εμείς για τον εαυτό μας είμαστε υπεύθυνοι, εξού και το streetwork δεν είναι αναγκαστικό. Συμμετέχει σε αυτό, όποιος θέλει.»* (E 3)

Ένα άλλο κομμάτι ανέφερε ότι η ασφάλεια είναι ομαδική ευθύνη και βασίζεται στην καλή συνεργασία της ομάδας και στον σχεδιασμό των παρεμβάσεων. *«Υποτίθεται ότι είσαι E και είσαι υπεύθυνος γι' αυτό που κάνεις. Η ασφάλεια σου στο streetwork είναι ομαδική ευθύνη. Είμαστε όλοι μαζί και λέμε θα κάνουμε εκείνο και θα το κάνουμε έτσι, ώστε να μην έρθουμε αντιμέτωποι με τον κίνδυνο.»* (E 1)

Τέλος οι επαγγελματίες τόνισαν πως η ασφάλεια τους έγκειται στο πλαίσιο λειτουργίας της υπηρεσίας, η οποία τους διασφαλίζει επαγγελματικά.

«Οι άνθρωποι που δουλεύουμε εδώ πέρα, είμαστε ασφαλισμένοι όπως και όταν θα έχουμε ένα εργατικό ατύχημα μέσα στην δομή μας. Ωστόσο αυτό εξαρτάται και από τόσο μπορείς ν' αποφύγεις κάποια τέτοια περιστατικά. Προφανώς και είμαστε καλυμμένοι και ασφαλισμένοι.» (E 9)

«Εφόσον στο πλαίσιο της λειτουργίας της υπηρεσίας και του οργανισμού υπάρχει υπηρεσία streetwork και είναι η πρώτη που ξεκίνησε να κάνει το streetwork νομοθετικά είσαι καλυμμένος. [...] Αν προκύψει κάτι την ώρα που είσαι έξω παίρνεις την μονάδα. Έτσι και αλλιώς τον streetwork πάντα γίνεται τις ώρες λειτουργίας της μονάδας. Υπάρχει κάποιος υπεύθυνος και μετά η διοίκηση του OKANA σε μια περίπτωση έκτακτης ανάγκης.» (E 5)

Πάνω απ' όλα βγαίνοντας στον δρόμο ο streetworker, πρέπει να εξασφαλίζει την ασφάλεια της σωματικής του ακεραιότητας για να μπορεί να συνεχίζει να επιτελεί το έργο του και τις παρεμβάσεις.

-Γνώση επαγγελματιών σχετικά με την ύπαρξη Νομοθετικούπλαισίου

Όσον αφορά την ύπαρξη νομοθετικού πλαισίου, που να καλύπτει τους εργαζόμενους εν ώρα εργασίας στον δρόμο, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων απάντησε ότι δεν υπάρχει και εάν υπάρχει δεν το γνωρίζουν. Δύο στους εννέα επαγγελματίες απάντησαν ότι καλύπτονται βάση νόμου απ' τον φορέα στον οποίο εργάζονται σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης. *«Δεν υπάρχει ουσιαστικά, δεν υπάρχει κάτι συγκεκριμένο δε το ξέρω δηλαδή αυτή τη στιγμή.»* (E 7)

«Όχι, δεν υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο νομοθετικό πλαίσιο. Είναι σε συνεργασία με τον φορέα και σε πολλές περιπτώσεις ισχύουν ότι ισχύει γενικά βάση νόμου.» (E 9)

«Αν πάθω κάτι έξω εν ώρα εργασίας, θεωρείται εργατικό ατύχημα. Για το streetwork ξεχωριστά δεν υπάρχει τίποτα. Αν πάθεις κάτι εν ώρα δουλειάς, το ίδιο ισχύει και στο streetwork γιατί εκεί δουλεύεις, δεν κάνεις βόλτα. Άρα σε αυτό το επίπεδο θα σε καλύψει» (E 4)

6.1.5 Προτάσεις

-Αποτελεσματικότητα της μεθόδου του streetwork

Καθώς το streetwork αποτελεί μια εναλλακτική μορφή παρέμβασης, θεωρήθηκε σημαντικό να διερευνηθεί η αποτελεσματικότητα αυτής της μεθόδου, μέσω των εμπειριών των επαγγελματιών που την ασκούν. Μέσα από την ροή της συζήτησης, προέκυψε ότι το streetwork, έχει να δείξει αποτελέσματα διότι οι ομάδες πληθυσμού προσεγγίζονται από τους ίδιους τους επαγγελματίες που κάνουν παρεμβάσεις στον δρόμο. Αυτό είναι σημαντικό διότι δεν περιμένουν οι ανάγκη να φτάσει στην δομή που εργάζονται, αλλά πάνε οι ίδιοι στην ανάγκη. *«Δεν πρέπει να περιμένουμε να φτάσει η ανάγκη σε μας. Πρέπει εμείς να πάμε και να δώσουμε το ερέθισμα στον άνθρωπο που βρίσκεται στον δρόμο να κινητοποιηθεί και ν' απευθυνθεί σε εμάς.»* (E 6)

«Το σημαντικότερο είναι ότι προσεγγίζεις, ενημερώνεις και στην συνέχεια δουλεύεις με άτομα τα οποία είτε δεν έχουν την δυνατότητα να έρθουν σε σένα γιατί δεν σε γνωρίζουν.» (E 9)

«Είναι αποτελεσματική γιατί πας να ενημερώσεις για την ύπαρξη σου, για τον τρόπο που μπορείς να βοηθήσεις, για το που μπορούν να σε βρουν, για ποιο λόγο μπορούν να απευθυνθούν σε σένα.» (E 2)

Επιπλέον μέσω του streetwork υπάρχει η δυνατότητα άμεσης και έκτακτης προσέγγισης των πληθυσμών που διαβιούν σε συνθήκες δρόμου, ενημέρωση για υπηρεσίες και προγράμματα καθώς και διασύνδεση με άλλους φορείς. *«Το σημαντικό και ο σκοπός του streetwork δεν είναι η συνεχιζόμενη δική μας παρουσία στο extreme περιθώριο αλλά να μπορέσουμε να βγάλουμε τα άτομα αυτά από τα περιθώριο και να έρθουν σε διασύνδεση με υπηρεσίες. Το streetwork έχει τη μορφή της έκτακτης παρέμβασης, και μεν γίνεται με συνέπεια ωστόσο δεν είναι αυτοσκοπός να υπάρχει μια σταθερότητα. Σκοπός είναι οι ωφελούμενοι να αισθανθούν ασφάλεια.» (E 8)*

Ακόμη, οι επαγγελματίες έδωσαν ιδιαίτερη βάση στην αποτελεσματικότητα του streetwork, μέσω του εναύσματος για κινητοποίηση, που δίνεται στους ανθρώπους που βρίσκονται στον δρόμο. *«Αυτό σημαίνει ότι εύκολα βγαίνει από το δρόμο, αν βρει το κατάλληλο καθοδηγητή. Μπορεί να βγει από το δρόμο και να κάνει πράγματα, να πάει να βρει σπίτι, μια δουλειά . Να ρυθμίσει τα νομικά ζητήματα που μπορεί να έχει . Όλα αυτά είναι πιο εύκολα όταν είναι κάποιος λίγο καιρό στον δρόμο.» (E 7)*

«Επιτυχία για μας είναι να φροντίζει ο άλλος την σωματική του υγιεινή, την σίτιση του, τα προνοιακά του, τα θέματα της υγείας του.» (E 4)

Τέλος οι επαγγελματίες τόνισαν, ότι η μέθοδος του streetwork είναι σημαντική για την χάραξη πολιτικών και στρατηγικών που υλοποιούνται στα Υπουργεία. *«Η δουλειά που κάνουμε στο δρόμο, συμβάλλει στις στρατηγικές και στις πολιτικές που αποφασίζονται από το υπουργείο, απ' τον ΟΚΑΝΑ. Όταν λοιπόν γίνονται οι συναντήσεις με εκπροσώπους απ' το υπουργείο Υγείας, απ' τις ΜΚΟ, απ' την διοίκηση και βγαίνει εκπρόσωπος από την υπηρεσία ότι πούμε ακούγεται. Οι ανάγκες που εμείς παραθέτουμε και η αλλαγή των ανθρώπων στις πιάτσες, όλα αυτά μαζί συμβάλλουν στο πως θα χαραχτούν πολιτικές.» (E 5)*

-Τρόποι ανάδειξης της μεθόδου του streetwork

Αναφορικά με τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσε να αναδειχθεί το streetwork, κρίθηκε σημαντική η άποψη των επαγγελματιών που κάνουν τις παρεμβάσεις στον δρόμο. Αρχικά οι επαγγελματίες υπέδειξαν ότι το streetwork θα μπορούσε να αναδειχθεί μέσω της συνεργασίας διάφορων φορέων που πραγματοποιούν παρεμβάσεις στον δρόμο. Συγκεκριμένα αν υπάρξει οργάνωση μεταξύ των φορέων που το πραγματοποιούν επίσημα, θα μπορούσαν μέσω εξειδικευμένων επαγγελματιών κοινωνικών λειτουργών να οργανώνονται ημερίδες και σεμινάρια με στόχο την ανάδειξη αυτής της μεθόδου. «*Με το να αποφασιστεί να γίνουν επίσημα σεμινάρια [...] Πρέπει να οργανωθεί ένας φορέας που να έρθουν επίσημα όλοι όσοι κάνουν streetwork και να εκπαιδεύουν κόσμο.*» (E 5)

«*Με περισσότερες ημερίδες με αναφορά στο streetwork. Θα μπορούσαν να γίνουν σεμιναριακού τύπου αναφορές υλοποίησης streetwork, εκπαιδεύσεις από εξειδικευμένους κοινωνικούς λειτουργούς κατά βάση.*» (E 7)

Οι ημερίδες, οι ενημερώσεις στην κοινότητα και η παρουσιάσεις ανέκαθεν αποτελούσαν τα μέσα προβολής και ανάδειξης της Κοινωνικής Εργασίας και του έργου της.

Στην συνέχεια για την ανάδειξη της μεθόδου, θα ήταν σημαντικό να δημοσκοπούνται τα αποτελέσματα των παρεμβάσεων του κάθε φορέα που κάνει εξορμήσεις streetwork, τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. «*Γενικά θα μπορούσε να αναδειχθεί περισσότερο αν δημοσκοπούνταν τα αποτελέσματα και αν ενσωματώνονταν μεγάλες καμπάνιες ενημέρωσης, όπως συμβαίνει στην Αθήνα.*» (E 8)

«*Αρχικά ενημέρωση του έργου μας σε τοπικό και διεθνές επίπεδο. Υποστήριξη απ' το κράτος όσον αφορά τα μέσα που διαθέτει αυτή η ομάδα, ώστε να τα εμπλουτίσει. [...] Ο καθένας πρέπει να έχει ξεχωριστά το κομμάτι του. Δηλαδή να υπάρχει αλληλοσυμπλήρωση και όχι αλληλοεπικάλυψη.*» (E 4)

«*Ίσως με το να βγει προς τα έξω και να γίνει μια έρευνα που ν' αποδεικνύει ότι αναλόγως με τον στόχο που έχει ο κάθε οργανισμός ότι υπάρχει αποτέλεσμα εάν κάνουμε streetwork.*» (E 3)

Κλείνοντας οι επαγγελματίες υποστήριξαν ότι με την συστηματική παρουσία των φορέων στο πεδίο δράσης, καθώς και μέσω συστηματοποιημένων δράσεων θα μπορούσε η κοινότητα και όχι μόνο να γνωρίσει αυτήν την μέθοδο. *«Επίσης με το να υπάρχει από διάφορους φορείς και δομές μια συστηματική παρουσία. Για παράδειγμα, το γεγονός ότι ο Δήμος Αθηναίων κηρύσσει το streetwork μόνο την περίοδο του ψύχους το χειμώνα, είναι κάτι τελείως ευκαιριακό. [...] Αυτό πρέπει να συστηματοποιηθεί λίγο από την περιφέρεια και τον Δήμο, από τις Μ.Κ.Ο.»* (E 9)

Σε αντίθεση με τις απόψεις των προηγούμενων επαγγελματιών, ο E 1, υποστήριξε ότι: *«Μια μέθοδος προκύπτει μέσα από μια θεωρητική προσέγγιση. Τώρα εσύ ως E έχεις την θεωρητική προσέγγιση. Το τι μεθοδολογία θ' ακολουθήσεις έχει να κάνει με την εκπαίδευση σου. [...] Απλά είναι ένας τρόπος, δεν είναι ο τρόπος. [...] Απλά θα μπορούσε να γίνεται αναφορά ότι υπάρχει και το streetwork.»* (E 1)

-Συμβουλές επαγγελματιών κοινωνικών λειτουργών

Φτάνοντας στο τέλος της έρευνας κρίθηκε αναγκαία η συλλογή συμβουλών από τους επαγγελματίες streetworkers, ως προς τους νέους κοινωνικούς λειτουργούς που επιθυμούν να ειδικευτούν πάνω σε αυτήν την μέθοδο. Αυτό που τόνισαν οι επαγγελματίες είναι ότι χρειάζεται εξειδίκευση και γνώση πάνω στο συγκεκριμένο εργαλείο καθώς και καλή μελέτη της ομάδας στόχου που θα απευθυνθούν. *«Ότι είναι ένα πολύ σημαντικό εργαλείο, προκειμένου να έχει μια ολοκληρωμένη εικόνα για τον ωφελούμενο για τις συνθήκες διαβίωσης που αντιμετωπίζει σε ρεαλιστικό χρόνο και πραγματικό επίπεδο.»* (E 8)

«Χρειάζεται εξειδίκευση και γνώση στην τοξικοεξάρτηση και να θεωρείς ότι είναι ένα εργαλείο για να βοηθήσεις τον εξυπηρετούμενο.» (E 5)

Στην συνέχεια έκριναν ότι χρειάζεται καλή συνεργασία από τα μέλη της ομάδας παρέμβασης. *«Πρέπει και να συνεργάζεται πολύ καλά με την ομάδα του. Γιατί το σημαντικότερο απ' όλα στο streetwork είναι η ομάδα. Πως τα κάνεις όλα αυτά έξω, πως τα συζητάς μετά, πως τα κάνεις μια σούμα όλα στο τέλος.»* (E 9)

Επιπλέον ο κοινωνικός λειτουργός πρέπει να ενημερώνεται και για το έργο άλλων φορέων και ομάδων παρέμβασης και να διασυνδέεται μαζί τους αν αυτό είναι

εφικτό, με σκοπό την απόκτηση νέων εμπειριών και γνώσεων. *«Επειδή στην Ελλάδα δεν υπάρχει εύκολα αυτό το πράγμα να απευθυνθεί σε κάποιο φορέα που να γνωρίζει ότι κάνει streetwork. Που να μπορεί να βγει σαν ομάδα στην αρχή με κάποιον άλλον.»* (E 7)

Τέλος ο κοινωνικός λειτουργός που θέλει να ειδικευτεί σε αυτήν την μέθοδο, πρέπει να διατηρεί επαγγελματικό επίπεδο και μην επηρεάζεται σε προσωπικό επίπεδο από τις εμπειρίες που θα βιώσει βγαίνοντας στον δρόμο. Αποτελεί κατόρθωμα για τον κοινωνικό λειτουργό να μην επηρεάζεται η διάθεση του και να μην καταβάλλεται συναισθηματικά εξαιτίας των δύσκολων περιπτώσεων που συνάντα βγαίνοντας στον δρόμο. *«Πολλές φορές είναι δύσκολο να μην σε επηρεάζει όλο αυτό σε προσωπικό επίπεδο και να μπορέσεις να το κρατήσεις στο επαγγελματικό. Πρέπει να έχεις γνώσεις και να καταφέρνεις να διαχωρίζεις τις περιπτώσεις. Είναι κατόρθωμα για τον κοινωνικό λειτουργό που κάνει streetwork να μην περνά την δουλειά στην ψυχολογία του.»* (E 6)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

7.1 Συμπεράσματα

Ύστερα από την ανάλυση του εμπειρικού υλικού και τα λεγόμενα των επαγγελματιών κοινωνικών λειτουργών που κάνουν παρεμβάσεις στον δρόμο, προέκυψαν κάποια συμπεράσματα. Καταρχήν το streetwork αποτελεί μια εναλλακτική και καινοτόμο μέθοδο παρέμβασης, η οποία είτε λόγω έλλειψης βιβλιογραφίας, είτε λόγω έλλειψης εξειδίκευσης των επαγγελματιών μπορεί να τους φέρει αρκετές φορές αντιμέτωπους με προκλήσεις και κινδύνους.

Από τα λεγόμενα των streetworkers, προέκυψε ότι οι πληθυσμοί στον οποίο απευθύνεται το streetwork, διαθέτουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και συγκαταλέγονται στις κοινωνικά ευπαθείς ομάδες, κάτι που αντικατοπτρίζεται και στην βιβλιογραφική ανασκόπηση. Για τον λόγο αυτό, η μεθοδολογία αυτής της εργασίας που λαμβάνει χώρα στον δρόμο μπορεί να χαρακτηριστεί ως πολύπλοκη και πολυδιάστατη. Συγκεκριμένα ο κάθε φορέας ανάλογα με το προφίλ του, απευθύνεται σε συγκεκριμένους πληθυσμούς, από τους οποίους συγκεντρώνει μέσω των παρεμβάσεων ένα αριθμό αναγκών. Οι κυριότερες ανάγκες που εκφράζονται από τα άτομα είναι κυρίως πρωταρχικής ανάγκης, όπως στέγη, σίτιση, ρουχισμός, ιατροφαρμακευτική κάλυψη και εύρεση εργασίας.

Μελετώντας την βιβλιογραφία καθώς και τις απαντήσεις των ερωτώμενων, όσον αφορά τις δεξιότητες και τα χαρακτηριστικά που θα πρέπει να διαθέτει τόσο ο Ε κοινωνικός λειτουργός όσο και οι streetworkers άλλων ειδικοτήτων που απαρτίζουν την ομάδα παρέμβασης, προέκυψαν κάποια συμπεράσματα. Ο αποτελεσματικός streetworker είναι αυτός που συνδυάζει προσωπικές γνώσεις, επαγγελματικά χαρακτηριστικά καθώς και προσωπικές αξίες. Για την ακρίβεια είναι αναγκαίο να διαθέτει ενσυναίσθηση, σεβασμό και αποδοχή της διαφορετικότητας, μη κριτική στάση καθώς και επιμονή. Επίσης τα μέλη της ομάδας παρέμβασης πρέπει να διαθέτουν επικοινωνιακές δεξιότητες και να βρίσκονται σε ετοιμότητα για οποιαδήποτε ανάγκη εκφραστεί.

Στην συνέχεια κατόπιν μελέτης της βιβλιογραφίας και των προγραμμάτων σπουδών των τμημάτων κοινωνικής εργασίας, διαπιστώθηκε παντελής έλλειψη εκπαίδευσης σχετικά με την μεθοδολογία του streetwork, κάτι που επιβεβαιώθηκε και από τους επαγγελματίες κοινωνικούς λειτουργούς. Μάλιστα εξέφρασαν με την δική τους κρίση για ποιον λόγο υπάρχει αυτό το κενό στην εκπαίδευση. Οι λόγοι που υπέδειξαν ήταν η έλλειψη βιβλιογραφίας, το ότι πρόκειται για μια πιο ριζοσπαστική μέθοδο και ότι το κράτος δεν είναι σε θέση να προωθήσει τέτοιου είδους παρεμβάσεις διότι με αυτόν τον τρόπο επιβαρύνεται οικονομικά.

Εν συνεχεία εξαιτίας των ιδιαίτερων πληθυσμών και της φύσης των προβλημάτων και των αναγκών που εκφράζονται, είναι αναγκαία για την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων η σωστή μεθοδολογία και ο κατάλληλος σχεδιασμός δράσεων. Όπως υπέδειξαν οι επαγγελματίες αν και υπάρχουν βασικές διαφορές μεταξύ των φορέων ως προς την φιλοσοφία τους, τον πληθυσμό που απευθύνονται καθώς και τους στόχους που θέτουν, εν τούτοις όλοι ακολουθούν συγκεκριμένα στάδια για τις παρεμβάσεις στον δρόμο. Το κάθε σχέδιο δράσης διαμορφώνεται πάντα βάσει των ζητημάτων που θα φέρει στην επιφάνεια ο εξυπηρετούμενος και σύμφωνα με τις αρχές της κοινωνικής εργασίας στον δρόμο.

Σε πρώτη φάση στην μεθοδολογία παρέμβασης συγκαταλέγονται η χαρτογράφηση της περιοχής που διαβιεί η ομάδα στόχου και η παρατήρηση του περιβάλλοντος. Σε επόμενη φάση ο streetworker παρουσιάζει τον σκοπό της παρουσίας του στο συγκεκριμένο πεδίο δράσης καθώς και την ταυτότητα του με σκοπό την καλλιέργεια σχέσης με τον εξυπηρετούμενο και την απόκτηση εμπιστοσύνης. Όσον αφορά το στάδιο της παρέμβασης ο κοινωνικός λειτουργός συλλέγει τις ανάγκες που εκφράζονται και οργανώνει το σχέδιο δράσης. Όπως στην βιβλιογραφία, έτσι και στις συνεντεύξεις αποδείχθηκε ιδιαίτερα σημαντική για την σύσταση της ομάδας παρέμβασης η συμμετοχή ομότιμων μελών με βιωματική εμπειρία.

Επιπλέον βάσει των ευρημάτων, προέκυψε ότι οι επιτυχημένες παρεμβάσεις βασίζονται στην επιθυμία του εξυπηρετούμενου για κινητοποίηση, αλλαγή και διάθεση για συνεργασία, στην συνεργασία με άλλους φορείς καθώς και στην δυνατότητα του εκάστοτε φορέα να καλύψει τις ανάγκες που καταγράφουν οι ομάδες παρέμβασης. Συνήθως αυτές οι ανάγκες καταγράφονται σε ειδικές φόρμες

καταγραφής, οι οποίες διαφέρουν ανά τον φορέα, μαζί με τα στοιχεία των ατόμων που προσεγγίστηκαν.

Στην συνέχεια οι κοινωνικοί λειτουργοί streetworkers μετέφεραν εικόνες και βιώματα από τις παρεμβάσεις τους στον δρόμο, επιβεβαιώνοντας ότι πρόκειται για μια δύσκολη πρακτική, στην οποία ανά πάσα στιγμή μπορεί να ελλοχεύουν κίνδυνοι. Όμως τόνισαν ότι αν υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ της διεπιστημονικής ομάδας, του φορέα και των εξυπηρετούμενων όλοι οι κίνδυνοι μπορούν να αντιμετωπιστούν. Από τις απαντήσεις των συνεντευξιζόμενων και την μελέτη της βιβλιογραφίας διασταυρώθηκε ότι δεν υπάρχει νομοθετικό πλαίσιο που να καλύπτει τον επαγγελματία που βγαίνει στον δρόμο. Η ασφάλεια αφενός για την σωματική του ακεραιότητα έγκειται στο πλαίσιο λειτουργίας της υπηρεσίας που εργάζεται και αφετέρου στην ατομική του ευθύνη.

Συμπερασματικά επειδή πρόκειται για νέα μέθοδο που σταδιακά γίνεται αναγνωρίσιμη, μέσω των επαγγελματιών λήφθηκαν πληροφορίες σχετικά με την αποτελεσματικότητα της. Οι επαγγελματίες τόνισαν το ότι οι streetworkers προσεγγίζουν τις ευπαθείς ομάδες στο περιβάλλον τους, το ότι γίνεται άμεση παρέμβαση σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης και το ότι ο πληθυσμός έχει την δυνατότητα να πληροφορείται για υπηρεσίες που πιθανόν δεν γνωρίζει, καθιστά την μέθοδο αποτελεσματική. Γι' αυτό είναι αναγκαία η ανάδειξη της μεθόδου μέσω εκπαιδευτικών σεμιναρίων από εξειδικευμένους επαγγελματίες streetworkers, μέσω της συνεργασίας φορέων που πραγματοποιούν το streetwork με σκοπό την ανταλλαγή εμπειριών. Τέλος οι επαγγελματίες μεταξύ άλλων σαν συμβουλή εξέφρασαν ότι εξαιτίας των δυσκολιών και των δυνατών εικόνων που πιθανόν θα αντικρίσει ο streetworker στον δρόμο, είναι καλό να μην τον καταβάλλει το συναίσθημα σε προσωπικό επίπεδο.

7.2 Προτάσεις

Έχοντας ολοκληρώσει την μελέτη της βιβλιογραφίας και έχοντας βγάλει κάποια συμπεράσματα από την διεξαγωγή της έρευνας, οι προτάσεις που θα μπορούσαν να κατατεθούν με στόχο την ανάδειξη της μεθόδου του streetwork είναι οι εξής:

Αρχικά έχοντας εντοπίσει το κενό που υπάρχει στην ελληνική εκπαίδευση αναφορικά με την εκμάθηση της μεθοδολογίας του streetwork, μια πρόταση που θα ήταν καλό να εισακουστεί, είναι η δημιουργία μαθήματος στα προγράμματα σχολών της κοινωνικής εργασίας. Η δημιουργία ενός τέτοιου μαθήματος, στοχεύει στην απόκτηση τόσο θεωρητικών γνώσεων, όσο και βιωματικών εμπειριών. Συγκεκριμένα για την απόκτηση της βιωματικής εμπειρίας θα μπορούσαν οι φοιτητές να πραγματοποιούν παρεμβάσεις streetwork στα πλαίσια των εργαστηριακών τους πρακτικών (ΕΠΑ). Έτσι οι φοιτητές θα έχουν την δυνατότητα να αποκτήσουν γνώσεις σχετικές με την μεθοδολογία και την φιλοσοφία του streetwork.

Μια άλλη πρόταση για την προβολή της μεθόδου, θα ήταν οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί που κάνουν ενεργά streetwork, να καταγράφουν εμπειρίες και βιώματα που αποκτούν κατά την διάρκεια των παρεμβάσεων με σκοπό να εμπλουτίσουν την ελληνική βιβλιογραφία στην οποία εντοπίζεται σημαντική έλλειψη. Με αυτόν τον τρόπο θα συλλέγονται οι γνώσεις και οι εμπειρίες τους και έτσι θα διευκολύνονται οι νέοι κοινωνικοί λειτουργοί που ενδιαφέρονται να ασχοληθούν με αυτήν την παρέμβαση.

Σημαντικό επίσης θεωρείται η δημιουργία πλαισίου σχετικά με την μεθοδολογία του streetwork στις υπηρεσίες, το οποίο θα αφορά την εξειδικευμένη στελέχωση, τους απαραίτητους πόρους για την κάλυψη αναγκών καθώς και την δημιουργία νομοθετικού πλαισίου.

Συγκεκριμένα χρήζει ανάγκης στις υπηρεσίες τις οποίες πραγματοποιούνται παρεμβάσεις streetwork, η παρουσία εξειδικευμένου προσωπικού με εμπειρία. Έχοντας τις γνώσεις και την εμπειρία λοιπόν το προσωπικό θα μπορεί να διοργανώνει ημερίδες και σεμινάρια εκπαιδευτικού τύπου με σκοπό την προβολή καθώς και την ανάδειξη της αποτελεσματικότητας του streetwork.

Τέλος αποτελεί επιτακτική ανάγκη η δημιουργία νομοθετικού πλαισίου που να εξασφαλίζει την ασφάλεια των επαγγελματιών streetworkers που βγαίνουν στον

δρόμο. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει την κατοχύρωση του streetwork ως επάγγελμα, όπως συμβαίνει και σε άλλες χώρες του εξωτερικού. Έτσι ο επαγγελματίας βγαίνοντας στον δρόμο για παρεμβάσεις θα νιώθει ασφάλεια τόσο για τον εαυτό του όσο και για την ομάδα του.

Κλείνοντας την εργασία θα ήταν καλό να τονιστεί πως το streetwork αποτελεί μια μέθοδο η οποία έχει έρθει στο προσκήνιο τα τελευταία χρόνια, παρουσιάζει σημαντικά αποτελέσματα και όλο και περισσότεροι επαγγελματίες αποφασίζουν να την γνωρίσουν. Λόγω της κρίσης που βιώνει η χώρα μας σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο, μεγάλο κομμάτι του πληθυσμού μέρα με την μέρα βρίσκεται στον δρόμο. Γι' αυτόν τον λόγο είναι επιτακτική ανάγκη η παρουσία ανθρώπων με γνώσεις και ενδιαφέρον για τον άνθρωπο, που να κάνουν παρεμβάσεις streetwork.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

- 1 Babbie, E. (2011). *Εισαγωγή στην κοινωνική έρευνα*. Ζαφειρόπουλος Κ. (επιμ), Βογιατζής, Γ (μεταφρ), Αθήνα Κριτική
- 2 Dynamo International- The international Network of Social Street Workers (2008). *Διεθνής οδηγός για τη μεθοδολογία της κοινωνικής εργασίας στο δρόμο όπως αυτή πραγματοποιείται σε όλο τον κόσμο*.
- 3 Ζαφειρόπουλος, Κ. (2005). *Πως γίνεται μια επιστημονική έρευνα; Επιστημονική έρευνα και συγγραφή εργασιών*. Αθήνα: Κριτική.
- 4 Ζαφειρόπουλος, Κ., & Ψαρρού, Μ. (2004). *Επιστημονική έρευνα: Θεωρία και εφαρμογές στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- 5 Ιωσηφίδης, Θ. (2003). *Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική.
- 6 Ιωσηφίδης, Θ. (2003). Ακαδημαϊκές σημειώσεις. Μυτιλήνη
- 7 Καλλινικάκη, Θ. (2008). *Κοινωνική Εργασία: Εισαγωγή στη Θεωρία και στην Πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- 8 Καλλινικάκη, Θ. (2010). *Ποιοτικές μέθοδοι στην έρευνα της κοινωνικής εργασίας*. Αθήνα: Τόπος
- 9 Κανδυλάκη, Α. (2008). *Η Συμβουλευτική στην Κοινωνική Εργασία-Δεξιότητες και Τεχνικές*, Αθήνα: Τόπος.
- 10 Κοκκινάκης, Ι., & Φραντζεσκάκη, Α. (2014). *Κοινωνική Εργασία και Δουλειά στον Δρόμο: Ο ρόλος των επαγγελματιών στην Υποστήριξη Ατόμων σε Κίνδυνο*. Κρήτη, Πτυχιακή Εργασία
- 11 Κυριαζή, Ν. (2009). *Η κοινωνιολογική έρευνα: Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- 12 ΟΚΑΝΑ: (Σημειώσεις από το καταστατικό του Οργανισμού για εκπαιδευτικούς σκοπούς).
- 13 Robson, C. (2007). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου*. Μιχαλακοπούλου, Κ. (επιμ), Νταλάκου, Β. (μεταφρ), Αθήνα: Gutenberg

- 14 Σταθόπουλος, Π. (2005). *Κοινωνική εργασία: Θεωρητική προσέγγιση* (τόμος Α'). Αθήνα: Παπαζήση.
- 15 Σταθόπουλος, Π. (2005). *Κοινωνική Πρόνοια: Ιστορική εξέλιξη-Νέες κατευθύνσεις*. Αθήνα: Παπαζήση.
- 16 Σταλίκας, Α. (2005). *Μέθοδοι έρευνας στην Ψυχολογία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- 1 Bartlett, H. (1970). *The Common Base of Social Work Practice*. New York: National Association of Social Workers.
- 2 Begum, L. M. (1995). «Jagoroni-Work with Bengali Young Women» in H. Williamson (ed.), *Social Action for Young People*, Lyme Regis: Save the Children/Russell House Publishing.
- 3 Blagg, H. (1988). «Inter-agency Co-operation: Rhetoric and Reality» in T. Hope and M. Shaw (eds.), *Communities and Crime Reduction*. London: Home Office.
- 4 Carpenter, V. and Young, K. (1986). *Coming In From The Margins: Youth work with girls and young women*. Leicester: National Association of Youth Clubs.
- 5 Coles, B. (2000). «Slouching Towards Bethlehem: Youth policy and the work of the social exclusion unit» in D. Hartley, R. Sykes and R. Woods (eds.), *Social Policy Review* 12. London: Social Policy Association.
- 6 Collins, N. and Hoggarth, L. (1975). *No Man's Landmarks*. Leicester: National Youth Bureau.
- 7 Cox, A. and Cox, G. (1977). *Borderlines: A partial view of detached work with homeless young people*. Leicester: National Youth Bureau.
- 8 Crimmens, D., Factor, F., Jeff's, T., Pitts, J. Pugh, C., Spence, J. & Turner, P. (2004). *Reaching Socially Excluded young people: A national Study of street-based youth work*. Leicester: Joseph Ball.

- 9 Davies, B. (1999). *From Voluntarism to the Welfare State: A history of the youth service*. Leicester: YouthWorkPress.
- 10 Davies, B. and Gibson, A. (1967). *The Social Education of the Adolescent*. London: UniversityofLondonPress.
- 11 Decker, S. H., Bynum, T. S., McDevitt, J., Farrell, A.; and Varano, S. P.(2008). «Street Outreach Workers: Best Practices and Lessons Learned» *School of Justice Studies Faculty Papers 15*, http://docs.rwu.edu/sjs_fp/15/ .
- 12 Dynamo International- The international Network of Social Street Workers (2013). *In the street- A practical guide for new social street workers*.
- 13 Dynamo International- The international Network of Social Street Workers (2008). *Street work. An international handbook*. <http://travailderue.org>.
- 14 Dynamo International- The international Network of Social Street Workers (2005) *Training guide in communication with the media towards public opinion*.
- 15 Edginton, J. (1979). *Avenues Unlimited: A research study of youth and community work in east London*. Leicester: NationalYouthBureau.
- 16 Edwin de Boevé and Philippon Toussaint, *The role of group action in street work, Dynamo International – Street workers network*. PlatformofstreetworkersinSpain.
- 17 Factor, F. &Pitts, J. (2001).«From Emancipation to Correctionalism: UK youth work and the politics of the third way», *Youth on the Threshold of the Third Millenium*. Joensuu University Press.
- 18 Firmstone, V. (1998). *An Evaluation of the Wesley Castle Information and Coffee Shop for Young People and the Three Estates Youth Information Shop and Detached Project*. Birmingham: Southern Birmingham Community Health NHS Trust/Westhill College of Higher Education.
- 19 Fyvel, T. R. (1961).*The Insecure Offenders*, Harmondsworth: Penguin.
- 20 Granfelt, R. (1998). *Outreach work among marginalised populations in Europe guidelines on providing integrated outreach services Stories about homeless women*. Finland.

- 21 Goetschius, G. and Tash, J. (1967). *Working With Unattached Youth: Problem, approach, method*. London: Routledge.
- 22 Ince, D. E. (1971). «Contact: A Report on a Project With Unattached Young People» In *An Area of High Social Need in Liverpool*. Leicester: YouthServiceInformationCentre.
- 23 Jamdagni, L. (1980). *HamariRangilyZindagi: Our colourful lives*. Leicester: NAYC Publications.
- 24 Jeffs, T. (1979.) *Young People and the Youth Service*. London: Routledge and Kegan Paul.
- 25 Karabanow, J., Clement, P. (2004). «Interventions with Street Youth: A commentary on the Practice Based Research Literature» *Brief Treatment and Crisis Intervention 4*, 93- 108.
- 26 Kaufman, S. (2001). «Detached Youth Work» in F. Factor, V. Chauhan and J. Pitts (eds.) *The RHP Companion to Working with Young People*. Lyme Regis: Russell House Publishing.
- 27 Leissner, A. (1969). «Street Club Work» in *Tel Aviv and New York*. London: Longman.
- 28 Loney, M. (1983). *Community Against Government*. London: Heinemann.
- 29 Mason, J. (2003). Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας. Επιστημονική επιμέλεια Κυριαζή, Ν. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- 30 Marlow, A. and Pitts, J. (1998). *Planning Safer Communities*. Lyme Regis: Russell House Publishing
- 31 Mizen, P. (2003). «Tomorrow's Future or Signs of a Misspent Youth» in *Youth and Policy 79*.
- 32 Morse, M. (1965). *The Unattached*. Harmondsworth: Penguin Books.
- 33 *Outreach work among marginalized populations in Europe, guidelines on providing integrated outreach services*, (2007).
- 34 Parmar, P. (1988). «Gender, Race and Power: The challenge to youth work practice» in P. Cohen and H. S. Bains (eds.), *Multi-Racist Britain*. London: Macmillan.

- 35 Paunonen- Ilmonen Marita. (2001). *Supervision: a way to guarantee the quality of service activity*, WSOY: Finland.
- 36 Pitts, J. (1988). *The Politics of Juvenile Crime*. London, SagePublications.
- 37 Platt, A. M. (1969). *The Child Savers: The invention of delinquency*. London: UniversityofChicagoPress.
- 38 Rhodes, Tim (1996). *Outreach work with drug users: principles and practice*. CouncilofEuropeanPublishing.
- 39 Rogers, C. (1959). «A Theory of Therapy, Personality and Interpersonal Relationships as Developed in the Client-centered Framework», In (ed.) S. Koch, *Psychology: A Study of a Science. Vol. 3: Formulations of the Person and the Social Context*. New York: McGraw Hill.
- 40 Schaut, Christine, Luc Van Campenhout (1994). *Le travail de rue enCommunaut é française de Belgique. Natureetenjeux*. FRB
- 41 Smith, C. S., Farrant, M. R. and Marchant, H. J. (1972). *The Wincroft Youth Project: A social work programme in a slum area*. London: TavistockPublications.
- 42 Smith, H. (2002). «Seeking Out the Gift of Authenticity» in *Youth and Policy* 77.
- 43 *Social street workers' recommendations for combating poverty and social exclusion* (2010). 2nd International Forum "Words from the Street". Brussels, October, p. 86-87.
- 44 Spence, J. (1990). «Youth Work and Gender» in T. Jeffs and M. Smith (eds.) *YoungPeople, InequalityandYouthWork*. London: Macmillan.
- 45 Spence, J. (1996). «Feminism in Work with Girls and Women» in *Youth and Policy* 52.
- 46 Spergel, I. (1966). *Street Gang Work: Theory and practice*. CambridgeMass: Addison-Wesley.
- 47 Talentia Union of Professional Social Workers. (2007). *Work, values, life, ethics, Ethical guidelines for social welfare professionals*. Helsinki: The Committee on Professionals Ethics.

- 48 Trenchard, L. and Warren, H. (1985). *Talking About Youth Work*. London: Gay Teenage Group.
- 49 Wagner, G. (1979). *Barnardo*. London: Weidenfeld and Nicolson.

Πηγές από το διαδίκτυο

- 1 <http://www.travailderue.org/wp-content/uploads/2014/11/street-work-tool-greek-2014.pdf>
- 2 www.codase.org
- 3 preventionspecialisee@codase.org
- 4 <http://www.hope-for-children.org/wp-content/uploads/StreetChildren1.pdf>
- 5 Κέντρο Υποδοχής & Αλληλεγγύης Δήμου Αθηναίων-ΚΥΑΔΑ
<https://www.cityofathens.gr/organotiki-domi-dimoy-athinaion/dimotikoi-foreis/kentro-ypodoxis-astegon-dimoy-athinaion-k-y-d>
- 6 Οργανισμός κατά των Ναρκωτικών –ΟΚΑΝΑ <http://www.okana.gr/>
- 7 Κέντρο Ελέγχου & Πρόληψης Νοσημάτων-ΚΕ.ΕΛ.ΠΙΝΟ <http://www.keelpno.gr/>
- 8 Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων ατόμων-ΚΕΘΕΑ <http://www.kethea.gr/>
- 9 PRAKSIS-<http://www.praksis.gr/el/>
- 10 Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης-Δ.Ο.Μ <http://greece.iom.int/el>
- 11 Γιατροί του Κόσμου-<http://mdmgreece.gr/>
- 12 Μ.Κ.Ο ΑΡΣΙΣ-<http://arsis.gr/>
- 13 Γέφυρα/The Bridge-<http://gefyra.org.gr/>
- 14 Θετική Φωνή-<http://positivevoice.gr/>
- 15 Emfasis-<http://www.emfasisfoundation.org/el/>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1^η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Σε ποιες ομάδες στόχου απευθύνεται ο φορέας;

Κατά βάση απευθύνεται σε άτομα τα οποία κάνουν χρήση ουσιών. Από εκεί και πέρα τα άτομα αυτά μπορεί να είναι άστεγοι, εκδιδόμενες γυναίκες, μετανάστες, τρανς αλλά πάντα βασικό είναι να κάνουν χρήση. Οποιαδήποτε πληθυσμιακή ομάδα τέλος πάντων είναι στην χρήση και δεν έχει πρόσβαση σε κάποια υπηρεσία εξαιτίας του κοινωνικού αποκλεισμού.

Ποια είναι τα αιτήματα και ποιες οι βασικότερες ανάγκες που εκφράζουν οι άνθρωποι στους οποίους απευθύνεται το streetwork;

Όσον αφορά τους χρήστες βάση βαθμίδας αναγκών, σαν βασική ανάγκη θέλουμε φαγητό, σύριγγες γιατί κάνουν και ανταλλαγή συριγγών, γιατρούς και ότι έχει να κάνει με προσωπική υγιεινή, μπάνιο, ρούχα και τέλος στέγη. Αυτά είναι τα βασικά, τα οποία παρέχουμε και εμείς στο κέντρο. Γιατί έχουμε και το κέντρο, βγαίνουμε και έξω.

Ποιες δεξιότητες και χαρακτηριστικά θα πρέπει να διαθέτει ένας επαγγελματίας που ασκεί streetwork ώστε να ανταποκρίνεται στο ρόλο του; Τι εκπαίδευση θα πρέπει να έχει λάβει;

Θεωρώ ότι απλά ο κοινωνικός λειτουργός, οποίες δεξιότητες έχει θα πρέπει να τις εφαρμόζει ανεξαρτήτου χώρου, τόπου και χρόνου. Δηλαδή οι δεξιότητες της συμβουλευτικής και η επαφή και η σχέση που δημιουργείς με τον άνθρωπο, θα πρέπει απ' τον κοινωνικό λειτουργό να γίνονται και έξω στον δρόμο. Επίσης θεωρώ ότι η εκπαίδευση θα πρέπει να είναι τέτοια ώστε να μπορεί να ελίσσεται ανεξαρτήτου χώρου. Δηλαδή να μην λέμε πρέπει να είμαι στο γραφείο και να κάνω αυτό. Δεν ξέρω αν υπάρχει και ανάλογη εκπαίδευση, είναι λίγο στον άνθρωπο.

Θεωρείτε σημαντική την συμμετοχή επαγγελματιών άλλων ειδικοτήτων μέσα στην ομάδα παρέμβασης;

Είναι πολύ σημαντική η συμμετοχή. Στην δική μου ομάδα τουλάχιστον ήταν άτομα τα οποία παλιότερα ήταν στην χρήση, ήταν έξω στον δρόμο και ξέρανε τις πιάτσες και η εμπειρία τους αυτή βοηθάει πάρα πολύ στον τρόπο που θα προσεγγίσεις τ' άτομα. Έρχονται πιο κοντά, το γνωρίζουν καλύτερα, το ξέρουν καλύτερα. Δεύτερον είναι πολύ σημαντικός ο γιατρός, σε περίπτωση που συμβεί κάτι και χρειάζεται εκείνη την στιγμή παρέμβαση για να επέμβει επιτόπου. Χρειάζονται πολλά πράγματα αλλά αυτά είναι τα δύο βασικά για μένα. Από εκεί και πέρα χρειάζεται να υπάρχει μια συνεργασία ώστε ο καθένας από την μεριά του να δίνει αυτό που ξέρει, την εμπειρία του, την γνώση του για να βγαίνει ένα καλό αποτέλεσμα. Δεν μπορούν να το κάνουν μόνο οι κοινωνικοί λειτουργοί.

Για ποιο λόγο θεωρείτε ότι η μέθοδος του streetwork δε περιλαμβάνεται στα προγράμματα σπουδών των σχολών της κοινωνικής εργασίας της χώρα μας;

Απ' όσο γνωρίζω πουθενά δεν περιλαμβάνεται. Δεν περιλαμβάνεται γιατί οι μεθοδολογίες που μαθαίνουμε και οι θεωρητικές προσεγγίσεις, μαθαίνονται για να μπορούμε να τις εφαρμόζουμε παντού και πάντα. Προσωπικά δεν ξέρω γιατί θα πρέπει, δεν το θεωρώ τόσο απαραίτητο αλλά θα ήταν καλό να αναφέρετε ότι είναι streetwork και ότι το άτομο που κάνει κάποια εκπαίδευση στην κοινωνική εργασία συγκεκριμένα να γνωρίζει ότι υπάρχει και αυτό στο πλαίσιο. Επίσης θα πρέπει να είναι έτοιμος και να μπορέσει ν' ανταπεξέλθει ο κοινωνικός λειτουργός και σε αυτό. Όποιες δεξιότητες μαθαίνει να μπορεί να τις εφαρμόζει γιατί και ο δρόμος έξω είναι ένας τρόπος παρέμβασης.

Με ποιον τρόπο γίνεται η προσέγγιση στις ομάδες - στόχου;

Ένας απ' τους βασικότερους τρόπους είναι από τους ίδιους τους χρήστες γιατί σου λένε εκεί ή εκεί σε ποια μέρη να πας. Από εκεί και πέρα οποιοσδήποτε από εμάς κυκλοφορεί στην Αθήνα στο κέντρο και προχωρώντας βλέπω σε μια πλατεία μαζεμένους 50 και να κάνουν ενδοφλέβια χρήση ή οτιδήποτε άλλο, το αναφέρω στην ομάδα. Έπειτα εμείς μπορούμε να οργανώσουμε μια δράση για να δούμε λίγο τι συμβαίνει, αν όντως υπάρχει ανάγκη ή αν ήταν τυχαίο περιστατικό που εγώ πέρασα εκείνη την στιγμή και το είδα. Πηγαίνουμε και επιβεβαιώνουμε αν όντως υπάρχει ανάγκη στο συγκεκριμένο σημείο.

Μετά τις προσεγγίσεις, με ποιο τρόπο γίνεται η καταγραφή των ατόμων και των αναγκών τους; Χρησιμοποιείται κάποιο συγκεκριμένο εργαλείο καταγραφής;

Τα άτομα που είναι έξω στις πιάτσες και οι περισσότεροι τους οποίους βλέπουμε, είναι αυτοί που έρχονται και στο κέντρο. Τους συναντάμε και εδώ, τους συναντάμε και έξω. Όταν έρχεται κάποιος στο κέντρο για να μπορεί να μπαίνει στον χώρο και να λαμβάνει υπηρεσίες πρέπει να γίνει μέλος. Για να γίνει μέλος παίρνουμε ένα σύντομο ιστορικό και γράφουμε από δημογραφικά στοιχεία μέχρι και το τι ανάγκες έχεις για να τις καλύπτεις στον χώρο. Έτσι αυτό καταγράφεται στο ηλεκτρονικό σύστημα και μετά μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για ερευνητικούς σκοπούς. Για να δουν πόσα άτομα είναι, τι ανάγκες υπάρχουν, έχουν ή δεν έχουν ασφάλεια, τι ασφάλεια έχουν. Προκύπτει ένα ποσοστό δηλαδή σχετικά με τις ανάγκες. Επίσης ένας άλλος τρόπος που είναι πιο συγκεκριμένος στην χρήση μέσα από την ανταλλαγή ή μέσα από τις περιπατητικές έχουμε χαρτιά που καταγράφουμε π. χ πόσα άτομα είναι ή για την φύση της ανταλλαγής. Ας πούμε πόσες σύριγγες μας φέρνουνε, αν τις έχουν μαζέψει απ' τον δρόμο ή αν τις έχουν χρησιμοποιήσει οι ίδιοι, πόσες παίρνουμε και μετά πόσα ξινά χρησιμοποιούνε. Το ξινό το χρησιμοποιούνε για την ηρωίνη. Άρα όσα ξινά έχουμε δώσει, τόσα άτομα κάνουν χρήση ενδοφλέβιας ηρωίνης. Επιπλέον στην περιπατητική σημειώνονται διάφορα άλλα πράγματα όπως αν είναι μετανάστης, αν είναι άστεγος ή γυναίκα και εκδίδεται, αν παρακολουθεί άλλο πρόγραμμα. Έτσι καταγράφονται εκείνη την στιγμή επιτόπου και περνιούνται στο σύστημα ηλεκτρονικά όπου και το σύστημα βγάζει άμεσα ποσοστά.

Με ποιον τρόπο καλύπτει ο φορέας που εργάζεστε τις ανάγκες που εκφράζουν οι ομάδες στόχου;

Με το κέντρο εδώ. Ο σκοπός μας είναι να επεμβαίνουμε άμεσα εκείνη την στιγμή. Άρα κάνουν μπάνιο, πλένουν ρούχα. Είναι ο γιατρός και η νοσηλεύτρια εδώ, που άμα έχουν κάποιο θέμα με την υγεία τους δίνουμε κάποια φάρμακα ή τους στέλνουμε σε κάποια κοινωνικά φαρμακεία να τα βρούνε, τους παραπέμπουμε και σε άλλους γιατρούς. Εγώ από την μεριά μου ως κοινωνική λειτουργός αν χρειαστεί κάποιος να βγάλει βιβλιάριο θα τον βάλω στην διαδικασία να το βγάλει. Θα τον ενημερώσω για το τι γίνεται με επιδόματα και τι δικαιούται. Έπειτα με δράσεις και το βαν κάνουμε ανταλλαγή συριγγών και δίνουμε και σάντουιτς. Σε περιπτώσεις που κάνει και πολύ κρύο τους ενημερώνουμε που μπορούν να πάνε να ζεσταθούν σε κάποια κέντρα π.χ. του δήμου Αθηναίων.

Ποιες κατά την εμπειρία σας, είναι οι κυριότερες δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίσει ο επαγγελματίας, κατά τη παρέμβαση στο δρόμο;

Στην συγκεκριμένη περίπτωση και αντικείμενο, επειδή δουλεύω με χρήστες που είναι και στην χρήση, είναι δύσκολη η επικοινωνία και η συνεννόηση. Επίσης είναι δύσκολο στην κινητοποίηση, όταν ο άλλος είναι στην χρήση για να τον κάνεις να βρει μια ισορροπία έτσι ώστε να κάνει κάποια πράγματα. Είναι πάρα πολύ δύσκολο να τον κινητοποιήσεις να πάει να βγάλει το βιβλιάριο και να μαζέψει τα χαρτιά ενώ πίνει. Πρέπει να τον βάλεις σε μια διαδικασία να ελέγξει την χρήση και να μπορέσει το πρωί να πάει στην εφορία και να πάρει το εκκαθαριστικό ή να πάει στον δήμο για να πάρει ένα χαρτί που μπορεί να χρειάζεται.

Μπορείτε να μας αναφέρετε μια δύσκολη εμπειρία που θυμάστε από τη δουλειά στο δρόμο; Πως την διαχειριστήκατε;

Στην αρχή μου φαινόταν γενικώς λίγο δύσκολο. Στην πορεία όμως και δεν ξέρω αν αυτό είναι και καλό, κάτι το οποίο συζητάω και με τον υπεύθυνο αυτά που βλέπεις σε ταράζουν λίγο. Αν λέμε για περίπτωση βίαιου περιστατικού, επειδή δεν είμαι μόνη μου και είμαστε ομάδα αν δούμε κάτι τέτοιο φεύγουμε. Αυτό που στην αρχή εμένα με δυσκόλευε είναι ότι εσύ είσαι εδώ και ο άλλος δίπλα σου βαράει ενδοφλέβια. Άλλο είναι την ώρα που γίνεται η ανταλλαγή με τις σύριγγες να πέσουν. Έχει τύχει να πέσουν και στα πόδια μου. Αυτό είναι λίγο επικίνδυνο θα μπορούσες να πεις. Αλλά όσο περνάει ο καιρός, που είναι και λίγο αρνητικό αυτό έρχεται σε πιο οικειότητα με εικόνες.

Σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, ποιος εγγυάται για την ασφάλεια σας;

Υποτίθεται ότι όταν βγαίνουμε έξω σε δράσεις, εμείς πρέπει να φροντίσουμε έτσι ώστε όταν δούμε κάτι επικίνδυνο να φύγουμε εκείνη την στιγμή. Συνήθως όταν κάνεις το σχέδιο δράσης σου και το πλάνο του πως θα κινηθείς το έχεις αυτό κατά νου και λειτουργείς με βάση αυτό. Παραδείγματος χάρη δεν θα πας μέσα στην πιάτσα, θα πας λίγο πιο πέρα ώστε να μην έρθεις αντιμέτωπος με τον κίνδυνο. Δεν νομίζω ότι εγγυάται κάποιος. Υποτίθεται ότι είσαι Ε και είσαι υπεύθυνος γι' αυτό που κάνεις. Η ασφάλεια σου στο streetwork είναι ομαδική ευθύνη. Είμαστε όλοι μαζί και λέμε θα κάνουμε εκείνο και θα το κάνουμε έτσι, ώστε να μην έρθουμε αντιμέτωποι με τον κίνδυνο.

Υπάρχει νομοθετικό πλαίσιο που να καλύπτει τους εργαζόμενους που ασκούν streetwork;

Δεν το γνωρίζω.

Ποια θεωρείτε ότι είναι η αποτελεσματικότητα της μεθόδου του streetwork;

Το streetwork είναι αναγκαίο γιατί προσεγγίζει κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες που σε άλλη περίπτωση δεν θα μπορούσαν να έρθουν σε επαφή με υπηρεσίες.

Με ποιο τρόπο πιστεύετε θα μπορούσε να αναδειχθεί ή μέθοδος αυτή;

Εδώ θα έπρεπε να ρωτήσω εγώ τώρα, για ποιον λόγο θα έπρεπε να αναδειχθεί. Μια μέθοδος προκύπτει μέσα από μια θεωρητική προσέγγιση. Τώρα εσύ ως Ε έχεις την θεωρητική προσέγγιση. Το τι μεθοδολογία θ' ακολουθήσεις έχει να κάνει με την εκπαίδευση σου. Το streetwork είναι ένας τρόπος προσέγγισης. Θα μπορούσε να είναι οποιοσδήποτε άλλος τρόπος προσέγγισης. Είναι κάτι πολύ συγκεκριμένο που περιορίζει έναν σπουδαστή στον τρόπο που θα λειτουργήσει. Απλά είναι ένας τρόπος, δεν είναι ο τρόπος. Το streetwork προκύπτει μέσα από κάποιες θεωρητικές προσεγγίσεις ας πούμε. Στις σχολές καλώς ή κακώς δεν σε μαθαίνουν τους τρόπους. Σε μαθαίνουν έτσι ώστε να σκέφτεσαι για ν' ανακαλύπτεις εσύ τρόπους. Απλά θα μπορούσε να γίνεται αναφορά ότι υπάρχει και το streetwork. Όπως υπάρχει και η ατομική συνεδρία. Κάνω μια ατομική συνεδρία για να πάρω ένα κοινωνικό ιστορικό, κάνω συστημική για να επέμβω στο σύστημα. Και το streetwork είναι ένας τρόπος για να έχεις αποτέλεσμα. Δεν είναι αυτό κάθε αυτό. Έχει θεωρία από πίσω την οποία ο καθένας μπορεί να πάρει και να κάνει το streetwork. Δεν έχει κάποια ιδιαιτερότητα. Ο τρόπος που θα δουλεύεις και οι δεξιότητες που θα χρησιμοποιείς είναι οι ίδιες που θα χρησιμοποιούσες αν δεν έκανες streetwork.

Τι θα συμβουλευάτε έναν κοινωνικό λειτουργό που θα ήθελε να ειδικευτεί στην μέθοδο αυτή;

Να μπορεί και να μην φοβάται να εφαρμόζει τις γνώσεις του και τις δεξιότητες του έξω στον δρόμο. Δεν έχει διαφορά, απλώς έχεις την αίσθηση ότι επειδή δεν είσαι σ' ένα γραφείο και δεν έχεις την απόσταση αλλά είσαι πιο κοντά αυτό σου προκαλεί μια ανασφάλεια, γιατί είσαι έξω από τα νερά σου. Αυτό θέλει για να μπορείς να εφαρμόζεις την γνώση σου και έξω να έχεις αυτοπεποίθηση σε αυτό που ξέρεις και να το ξέρεις και λίγο καλύτερα.

2^η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Σε ποιες ομάδες στόχου απευθύνεται ο φορέας;

Το πολυιατρείο της Πάτρας απευθύνεται σε μετανάστες και πρόσφυγες. Η Αθήνα έχει και άλλες ομάδες στόχου πχ χρήστες.

Ποια είναι τα αιτήματα και ποιες οι βασικότερες ανάγκες που εκφράζουν οι άνθρωποι στους οποίους απευθύνεται το streetwork;

Πολύ βασικά είδη. Ζητούν ρούχα, είδη προσωπικής υγιεινής, εσώρουχα, υπνόσακους, φαγητό. Στέγαση ωστόσο δεν έχουν ζητήσει ποτέ αν και μένουν σε εγκαταλελειμμένα εργοστάσια.

Ποιες δεξιότητες και χαρακτηριστικά θα πρέπει να διαθέτει ένας επαγγελματίασπου ασκεί streetwork ώστε να ανταποκρίνεται στο ρόλο του; Τι εκπαίδευση θα πρέπει να έχει λάβει;

Σίγουρα θα πρέπει να έχει λάβει μία κατάρτιση, θα πρέπει να έχει λάβει πληροφορίες για το πώς μπορεί να το κάνει. Απαιτεί κάποιες δεξιότητες, δε μπορείς να πεις μια μέρα ξαφνικά θα κάνω streetwork. Πρέπει να γνωρίζεις πράγματα για την ομάδα στόχου σου , που θα απευθυνθείς, τι θα πεις, πως μπορείς να βοηθήσεις και να τους πλησιάσεις περισσότερο.

Θεωρείτε σημαντική την συμμετοχή επαγγελματιών άλλων ειδικοτήτων μέσα στην ομάδα παρέμβασης;

Πάντα κάνουμε παρέμβαση streetwork με τη υποστήριξη του γιατρού και του μεταφραστή φυσικά, γιατί οι ομάδες στόχου εδώ στη Πάτρα είναι μετανάστες και πρόσφυγες οπότε η παρουσία του μεταφραστή είναι απαραίτητη. Ο γιατρός επίσης είναι απαραίτητο να έρθει μαζί μας σε περίπτωση που προκύψει κάποιο τραύμα ή σε περίπτωση που κάποιος έχει κάποιο πρόβλημα να εξεταστεί επί τόπου. Για το λόγο αυτό συνήθως παίρνουμε μαζί μας κάποια φάρμακα.

Για ποιο λόγο θεωρείτε ότι η μέθοδος του streetwork δε περιλαμβάνεται στα προγράμματα σπουδών των σχολών της κοινωνικής εργασίας της χώρα μας;

Είναι μία μέθοδος πιο τολμηρή και ριζοσπαστική γι' αυτό δεν αναφέρεται στις σχολές.

Με ποιον τρόπο γίνεται η προσέγγιση στις ομάδες - στόχου;

Όπως σου ανέφερα πιο πάνω πρέπει να γνωρίζουμε τις πολιτισμικές συνήθειες. Εδώ στη Πάτρα η ομάδα στόχου πολλές φορές διώκεται από αστυνομικούς, γίνονται θύματα βίας οπότε θέλουν πάρα πολύ ειδική μεταχείριση. Αρχικά τη πρώτη επαφή τη κάνει συνήθως ο μεταφραστής λόγω του ότι νιώθουν πιο άνετα μαζί του λόγω της γλώσσας.

Μετά τις προσεγγίσεις, με ποιο τρόπο γίνεται η καταγραφή των ατόμων και των αναγκών τους; Χρησιμοποιείται κάποιο συγκεκριμένο εργαλείο καταγραφής;

Όχι δε χρησιμοποιούμε κάποιο συγκεκριμένο εργαλείο καταγραφής, απλά καταγράφουμε ότι μας λένε τα άτομα στο δρόμο. Πάντα κάποιος από την ομάδα στόχου έχει πιο ηγετικές ικανότητες και μιλάμε μαζί του για το ποιες είναι οι ανάγκες τους. Καλά εκεί μιλάνε όλοι και εμείς κάνουμε ότι μπορούμε για να τους υποστηρίξουμε και να καλύψουμε όσο το δυνατό τις ανάγκες τους.

Με ποιον τρόπο καλύπτει ο φορέας που εργάζεστε τις ανάγκες που εκφράζουν οι ομάδες στόχου;

Εμείς μετά τη παρέμβαση κάνουμε μια αναλυτική έκθεση για το ποιους συναντήσαμε και στη συνέχεια τα κεντρικά στην Αθήνα μας στέλνουν κάποια είδη για να καλύψουμε τις ανάγκες του πληθυσμού.

Ποιες κατά την εμπειρία σας, είναι οι κυριότερες δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίσει οεπαγγελματίας, κατά τη παρέμβαση στο δρόμο;

Πιστεύω η αρνητική στάση της ομάδας στόχου αυτή θα ήταν μία δυσκολία.

Μπορείτε να μας αναφέρετε μια δύσκολη εμπειρία που θυμάστε από τη δουλειά στο δρόμο; Πως την διαχειριστήκατε;

Δεν έχω κάποια εμπειρία να σου αναφέρω.

Σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, ποιος εγγυάται για την ασφάλεια σας;

Κανένας. Είναι ένα ρίσκο όπως και να το κάνεις όπως και μια αποστολή στο εξωτερικό δε ξέρεις τι μπορεί να συμβεί.

Υπάρχει νομοθετικό πλαίσιο που να καλύπτει τους εργαζόμενους που ασκούν streetwork;

Νομίζω πως όχι, δεν το έχω ψάξει.

Ποια θεωρείτε ότι είναι η αποτελεσματικότητα της μεθόδου του streetwork;

Είναι αποτελεσματική γιατί πας να ενημερώσεις για την ύπαρξη σου, για τον τρόπο που μπορείς να βοηθήσεις, για το που μπορούν να σε βρουν, για ποιο λόγο μπορούν να απευθυνθούν σε σένα.

Με ποιο τρόπο πιστεύετε θα μπορούσε να αναδειχθεί ή μέθοδος αυτή;

Θα μπορούσαν να γίνουν κάποια σεμινάρια, να χρησιμοποιηθεί στη σχολή σαν εργαλείο της δουλειάς μας γιατί είναι εργαλείο της δουλειάς μας.

Τι θα συμβουλευάτε έναν κοινωνικό λειτουργό που θα ήθελε να ειδικευτεί στην μέθοδο αυτή;

Να το ψάξει όσο περισσότερο μπορεί, να δουλέψει όσο περισσότερο μπορεί για να μπορέσει να είναι αποτελεσματική η δουλειά του.

3^η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Σε ποιες ομάδες στόχου απευθύνεται ο φορέας;

Σε ανθρώπους που θέλουν να επιστρέψουν πίσω στην χώρα καταγωγής τους.

Ποια είναι τα αιτήματα και ποιες οι βασικότερες ανάγκες που εκφράζουν οι άνθρωποι στους οποίους απευθύνεται το streetwork;

Το αίτημα είναι να επιστρέψει πίσω στην χώρα τους, που παράλληλα είναι και μια βασική τους ανάγκη.

Ποιες δεξιότητες και χαρακτηριστικά θα πρέπει να διαθέτει ένας επαγγελματίας που ασκεί streetwork ώστε να ανταποκρίνεται στο ρόλο του; Τι εκπαίδευση θα πρέπει να έχει λάβει;

Είναι και αναλόγως την ομάδα στόχου. Βέβαια κάποια γενικά χαρακτηριστικά υπάρχουν. Ενσυναίσθηση και σεβασμό στον άνθρωπο που προσεγγίζεις και την διαφορετικότητά του. Παρ' όλα αυτά διαφορετική είναι η προσέγγιση στους χρήστες και διαφορετική στους μετανάστες που θέλουν να επιστρέψουν πίσω στην χώρα τους. Όσον αφορά την διαφορετικότητα, πρέπει να σέβεσαι το γεγονός ότι ένας άνθρωπος έχει ταλαιπωρηθεί πάρα πολύ για να έρθει σε μια ξένη χώρα, δυσκολεύεται και εσύ του δίνεις μια πληροφορία την οποία ίσως δεν γνωρίζει. Η πρόσβαση στην πληροφορία είναι πολύ σημαντικό. Το να ξέρει ο άνθρωπος ότι υπάρχει και η επιλογή του ότι δεν είμαι αναγκασμένος να μείνω στην χώρα αυτή, εάν δεν το επιθυμώ αλλά ότι μπορώ να επιστρέψω πίσω στην χώρα μου με αξιοπρέπεια. Πληρώνουμε το εισιτήριο, δίνουμε και κάποια λεφτά για να μπορεί να κάνει μια μικρή αρχή πίσω στην χώρα του. Οπότε είναι σημαντικό το να δίνεις την πληροφορία και να σέβεσαι την κουλτούρα του. Γιατί εδώ έχουμε να κάνουμε με πάρα πολλές διαφορετικές κουλτούρες.

Θεωρείτε σημαντική την συμμετοχή επαγγελματιών άλλων ειδικοτήτων μέσα στην ομάδα παρέμβασης;

Ναι, θεωρώ ότι εκτός από τους κοινωνικούς λειτουργούς θα μπορούσαν και οι γιατροί και οι νοσηλευτές και κοινωνικοί ανθρωπολόγοι να κάνουν μια τέτοια παρέμβαση. Νομίζω ότι το streetwork δεν έχει να κάνει τόσο με την ειδικότητα όσο με τον άνθρωπο. Γιατί μπορεί να είσαι κοινωνικός λειτουργός αλλά να μην είσαι καθόλου

ευαισθητοποιημένος με την κατάσταση. Εγώ πιστεύω ότι έχει να κάνει με τον άνθρωπο. Δηλαδή πόσο κοινωνικά ευαισθητοποιημένος είναι και κατά πόσο μπορεί να προσεγγίσει στον δρόμο έναν άγνωστο άνθρωπο.

Για ποιο λόγο θεωρείτε ότι η μέθοδος του streetwork δε περιλαμβάνεται στα προγράμματα σπουδών των σχολών της κοινωνικής εργασίας της χώρα μας;

Γιατί δεν το ξέρουν και δεν το έχουν κάνει ποτέ οι καθηγητές. Σχετικά είναι κάτι καινούργιο στην χώρα μας. Θα έπρεπε να διδάσκεται όμως γιατί είναι κάτι αρκετά σημαντικό.

Με ποιον τρόπο γίνεται η προσέγγιση στις ομάδες - στόχου;

Το σημαντικότερο για τον ΔΟΜ είναι να υπάρχουν κατά την προσέγγιση όσο το δυνατόν περισσότεροι διερμηνείς. Διότι το σημαντικότερο εμπόδιο ανάμεσα στον άνθρωπο που θέλουμε να εξυπηρετήσουμε, να μιλήσουμε και σε μας είναι η γλώσσα. Οπότε το να υπάρχει ένας διερμηνέας είναι πάρα πολύ σημαντικό.

Το δεύτερο πολύ σημαντικό είναι να τους προσεγγίζουμε στον χώρο τους και εκεί που συχνάζουν. Στο κέντρο έχουμε πάρα πολλά γκέτο αλλού για Μαροκινούς, αλλού για ανθρώπους από το Πακιστάν, αλλού για ανθρώπους από το Πακιστάν. Οπότε αναλόγως και με ποιον έχουμε να συνεργαστούμε κάθε φορά, πρέπει να έχουμε και τον κατάλληλο διερμηνέα.

Μετά τις προσεγγίσεις, με ποιο τρόπο γίνεται η καταγραφή των ατόμων και των αναγκών τους; Χρησιμοποιείται κάποιο συγκεκριμένο εργαλείο καταγραφής;

Εμείς εκείνη την ώρα δίνουμε κάποια φυλλάδια. Αυτό γιατί δεν καταγράφουμε ανθρώπους στον δρόμο, για να μην φοβίσουμε αυτούς τους ανθρώπους. Ο άλλος με την πρώτη γνωριμία μπορεί να μην νιώσει οικεία και να μην μας πει τ' όνομα του ή ίσως και το πραγματικό του όνομα. Οπότε δίνουμε κάποια φυλλάδια όπου θα υπάρχουν πάνω και τα τηλέφωνα μας και η διεύθυνση μας. Τα φυλλάδια είναι γραμμένα σε διάφορες γλώσσες μεταφρασμένα. Οπότε του δίνουμε την δυνατότητα να πάρει το φυλλάδιο, να το μελετήσει, να σκεφτεί πολύ καλά τι θέλει να κάνει, γιατί μιλάμε για μια εθελοντική επιστροφή. Όποτε του δίνουμε χρόνο να σκεφτεί και μετά ο ίδιος με τα έγγραφα του θα μας προσεγγίσει στο γραφείο μας. Η καταγραφή γίνεται στο γραφείο μέσω ενός συστήματος που έχουμε σαν εργαλείο και ονομάζεται MIMOSA (migrantmanagementoperationalssystemapplication).

Με ποιον τρόπο καλύπτει ο φορέας που εργάζεστε τις ανάγκες που εκφράζουν οι ομάδες στόχου;

Νομίζω ότι οι ανάγκες καλύπτονται στο 100%. Γιατί η ανάγκη που εκφράζει ένας άνθρωπος ερχόμενος στον ΔΟΜ είναι κατά κύριο λόγο να επιστρέψει πίσω στην χώρα του. Οπότε αυτό του το εκπληρώνουμε γιατί τον βοηθάμε να επιστρέψει. Το δεύτερο είναι ότι εκτός του ότι τον βοηθάμε και του βγάζουμε το εισιτήριο, του δίνουμε και κάποια λεφτά ως οικονομικό βοήθημα για μια καινούργια αρχή. Το τρίτο πολύ σημαντικό είναι ότι τώρα έχει ανοίξει ένα κέντρο φιλοξενίας ανθρώπων που θέλουν να επιστρέψουν πίσω στην χώρα τους για το διάστημα που χρειάζεται να φτιαχτούν όλα τους τα χαρτιά. Μπορούν να φιλοξενηθούν στο κέντρο το οποίο βρίσκεται στο Γαλάτσι και είναι σε συνεργασία με το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη. Όποτε εκτός του αιτήματος του ανθρώπου που έρχεται εδώ για εθελούσια επιστροφή, του παρέχουμε και προσωρινή στέγαση.

Ποιες κατά την εμπειρία σας, είναι οι κυριότερες δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίσει ο επαγγελματίας, κατά τη παρέμβαση στο δρόμο;

Μια μεγάλη δυσκολία είναι η ματαιώση. Ότι εμείς δίνουμε τις πληροφορίες και για κάποιον λόγο οι άνθρωποι δεν θέλουν να επιστρέψουν. Το άλλο είναι ο φόβος ή η καχυποψία που μπορεί να μας αντιμετωπίσουν. Το πιο σημαντικό είναι το κατά πόσο ο άνθρωπος που είναι στον δρόμο είναι ανοιχτός στην πληροφορία που εσύ πας να του δώσεις. Όποτε αν σε αγνοήσει και φύγει ή φοβηθεί εσύ θα πρέπει να το αποδεχθείς αυτό. Ε δεν είναι και πολύ ωραίο.

Μπορείτε να μας αναφέρετε μια δύσκολη εμπειρία που θυμάστε από τη δουλειά στο δρόμο; Πως την διαχειριστήκατε;

Βασικά όποτε μιλάμε για streetwork, μια είναι η εικόνα που μου έρχεται στο μυαλό και είναι από την εμπειρία μου στο ΚΕΘΕΑ. Ήταν με το βαγόνι, ήμασταν κάπου στα τέσσερα άτομα στα Εξάρχεια. Αυτό που ουσιαστικά κάναμε ήταν να δίνουμε μαντηλάκια σε ανθρώπους που κάνανε χρήση, να τους ενημερώνουμε για το πρόγραμμα και ότι μπορούν να έρθουν εκεί για έναν καφέ να τα πούμε. Ο συγκεκριμένος κύριος τον οποίο θυμάμαι πολύ χαρακτηριστικά, ήταν σε μια γωνία και έκανε χρήση. Ο υπεύθυνος μου τότε, ο οποίος δυστυχώς έχει φύγει από την ζωή τώρα, μου έδωσε ένα χαρτάκι τότε και αφού μου το άνοιξε, μου είπε θα πας σε αυτόν που κάνει αυτήν την στιγμή χρήση και μπορείς άμα θέλεις να του δώσεις αυτό το

μαντηλάκι. Γιατί κατά την ώρα της χρήσης, υπήρχαν θέματα γιατί έτρεχε το αίμα. Εκείνη την στιγμή πήγα και του το έδωσα και με κοίταξε ο άνθρωπος, λέγοντας μου ένα ευχαριστώ που εγώ δεν θα το ξεχάσω ποτέ. Νομίζω ότι τουλάχιστον για εκείνο το διάστημα ήταν το μεγαλύτερο feedback που θα μπορούσα να πάρω. Συνήθως όταν κάποιος κάνει χρήση δεν τον πλησιάζεις και τον αφήνεις στην ησυχία του να κάνει την χρήση του. Παρ' όλα αυτά επειδή ο άνθρωπος εκείνη την ώρα είχε κάποιο θέμα, του ότι του έδωσα το μαντηλάκι εκείνη την στιγμή ακόμα μου έχει καρφωθεί. Γιατί ήταν δύσκολο να τον προσεγγίσω εκείνη την ώρα και να με δεχτεί την ώρα της χρήσης του. Εκείνος και με δέχτηκε και πήρα το feedback. Όποτε η δύσκολη στιγμή, έγινε για μένα αμέσως η πιο καλή στο streetwork μέχρι τώρα.

Σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, ποιος εγγυάται για την ασφάλεια σας;

Προσπαθούμε να πάρουμε όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε να μην υπάρχει κάποια έκτακτη ανάγκη. Η καλύτερη τακτική, να το πω έτσι για να μην αντιμετωπίσεις κάτι είναι η αποχώρηση. Να φύγεις αμέσως χωρίς να δημιουργήσεις κάποιο θέμα στον δρόμο. Δεν εγγυάται κάποιος για την ασφάλεια μας συγκεκριμένα. Εμείς για τον εαυτό μας είμαστε υπεύθυνοι εξού και το streetwork δεν είναι αναγκαστικό. Συμμετέχει σε αυτό, όποιος θέλει. Οπότε με δική του ευθύνη ο καθένας προσέχει. Πρέπει φυσικά να έχουμε στο μυαλό μας το να μην είμαστε εριστικοί, το να μην επιμένουμε σε κάποιο θέμα και ν' αποχωρούμε διακριτικά όταν βλέπουμε ότι πάει να δημιουργηθεί κάποιο θέμα. Οπότε μέχρι στιγμής δεν έχει δημιουργηθεί κάτι.

Υπάρχει νομοθετικό πλαίσιο που να καλύπτει τους εργαζόμενους που ασκούν streetwork;

Μπορεί να υπάρχει αλλά αυτό δεν το γνωρίζω.

Ποια θεωρείτε ότι είναι η αποτελεσματικότητα της μεθόδου του streetwork;

Αναλόγως με την ομάδα στόχου νομίζω. Η αποτελεσματικότητα στην χρήση είναι το να έρθει από μόνος του ο άνθρωπος μετά στο κέντρο και να θέλει ν' απεξαρτηθεί. Αποτελεσματικότητα στον ΔΟΜ είναι να έρθει ο άνθρωπος εδώ και να γραφτεί στο πρόγραμμα για να επιστρέψει πίσω στην χώρα του. Νομίζω ότι η αποτελεσματικότητα έχει να κάνει με τον αρχικό στόχο του κάθε οργανισμού.

Με ποιο τρόπο πιστεύετε θα μπορούσε να αναδειχθεί ή μέθοδος αυτή;

Δυστυχώς δεν έχει αναδειχθεί ιδιαίτερα και πολύ λίγοι φορείς κάνουν ενεργά streetwork. Ίσως με το να βγει προς τα έξω και να γίνει μια έρευνα που ν' αποδεικνύει ότι αναλόγως με τον στόχο που έχει ο κάθε οργανισμός ότι υπάρχει αποτέλεσμα εάν κάνουμε streetwork. Νομίζω ότι με αυτόν τον τρόπο θα θέλουν και άλλοι οργανισμοί να το συμπεριλάβουν μέσα στα προγράμματα τους. Έτσι θ' αναδειχθεί περισσότερο.

Τι θα συμβουλευάτε έναν κοινωνικό λειτουργό που θα ήθελε να ειδικευτεί στην μέθοδο αυτή;

Να έχει γερό στομάχι.

4^η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Σε ποιες ομάδες στόχου απευθύνεται ο φορέας;

Στους ενεργούς χρήστες ψυχοτρόπων ουσιών.

Ποια είναι τα αιτήματα και ποιες οι βασικότερες ανάγκες που εκφράζουν οι άνθρωποι στους οποίους απευθύνεται το streetwork;

Λοιπόν οι ανάγκες τους, και μέσα από τις ανάγκες τους βγαίνουν και τα αιτήματα, είναι η έλλειψη στέγης, σίτισης, φροντίδα ατομικής υγιεινής, φροντίδα όσον αφορά σωματικά προβλήματα, ψυχιατρικά προβλήματα και τέλος προβλήματα όσον αφορά το κομμάτι της πρόνοιας.

Ποιες δεξιότητες και χαρακτηριστικά θα πρέπει να διαθέτει ένας επαγγελματίας που ασκεί streetwork ώστε να ανταποκρίνεται στο ρόλο του; Τι εκπαίδευση θα πρέπει να έχει λάβει;

Ν' ακούει και να είναι εκεί. Να μην κρίνει. Να έχει ενσυναίσθηση. Δεν χρειάζεται να νομίζει ότι τα ξέρει όλα ή ότι μπορεί να βοηθήσει για όλα τα θέματα που απασχολούν. Ο άνθρωπος που είναι απέναντι σου, χρειάζεται να του δείξεις ότι τον νοιάζεσαι και είσαι εκεί γι' αυτόν. Από την άλλη δεν χρειάζεται να του υποσχεθείς ότι θα του λύσεις όλα τα προβλήματα του. Ν' ακούς και να είσαι εκεί, ώστε να νιώσει ο άλλος ότι είσαι εκεί γι' αυτόν. Οτιδήποτε και να σημαίνει αυτό. Αυτό είναι πολύ σημαντικό.

Όσον αφορά την εκπαίδευση παίζει ρόλο και το θεωρητικό υπόβαθρο που έχει λάβει κάποιος. Γιατί παντρεύεις την γνώση μαζί με την εμπειρία. Χρειάζονται και πτυχία και εμπειρικές βιωματικές γνώσεις. Πιο πολύ όμως και το θεωρώ δεξιότητα αυτό είναι να πρέπει στην πιάτσα και το λέω πολύ απλά αυτό, ν' ακούς τον παλμό της πιάτσας. Επιπλέον ν' ανιχνεύει έγκαιρα την επικινδυνότητα που υπάρχει. Πάνω απ' όλα προέχει η ασφάλεια μας. Αλλιώς δεν μπορούμε να δουλέψουμε γιατί θέτουμε τον εαυτό μας σε κίνδυνο. Θα εκτεθούμε και εμείς, θα εκθέσουμε και τους ανθρώπους που είναι εκεί για να δουλέψουμε μαζί τους.

Θεωρείτε σημαντική την συμμετοχή επαγγελματιών άλλων ειδικοτήτων μέσα στην ομάδα παρέμβασης;

Βεβαίως είναι πολύ σημαντική η συμμετοχή και νοσηλευτών και γιατρών και πρώην χρηστών. Πρέπει να παντρεύεις κάθε φορά τους θεωρητικούς με τους μη θεωρητικούς. Δηλαδή αυτούς που έχουν περισσότερο βιωματική εμπειρία, με αυτούς που έχουν περισσότερη την θεωρητική εμπειρία. Θεωρητική εμπειρία έχουν ας πούμε γιατροί, νοσηλευτές, κοινωνικοί λειτουργοί και ψυχολόγοι. Από την άλλη βιωματική εμπειρία έχουν περισσότερο, λόγω των βιωμάτων που είχαν στον παρελθόν οι πρώην χρήστες.

Για ποιο λόγο θεωρείτε ότι η μέθοδος του streetwork δε περιλαμβάνεται στα προγράμματα σπουδών των σχολών της κοινωνικής εργασίας της χώρα μας;

Καταρχάς να πω πως η παρέμβαση στον δρόμο είναι streetwork. Μπορεί να υπάρχει η περιπατητική ας πούμε π.χ. να περπατάς να πηγαίνεις στις πιάτσες. Μπορεί να υπάρχει και η στατική παρέμβαση ας πούμε. Αυτό είναι η εργασία εκτός δομής το outreachwork. Αυτό συμβαίνει γιατί προφανώς είναι κάτι καινούργιο στην Ελλάδα, λείπει βιβλιογραφία και η εξειδίκευση πάνω σε αυτό. Θεωρώ την μεγαλύτερη δυσκολία την έλλειψη βιβλιογραφίας, γι' αυτό και δεν μπαίνει το streetwork ως μάθημα στις σχολές.

Με ποιον τρόπο γίνεται η προσέγγιση στις ομάδες - στόχου;

Όπως είπα και πριν, μπορεί να γίνει τυχαία η προσέγγιση. Μπορεί να σε προσεγγίσει κάποιος χρήστης και να σε ρωτήσει για ότι τον απασχολεί εκείνη την στιγμή. Τον αφήνεις, τον ρωτάς, του απαντάς σαν ένας απλός πολίτης. Μετά του λες ότι ξέρεις εγώ είμαι απ' τον ΟΚΑΝΑ. Άλλες φορές μπορείς ευθέως να του συστηθείς άμεσα. Να του πεις Γεια σου είμαι ο ... απ' τον ΟΚΑΝΑ, απ' τον σταθμό φροντίδας και θέλω αυτό και αυτό. Του λες είμαι εδώ για σένα γι' αυτούς τους λόγους. Μπορεί άλλες φορές να σε φέρει σε επικοινωνία κάποιος άλλος ομότιμος. Δηλαδή κάποιος χρήστης να με συστήσει σε κάποιον άλλον χρήστη. Άλλες φορές μέσω κάποιων εκδηλώσεων που κάνουμε π. χ ενημερωτικών περιπτέρων, ψυχαγωγικών δράσεων.

Πριν βγούμε για την εξόρμηση, προετοιμαζόμαστε γι' αυτό. Έχουμε σακίδια. Κάνουμε μια ομάδα που συζητάμε σε ποιους χώρους θα πάμε, ποιοι είναι οι στόχοι μας. Γιατί σε κάθε εξόρμηση έχουμε κάποιους στόχους. Από εξόρμηση σε εξόρμηση αυτοί οι στόχοι παραμένουν οι ίδιοι ή διαφοροποιούνται σύμφωνα με τις ανάγκες των εξυπηρετούμενων. Άλλες φορές διαφοροποιούνται και σύμφωνα με τις ανάγκες τις δικές μας, γιατί κάποιες φορές χρειάζεται να πραγματοποιήσουμε και έρευνα στον

δρόμο μέσω παρατήρησης ή μερωτηματολογία. Οι έρευνες γίνονται γιαδιάφορους λόγους, ακαδημαϊκούς ή για την καταγραφή των αναγκών των εξυπηρετούμενων. Κάνουμε μια συνάντηση, λέμε πως θα πάμε, ποιοι θα πάμε και πως θα δουλέψουμε. Πάντα κάποιος είναι επικεφαλής της εξόρμησης και είναι πολύ σημαντικό. Ένας μένει απ' έξω ως παρατηρητής και παρατηρεί, παρακολουθεί ή τραβάει τους άλλους απ' έξω όταν βλέπει ότι υπάρχει λόγος να φύγουν από ένα σημείο να πάνε σε κάποιο άλλο σημείο. Αυτός μιλάει λιγότερο με χρήστες απ' ότι οι άλλοι. Άλλες φορές συζητάμε με ποιες υποομάδες θα δουλέψουμε. Στις υποομάδες πάντα δουλεύει ο ένας και παρατηρεί ο άλλος. Δεν γίνεται να μιλάνε και οι δύο ταυτόχρονα. Μπορεί να μιλάω εγώ μαζί σου και ο άλλος που είναι το ζευγάρι μου παρατηρεί και αν χρειαστεί τραβάει τον άλλον προς τα έξω. Μπορεί να έρθει κάποιος με μια ανοιχτή σύριγγα. Ο επικεφαλής δεν μπορεί να παρατηρεί και να ανιχνεύει τα πάντα. Χρειάζεται και την υποστήριξη κάθε φορά του ενός από το ζεύγος.

Μετά τελειώνει η εξόρμηση, ερχόμαστε πίσω και κάνουμε απολογισμό της εξόρμησης. Πως είδαμε τα πράγματα έξω και πως πήγαν τα πράγματα.

Μετά τις προσεγγίσεις, με ποιο τρόπο γίνεται η καταγραφή των ατόμων και των αναγκών τους; Χρησιμοποιείται κάποιο συγκεκριμένο εργαλείο καταγραφής;

Καταγράφουμε πόσους προσεγγίσαμε, τι υλικό τους δώσαμε και τι συναισθήματα έχουμε. Δεν κάνουμε εποπτεία. Γίνεται σε οργανωτικό επίπεδο περισσότερο. Η εποπτεία σημαίνει ότι εμβαθύνεις. Εμείς δεν αναλύουμε όλα τα θέματα. Τώρα κάποιες δυσκολίες τρανταχτές τις συζητάμε, τις κρατάμε και ύστερα γίνεται η εποπτεία με τον υπεύθυνο της μονάδας όλης. Που πήγαμε, τι κάναμε, τι δυσκολίες υπήρξαν, πως ήμασταν μεταξύ μας σε οργανωτικό περισσότερο επίπεδο. Υπάρχει αρχείο database στην axis. Τι υλικό τους δώσαμε. Πως τους προσεγγίσαμε, καταγράφεται ξεχωριστά και σε επίπεδο συνόλου και σε επίπεδο ξεχωριστών ατόμων.

Με ποιον τρόπο καλύπτει ο φορέας που εργάζεστε τις ανάγκες που εκφράζουν οι ομάδες στόχου;

Τις πιο πολλές ανάγκες τις διαχειριζόμαστε όταν έρθει ο άλλος εδώ στον σταθμό. Όπως σου είπα και πριν, σύμφωνα με τα μέσα που διαθέτουμε τις ικανοποιούμε εδώ τις ανάγκες τους. Αν δεν μπορούμε να ικανοποιήσουμε εδώ τις ανάγκες τους, τους παραπέμπουμε άμεσα σε συνεργασία μαζί τους και εφόσον θέλουν σε άλλες υπηρεσίες δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, ΜΚΟ.

Ποιες κατά την εμπειρία σας, είναι οι κυριότερες δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίσει ο επαγγελματίας, κατά τη παρέμβαση στο δρόμο;

Όταν δεν υπάρχει αλληλοσυμπαράσταση, αλληλοϋποστήριξη, αλληλοσεβασμός από τους συναδέλφους που είναι μαζί του. Όταν ο καθένας κάνει τα δικά του ή αν το παίζεις ότι τα ξέρεις όλα ή αν αψηφήσεις τους κινδύνους. Άλλες φορές μπορεί να δίνεσαι περισσότερο απ' όσο πρέπει. Δεν θα του λύσεις όλα τα προβλήματα του στον δρόμο. Αγγίζεις τα θέματα, του δίνεις το στίγμα, φεύγεις. Δεν μπορείς να τον υποστηρίξεις ψυχολογικά ή να τον συμβουλέψεις σ' ένα μεγάλο άνοιγμα. Μην ξεχνάς ότι πας στον χώρο τους. Τα όρια τα βάζουν οι ίδιοι!! Δεν είσαι στον χώρο σου που τα όρια τα βάζεις εσύ.

Μπορείτε να μας αναφέρετε μια δύσκολη εμπειρία που θυμάστε από τη δουλειά στο δρόμο; Πως την διαχειριστήκατε;

Στην αρχή που είχα έρθει, είχε κάνει ένα λάθος ο επικεφαλής της εξόρμησης τότε και είχαμε μπει βράδυ σ' ένα αδιέξοδο. Τότε ξαφνικά βγήκαν από πίσω μας , κάποιοι που δεν κινήγαγαν εμάς, αλλά κνηγούσαν ο ένας τον άλλον. Εμείς εγκλωβιστήκαμε. Εκείνοι ήταν με λοστούς, με αλυσίδες, με ρόπαλα. Εμείς καθίσαμε και βλέπαμε απέναντι τον τοίχο της μάντρας σαν μια γροθιά όλοι μαζί, μέχρι να διαλυθούν. Ποτέ δεν πας μόνος σου, ποτέ, ούτε σε αδιέξοδο. Και δύο χρήστες να είναι, τους φωνάζεις να έρθουν προς τα έξω, γιατί ανά πάσα στιγμή μπορεί να σκάσει βαρβάτο επεισόδιο. Επίσης δεν μπαίνεις ποτέ σε μέρος που είναι σκοτάδι. Δεν μπαίνεις σε μέρος που να είσαι περικυκλωμένος . Πρέπει να υπάρχει πρόσβαση σε μέρος που να μπορείς να φύγεις ή προς τα πίσω ή προς τα δεξιά ή προς τα αριστερά. Να έχεις πάντα μια έξοδος διαφυγής.

Σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, ποιος εγγυάται για την ασφάλεια σας;

Κανείς δεν εγγυάται για την ασφάλεια σου.

Υπάρχει νομοθετικό πλαίσιο που να καλύπτει τους εργαζόμενους που ασκούν streetwork;

Αν πάθω κάτι έξω εν ώρα εργασίας, θεωρείται εργατικό ατύχημα. Για το streetwork ξεχωριστά δεν υπάρχει τίποτα. Αν πάθεις κάτι εν ώρα δουλειάς, το ίδιο ισχύει και στο streetwork γιατί εκεί δουλεύεις, δεν κάνεις βόλτα. Άρα σε αυτό το επίπεδο θα σε καλύψει.

Ποια θεωρείτε ότι είναι η αποτελεσματικότητα της μεθόδου του streetwork;

Όταν μετράμε την επιτυχία και την αποτελεσματικότητα των στεγνών προγραμμάτων χρησιμοποιούμε κάποιες νόρμες, κάποια εργαλεία, κάποιες μεθόδους και κάποια κριτήρια τα οποία μας βοηθούν να μετρήσουμε κάποια αποτελέσματα. Δηλαδή πόσα χρόνια έμεινε στεγνός ο ένας, πόσο καιρό έμεινε καθαρός ο άλλος, πως προχώρησε κάποιος τους στόχους του, πως άλλαξε το περιβάλλον του. Εδώ μιλάμε για ένα στεγνό πρόγραμμα. Σ' ένα πρόγραμμα που μιλάμε για μείωση της βλάβης επιτυχία είναι αν ο άλλος κάνει δέκα φορές την μέρα χρήση να καλύψεις τις πέντε. Εάν χρησιμοποιεί σύριγγες κοινές να χρησιμοποιεί τις δικές του, είναι και αυτό επιτυχία. Επιπλέον να φροντίζει την ατομική του υγιεινή ή άλλα προβλήματα της υγείας του πηγαίνοντας στον δρόμο αυτό για μένα είναι επιτυχία, αποτελεσματικότητα. Εάν δεν έχει ταυτότητα ή βιβλιάριο υγείας και βγάλει, αυτό είναι επιτυχία. Διαφορετικά μετράμε την επιτυχία σε προγράμματα μείωσης βλάβης και διαφορετικά σε στεγνά προγράμματα. Επιτυχία για μας είναι να φροντίζει ο άλλος την σωματική του υγιεινή, την σίτιση του, τα προνοιακά του, τα θέματα της υγείας του.

Με ποιο τρόπο πιστεύετε θα μπορούσε να αναδειχθεί ή μέθοδος αυτή;

Χρειάζονται περιπτώσεις συνεργασίας με άλλους φορείς και περισσότερο ενημέρωση και υποστήριξη. Αρχικά ενημέρωση του έργου μας σε τοπικό και διεθνές επίπεδο. Υποστήριξη απ' το κράτος όσον αφορά τα μέσα που διαθέτει αυτή η ομάδα, ώστε να τα εμπλουτίσει. Επίσης χρειάζεται να εμπλουτιστεί το έργο του streetwork. Σ' ένα σεμινάριο που συμμετείχα είπα ότι χρειάζεται να εστιάσουμε σε μια εθνική συνεργασία με άλλους κρατικούς φορείς, ΜΚΟ για να προχωρήσουμε κάποια πράγματα που αφορούν όλους μας. Ο καθένας πρέπει να έχει ξεχωριστά το κομμάτι του. Δηλαδή να υπάρχει αλληλοσυμπλήρωση και όχι αλληλοεπικάλυψη. Στην Ελλάδα παρατηρείτε το εξής, που στο εξωτερικό δεν το βλέπεις αυτό. Ούτε στην Νορβηγία, ούτε στην Φιλανδία, ούτε στην Αγγλία. Υπάρχει αλληλοσυμπλήρωση και όχι αλληλοεπικάλυψη. Στην Ελλάδα οι Μ.Κ.Ο αλληλοεπικαλύπτουν τον ρόλο του κράτους. Αυτό είναι λάθος. Κάνουμε όλοι τα ίδια. Δεν γίνεται εγώ ως ΟΚΑΝΑ να κάνω πέντε πράγματα και τα ίδια να κάνει και η PRAKSIS, οι Γιατροί του Κόσμου ή η Γέφυρα. Η Γέφυρα θα φτάσει από εδώ μέχρι εδώ, εγώ θα είμαι από εδώ μέχρι εδώ και εσύ θα είσαι από εκεί μέχρι εκεί. Δεν πρέπει να κάνουμε όλοι τα ίδια πράγματα. Στην Ελλάδα ο ιδιωτικός τομέας αλληλοκαλύπτει τον ρόλο τους κράτους και δεν τον αλληλοσυμπληρώνει.

Επίσης πρέπει να εμπλουτίσουμε με κάποιες καινούργιες δράσεις. Όσον αφορά την εκπαίδευση των sexworkers, πρέπει να εστιάσουμε σε αυτούς αυτήν την περίοδο. Εκπαίδευση και ενημέρωση των sexworkers, εκδιδόμενων.

Στην συνέχεια πρέπει να υπάρχουν μέθοδοι περισυλλογής του χρησιμοποιημένου ενέσιμου υλικού. Πρέπει να τοποθετηθούν κουτιά έξω στον δρόμο αυτόνομης διανομής συριγγών, με κάποιον ατομικό κωδικό χρήσης, που να πηγαίνουν μια, δύο φορές την μέρα και να παίρνουν σύριγγες και όχι όσες φορές θέλει. Αλλιώς με το δαχτυλικό του αποτύπωμα. Έρχεται εδώ ας πούμε, υπάρχει μια βάση, τον καταχωρώ και έπειτα του δίνω.

Επιπλέον στενή συνεργασία με όσους εμπλέκονται για να ξέρουμε τι κάνει ο καθένας, πως το κάνει, μέχρι που το προχωράει, τι συνεργασίες χρειάζονται, πως τα προχωράει μόνος του τα πράγματα και πως σε επίπεδο συνεργασίας. Αυτά δυστυχώς δεν υπάρχουν.

Τι θα συμβουλευάτε έναν κοινωνικό λειτουργό που θα ήθελε να ειδικευτεί στην μέθοδο αυτή;

Καταρχάς ο κοινωνικός λειτουργός για να ξεκινήσει να εργάζεται, δεν χρειάζεται στην αρχή της καριέρας του να έχει μεταπτυχιακές εκπαιδεύσεις. Αν έχει καλό είναι γι' αυτόν. Λοιπόν χρειάζεται γνώση της αγγλικής γλώσσας ή κάποιας άλλης ξένης γλώσσας και άπταιστα χρήση υπολογιστών. Εμένα με στεναχωρεί που βλέπω κοινωνικούς λειτουργούς που δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν υπολογιστές και τους κάνω μαθήματα. Επίσης να έχουν έναν καλό βαθμό πτυχίου. Όταν ξεκινήσουν να εργάζονται να εστιάσουν στο να κάνουν ψυχοθεραπεία και αν μπορούν να κάνουν και ένα μεταπτυχιακό πάνω σε αυτό.

Όσον αφορά το streetwork, ότι αφορά και τους άλλους επαγγελματίες αφορά και τους κοινωνικούς λειτουργούς. Απλώς ο κοινωνικός λειτουργός έχει την θεωρητική γνώση και είναι περισσότερο εξοικειωμένος με τις υπηρεσίες. Άρα καταθέτει πάντα την άποψη του λέγοντας που θα παραπεμφθεί το άτομο και ποιοι θα το διαχειριστούν. Μια κοινωνική υπηρεσία ή μια υπηρεσία που δουλεύει με άτομα που έχουν κάποιες δυσκολίες, χωρίς κοινωνικό λειτουργό δεν μπορεί να δουλέψει.

5^η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Σε ποιες ομάδες στόχου απευθύνεται ο φορέας;

Συγκεκριμένα οι ομάδες που απευθυνόμαστε είναι ενεργοί χρήστες ή χρήστες που στο παρελθόν έχουν βιώσει μια αρνητική εμπειρία σε κάποιο θεραπευτικό πρόγραμμα, άνθρωποι αποκλεισμένοι από υπηρεσίες είτε λόγω της μόρφωσης, της φυλής, της εθνικότητας, της θρησκείας τους ή μετανάστες, πρόσφυγες. Επιπλέον άνθρωποι που δεν γνωρίζουν τις υπηρεσίες, δεν έχουν γνώση ούτε έχουν λάβει την πληροφορία λόγω του κοινωνικού αποκλεισμού. Άνθρωποι που είναι στον δρόμο και έχουν μηδενική ετοιμότητα στο να κάνουν κάτι όπως στην περίπτωση μιας ανοιχτής πληγής ή στο να βγάλουν ταυτότητα. Άστεγοι, χρήστες με συννοσηρότητα όπου μπορεί να υπάρχει διπλή διάγνωση, άνθρωποι με βεβαρημένο παραβατικό ιστορικό, εκδιδόμενοι/ες.

Ποια είναι τα αιτήματα και ποιες οι βασικότερες ανάγκες που εκφράζουν οι άνθρωποι στους οποίους απευθύνεται το streetwork;

Αρχικά είναι άνθρωποι που χρειάζονται σύνεργα για να μπορούν να κάνουν με ασφάλεια ενέσιμη χρήση. Γι' αυτό διανέμουμε ένα σακουλάκι που περικλείει μέσα σύριγγες του 1cc, αμπούλα, μαντηλάκι, τάση, ξινό και προφυλακτικά για να μπορούν να κάνουν ενέσιμη χρήση με ασφάλεια. Άρα το πρώτο αίτημα είναι να πάρουν καθαρό ενέσιμο υλικό για να κάνουν χρήση. Δεύτερον κάποια πληροφορία για κάποια άλλη υπηρεσία. Έχει τύχει στον δρόμο να μας πουν «Έχω αυτό το απόστημα» «Σε ποίο νοσοκομείο μπορώ να πάω» «Χρειάζομαι αντιβίωση, που μπορώ να την βρω;» και να ρωτήσουν για κάποιο ιατρικό θέμα τους. Άρα τον χρόνο που έχουμε έξω, είναι ο χρόνος που θα δώσεις την πληροφορία στο εδώ και τώρα. Γιατί η δουλειά μας και στον δρόμο και στο κέντρο ημέρας χαρακτηρίζεται από την άμεση ενημέρωση και δράση.

Σε περίπτωση που έχεις μπροστά σου ένα περιστατικό overdose και πρέπει να καλέσεις ασθενοφόρο ή να σου πει ο σύντροφος του, φίλος του είναι πιο κάτω και δεν είναι καλά, είναι πεσμένος Βοηθήστε μας να τον πάμε σ' ένα νοσοκομείο. Παίρνουμε τηλέφωνο και καλούμε ασθενοφόρο. Άλλες φορές μπορεί να χρειάζονται μια καλή κουβέντα, ένα νιάξιμο, Πως είσαι; Τι κάνεις; Χρειάζεσαι κάτι από εμάς; Άλλες φορές ζητάνε πληροφορίες για το που μπορούν να βρουν δωρεάν σίτιση, κουβέρτες. Εμείς

λοιπόν πρέπει να έχουμε την πληροφορία για να δικτυώσουμε τον άνθρωπο. Επιπλέον ενημερώνουμε και για το κέντρο ημέρας γιατί ο σκοπός μας είναι να γίνει μια επαφή και να δοθεί πληροφορία, ώστε να έρθει στο κέντρο ημέρας και να έχουμε τον χρόνο να δουλέψουμε μαζί του σ' ένα πιο ασφαλές περιβάλλον.

Ποιες δεξιότητες και χαρακτηριστικά θα πρέπει να διαθέτει ένας επαγγελματίας που ασκεί streetwork ώστε να ανταποκρίνεται στο ρόλο του; Τι εκπαίδευση θα πρέπει να έχει λάβει;

Το streetwork μπορεί να το κάνει όποιος εμπλέκεται με επαγγέλματα υγείας όχι μόνο σε θεωρητικό αλλά και σε πρακτικό επίπεδο. Ως μέλη δηλαδή σε κάποια ομάδα streetwork μπορούν να ενταχθούν επαγγελματίες της ψυχικής υγείας όπως ψυχολόγοι, κοινωνιολόγοι αλλά και της υγείας γενικότερα όπως γιατροί, νοσηλευτές και κοινωνιοθεραπευτές. Εκτός από αυτές τις ειδικότητες στην ομάδα μπορούν να ενταχθούν πρώην χρήστες, απόφοιτοι από αναγνωρισμένα θεραπευτικά προγράμματα. Στην δική μας ομάδα του streetwork υπάρχουν άτομα που έχουν μια θεωρητική εκπαίδευση, είναι απόφοιτοι από κάποιο Πανεπιστήμιο ή ΤΕΙ. Πρώτα απ' όλα το άτομο θα πρέπει να έχει μια θεωρητική εκπαίδευση για την ομάδα πληθυσμού και την τοξικοεξάρτηση. Για μένα λοιπόν αλληλοσυμπληρώνεται το θεωρητικό υπόβαθρο που έχει ένας Ε, μαζί με την βιωματική εμπειρία που έχει αποκτήσει στο παρελθόν ή την αποκτά κατά την διάρκεια της δουλειάς στον δρόμο.!

Σε σχέση με τις αρχές πρέπει να έχει σεβασμό στην ελευθερία και στην ετοιμότητα του ατόμου, στην αξιοπρέπεια και στις ανάγκες του. Να έχει ενσυναίσθηση ή αλλιώς ότι περικλείει γενικότερα και το δικό μας επάγγελμα αυτό της κοινωνικής εργασίας. Είτε κάνουμε μια ατομική συνάντηση, είτε βγούμε για δουλειά στον δρόμο σαν κοινωνικοί λειτουργοί, αυτές οι αρχές θα πρέπει να μας διέπουν. Επίσης σεβασμός στα δικαιώματα του εξυπηρετούμενου. Θεωρώ ότι μας έχουν διδάξει στην σχολή θα το βρούμε είτε είμαστε σε μια αίθουσα μαζί με τον εξυπηρετούμενο είτε είμαστε στον δρόμο. Φυσικά η δουλειά στον δρόμο έχει κάποιες ιδιαιτερότητες και πρέπει να είσαι πιο προσεκτικός καθώς δεν δουλεύεις σ' έναν οριοθετημένο χώρο αλλά καλείσαι να εργαστείς στην πιάτσα. Εκεί λοιπόν θέλει πολύ στοχευμένη και συστηματική εκπαίδευση μέχρι να πάρεις τον σάκο και να βγεις έξω. Αυτό μπορεί μόνο έμπειρο καταρτισμένο προσωπικό να στο μεταδώσει. Χρειάζεται να πιστεύεις στην ομαδική δουλειά, στο ομαδικό πνεύμα και να έχεις αφομοιώσει πολύ καλά την φιλοσοφία της υπηρεσίας που εργάζεσαι. Να πορεύεσαι με βάση την συνεργασία και την

αλληλοσυμπλήρωση. Δεν μπορεί να δουλέψει στο streetwork ένα άτομο μόνο του αλλά μόνο με ομάδα.

Θεωρείτε σημαντική την συμμετοχή επαγγελματιών άλλων ειδικοτήτων μέσα στην ομάδα παρέμβασης;

Ναι όπως προείπα περικλείονται όλες οι ειδικότητες. Είναι ευχής έργο σε μια ομάδα streetwork να υπάρχουν διάφορες ειδικότητες. Σκέψου πως συμβάλλει ο γιατρός, ο νοσηλεύτης σε μια ομάδα, όπου ο ένας αλληλοσυμπληρώνει τον άλλον με τις γνώσεις και την εμπειρία του.

Για ποιο λόγο θεωρείτε ότι η μέθοδος του streetwork δε περιλαμβάνεται στα προγράμματα σπουδών των σχολών της κοινωνικής εργασίας της χώρα μας;

Εγώ από την εμπειρία μου βλέπω, ότι οκτώ χρόνια που εργάζομαι εδώ υπάρχει αυξανόμενα ένα ενδιαφέρον και απ' τα υπουργεία και από τις σχολές και από τους δημοσιογράφους για το streetwork. Από έναν σπουδαστή λοιπόν που θα επιλέξει να κάνει σαν θέμα πτυχιακής streetwork, μέχρι ΜΚΟ που αρχίζουν και δουλεύουν στον δρόμο, μέχρι ανθρώπους που σχετίζονται με τις πολιτικές δίνουν μια βαρύτητα στο streetwork τα τελευταία χρόνια. Ίσως δεν διδάσκεται ως μάθημα γιατί είναι μια δράση ή τουλάχιστον εγώ αυτό βλέπω μέχρι την τώρα εμπειρία μου. Όπως έχουμε ένα εργαλείο που μπορεί να είναι η συνέντευξη ή το ιστορικό που θα κάνουμε με τον εξυπηρετούμενο, θεωρώ λοιπόν μέχρι τώρα ότι το streetwork είναι ένα εργαλείο, μια μεθοδολογία.

Με ποιον τρόπο γίνεται η προσέγγιση στις ομάδες - στόχους;

Πρώτα απ' όλα πρέπει να γίνει η εκπαίδευση και ως δεύτερο βήμα να γίνεται πάντα προετοιμασία. Υπάρχει μια διαδικασία και υπάρχουν κάποια στάδια για να βγεις έξω στον δρόμο. Εφόσον γνωρίζουμε τους στόχους, υπάρχει ένα πλαίσιο λειτουργίας. Η δική μας ομάδα βγαίνει καθημερινά 12 με 2. Ανάλογα με τους καιρούς και τις συνθήκες, αυτό μπορεί και ν' αλλάξει. Παλιότερα βγαίναμε και τα μεσημέρια 12-2 και τα απογεύματα 6-8. Πριν κάποια χρόνια είχαμε και εξτρά εξορμήσεις ΣΚ. Άρα η ομάδα πάντα κάνει συναντήσεις για να ορίσει το πλαίσιο και τους στόχους που μπορεί να αλλάζουν ανά μήνα ή ανά εβδομάδα σύμφωνα με τις ανάγκες του πληθυσμού. Πέρα από τις καθορισμένες εξορμήσεις που έχει ορίσει η ομάδα, μπορεί να γίνουν διερευνητικές εξορμήσεις για κάποια καινούργια πιάτσα που ακούσαμε ή κάποια καινούργια ναρκωτική ουσία που κυκλοφορεί. Παραδείγματος χάρη

μαθαίνουμε ότι σε μια πιάτσα, μπορεί να είναι έφηβοι που κάνουν χασίς, στην άλλη εκδιδόμενες χρήστριες. Έτσι βγαίνει και το πρόγραμμα που θ' ακολουθήσουν οι εξορμήσεις.

Το προσωπικό είναι εφοδιασμένο με ειδικές ταυτότητες που μας διανέμει ο οργανισμός με την φωτογραφία και τα στοιχεία μας!. Πρέπει να προετοιμάσει τα ειδικά σακουλάκια και να έχει πάνω του εξοπλισμό μέσα στα σακίδια, που μπορεί να είναι από τηλέφωνο, φυλλάδια, κιτ, έξτρα υγρά μαντηλάκια, γάντια.

Έπειτα ορίζεται η ώρα που θα γίνεται η εξόρμηση και το προσωπικό που θα συμμετέχει. Γιατί πέρα απ' το σταθερό προσωπικό του Σφεα έχουμε και εθελοντές και εκπαιδευόμενους, ανθρώπους που συνεργαζόμαστε και από άλλους φορείς, ΜΚΟ. Όπως για παράδειγμα είναι η δράση ΧΕΝ που τρέχει 4 χρόνια τώρα. Σε αυτήν έρχονται σταθερά εθελοντές και συνάδελφοι από ΜΚΟ, Γιατροί του Κόσμου, PRAKSIS κ.α.

Επίσης μπορεί σε μια εξόρμηση το προσωπικό ν' αποφασίσει να παρέμβει πέρα της προσέγγισης των χρηστών στο να ευαισθητοποιήσει την ευρύτερη κοινότητα π.χ. αστυνομία, περίοικους, καταστηματάρχες. Άρα ετοιμάζουμε όλα αυτά και παράλληλα βλέπουμε πως θα μεταβούμε εκεί. Θα πάμε με μηχανάκια; Τα μηχανάκια είναι δικά μας. Αλλά ο πιο συχνός τρόπος είναι με τα πόδια.

Άλλη παρέμβαση είναι η δράση χιονοστιβάδας. Που λειτούργησε με ΕΣΠΑ, στην οποία εκπαιδεύαμε χρήστες μέσω σεμιναρίων για ασφαλή χρήση και ασφαλές σεξ για να μπορούν να ενημερώνουν άλλους χρήστες. Άλλο είναι οι εξορμήσεις σε ειδικές ομάδες π. χ μετανάστες. Ιερόδουλες, χρήστες συνθετικών ναρκωτικών. Άλλες εξορμήσεις γίνονται μέσω των περιπτέρων του οργανισμού σε πιάτσες. Ακόμα μια δουλειά του streetwork είναι η outreach εργασία. Στην οποία γίνονται συνοδείες μελών σε νοσοκομεία, σε φυλακές, σε αστυνομικά τμήματα για την έκδοση ταυτότητας. Αυτό είναι δουλειά του streetwork.

Μετά τις προσεγγίσεις, με ποιο τρόπο γίνεται η καταγραφή των ατόμων και των αναγκών τους; Χρησιμοποιείται κάποιο συγκεκριμένο εργαλείο καταγραφής;

Υπάρχει ειδική φόρμα. Παλιότερα υπήρχε ειδική φόρμα και γράφαμε μια φόρμα που αφορούσε την κάθε προσέγγιση. Δηλαδή προσεγγίζαμε είκοσι άτομα στην εξόρμηση, γράφαμε ένα χαρτί για κάθε προσέγγιση. Καταγράφαμε τα στοιχεία, τις ανάγκες και το αίτημα του πάντα κωδικοποιημένα. Ο κάθε streetworker από εμάς είχε έναν

φάκελο που έβαζε τις καταγραφές. Τα τελευταία χρόνια όμως υπάρχει μια αφίσα που αφορά συνολικά τις προσεγγίσεις που έγιναν κατά την διάρκεια της εξόρμησης, παρατηρήσεις για την πιάτσα ή νέες ουσίες ή όποια πληροφορία συλλέξουμε. Αυτά χρησιμεύουν για τον μηνιαία και ετήσιο απολογισμό που κάνουμε στην κεντρική υπηρεσία. Όλα είναι χρήσιμα και για την καθημερινή δουλειά αλλά και στο σύνολο για την υπηρεσία του OKANA.

Με ποιον τρόπο καλύπτει ο φορέας που εργάζεστε τις ανάγκες που εκφράζουν οι ομάδες στόχου;

Δύο χρόνια τώρα επειδή οι ανάγκες δεν καλύπτονται μόνο με τις εξορμήσεις και ο ιός του HIV είναι σε έξαρση διανέμουμε εδώ στο κέντρο σύριγγες σε καθημερινή βάση. Εκτός απ' αυτό οποιοσδήποτε ενεργός χρήστης μπορεί καθημερινά να παραλάβει από την υπηρεσία το κιτ, σύριγγες και προφυλακτικά. Εκεί υπάρχει φόρμα που καταγράφεται με ονοματεπώνυμο ο εξυπηρετούμενος, η εθνικότητα του, η ηλικία του και οποιαδήποτε παρατήρηση κάνουμε.

Ποιες κατά την εμπειρία σας, είναι οι κυριότερες δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίσει ο επαγγελματίας, κατά τη παρέμβαση στο δρόμο;

Επειδή εκ των πραγμάτων η δουλειά στον δρόμο είναι σε χώρους συνάθροισης χρηστών όπως πλατείες, πιάτσες σίγουρα περιέχει έναν κίνδυνο που δεν τον γνωρίζεις. Υπάρχουν τρόποι για να προφυλάσσεσαι και να δουλεύεις με ασφάλεια εκεί, από την στιγμή που είναι ομαδική η δουλειά και η ομάδα είναι τουλάχιστον από τρία άτομα και πάνω. Ένας προσεγγίζει και οι άλλοι δύο παρατηρούν την πιάτσα ή τον χώρο, σε περίπτωση που συμβεί κάτι. Επίσης υπάρχουν κάποιοι κανόνες. Όταν ο χρήστης κάνει χρήση δεν του μιλάς. Όταν κάνει νταραβέρι δεν του μιλάς. Όταν υπάρχει σωστή εκπαίδευση όμως ξέρεις πώς να αντιμετωπίσεις δύσκολες καταστάσεις. Γι' αυτό μέσα μας δεν καλλιεργείται ο φόβος, του ότι θα βγω έξω στον δρόμο.

Παλιότερα οι δυσκολίες που αντιμετωπίζαμε ήταν ότι δεν υπήρχε πολύ καλή συνεργασία με την αστυνομία. Είχε τύχει να μιλάμε με χρήστες και να παίρνουν συναδέλφους στο αστυνομικό τμήμα. Παρόλο που είχαν την ειδική ταυτότητα και το φυλλάδιο της υπηρεσίας που δουλεύεις, δεν γνώριζαν. Νόμιζαν ότι πας να τους πουλήσεις ναρκωτικά.

Προσπαθούμε εμείς μέσα από δράσεις να ενημερώνουμε τόσο τις αρχές όσο και την κοινωνία, που πολλές φορές είναι ενάντια σε αυτό που κάνουμε. Όσες δυσκολίες όμως αντιμετωπίζεις και εμπόδια, αυτά είναι ένα ερέθισμα να βρούμε λύσεις για να τ' αντιμετωπίσουμε.

Υπάρχουν και οικονομικές δυσκολίες. Για παράδειγμα ήμασταν έναν μήνα χωρίς σύριγγες. Όταν σταματάν οι παραγγελίες από την διοίκηση που έχει οικονομικά προβλήματα και είμαστε έναν μήνα χωρίς σύριγγες καταλαβαίνεις πόσο δύσκολο είναι το έργο μας. Όταν δεν μπορούμε να έχουμε το αυτοκίνητο, να έχουμε βενζίνη.

Υπάρχει επίσης έλλειψη προσωπικού. Παλιότερα ήμασταν τριάντα άτομα, τα τελευταία τρία χρόνια είμαστε έντεκα. Άρα αυτόματα μικραίνει και ο αριθμός των streetworkers ή των ατόμων που μπορούν να βγούνε στην εξόρμηση.

Για μένα αυτές είναι οι πραγματικές δυσκολίες και όχι όσον αφορά ότι έχει να κάνει με την συναναστροφή με τους χρήστες.

Μπορείτε να μας αναφέρετε μια δύσκολη εμπειρία που θυμάστε από τη δουλειά στο δρόμο; Πως την διαχειριστήκατε;

Στις πρώτες εξορμήσεις παλιότερων μελών με νέων είχαμε βγει για παρατήρηση. Τότε βρεθήκαμε σε μια συμπλοκή Ελλήνων με αλλοδαπών σ' ένα αδιέξοδο. Η μια ομάδα κρατούσε ξύλα και αλυσίδες και η άλλη καδρόνια. Αυτοί στην ουσία είχαν την δική τους συμπλοκή και εμείς ήμασταν εκεί. Εμείς είχαμε χωριστεί σε δύο ομάδες. Εγώ ήμουν στην μια ομάδα που βρέθηκε στην μέση της συμπλοκής. Το ατυχές ήταν ότι ήμασταν μέσα σ' ένα στενό βρισκόμασταν στην μέση. Η δεύτερη ομάδα του streetwork ήταν στην Κουμουνδούρου. Ευτυχώς είχαμε τα κινητά μαζί μας. Είχαμε δώσει σημείο συνάντησης ας πούμε στην Ομόνοια. Οι συνάδελφοι το χειρίστηκαν πάρα πολύ καλά, γιατί κάποιιοι ταραχτήκαν, κάποιιοι φοβήθηκαν. Στην ουσία αντέδρασαν πολύ άμεσα και γρήγορα οι συνάδελφοι. Συνεννοήθηκαν με την άλλη ομάδα για να βρεθούμε άμεσα σε άλλο σημείο συνάντησης. Μετά το δουλέψαμε όλοι μαζί πολύ εποπτικά με τον υπεύθυνο μας.

Απ' όλο αυτό διδαχθήκαμε ότι όλα αντιμετωπίζονται αρκεί να είσαι ψύχραιμος. Ενώ έχουν περάσει τα χρόνια δεν έχω να σταθώ σ' ένα τέτοιο περιστατικό αλλά περισσότερο στις δυσκολίες.

Θυμάμαι επίσης πριν δύο χρόνια να έχουμε βγει εξόρμηση Σάββατο σε απίστευτο παγετό και κρύο όταν είχε πρωτοξεκινήσει η δράση XEN με συναδέλφους. Έξω είχε

παγωνιά και γλίστραγε το έδαφος και προσπαθούσαμε να δώσουμε σύριγγες. Και επειδή τότε είχε ξεκινήσει η πανδημία με τον ιό HIV να είναι χέρια ανοιγμένα από αίμα. Εμείς κανονικά πρέπει να φοράμε γάντια, αλλά πολλοί από εμάς δεν το κάνουμε. Εμένα μου έμεινε αυτό, ότι είδα έναν άνθρωπο με ανοιγμένα χέρια και έπρεπε να του δώσω το σακουλάκι. Δεν ήταν άμεση απειλή αλλά σκέψου πως συνδέεται αυτό. Πόσο κοντά είσαι στον κίνδυνο με μολυσματικές ασθένειες.

Σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, ποιος εγγυάται για την ασφάλεια σας;

Εξαρτάται τι θεωρείς έκτακτη ανάγκη. Ότι έχει τύχει μέχρι τώρα από την δική μου εμπειρία το αντιμετωπίζουμε επειδή δουλεύουμε ομαδικά. Επιπλέον σε καλύπτει το πλαίσιο και η υπηρεσία σου. Εφόσον στο πλαίσιο της λειτουργίας της υπηρεσίας και του οργανισμού υπάρχει υπηρεσία streetwork και είναι η πρώτη που ξεκίνησε να κάνει το streetwork νομοθετικά είσαι καλυμμένος. Ακόμα και συνάδελφοι που παλιότερα βρέθηκαν στο αστυνομικό τμήμα λόγω άγνοιας των αστυνομικών παρόλο που έδειξαν ταυτότητες και το φυλλάδιο. Δεν νομίζω ότι έχει προκύψει κάτι άλλο.

Όπως αντίστοιχα σαν κοινωνική λειτουργός, μπορεί να συνοδεύσω έναν άνθρωπο σ' ένα νοσοκομείο και να συμβεί οτιδήποτε. Πάντα δουλεύεις με την ομάδα. Επικαλείσαι πάντα την δουλειά που κάνεις. Αν προκύψει κάτι την ώρα που είσαι έξω παίρνεις την μονάδα. Έτσι και αλλιώς τον streetwork πάντα γίνεται τις ώρες λειτουργίας της μονάδας. Υπάρχει κάποιος υπεύθυνος και μετά η διοίκηση του OKANA σε μια περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Οτιδήποτε συμβαίνει πάντα καταγράφεται στους απολογισμούς και ενημερώνεται πάντα η διοίκηση.

Υπάρχει νομοθετικό πλαίσιο που να καλύπτει τους εργαζόμενους που ασκούν streetwork;

Φαντάζομαι ότι ισχύει σαν εργαζόμενοι στο κέντρο ημέρας. Δεν το γνωρίζω.

Ποια θεωρείτε ότι είναι η αποτελεσματικότητα της μεθόδου του streetwork;

Πρώτα απ' όλα το άμεσο αποτέλεσμα είναι στον ίδιο τον εξυπηρετούμενο. Το ότι θα έχει καθαρό υλικό και θα μπορέσει με ασφάλεια να κάνει ενέσιμη χρήση είναι το πρώτο. Το ότι θα εισπράξει το νιάξιμο, το ότι θα πάρει μια πληροφορία στο εδώ και τώρα αυτό αφορά άμεσα τον εξυπηρετούμενο. Το ότι θα ενημερωθεί και για άλλες υπηρεσίες. Άρα ένας άνθρωπος που έχει αποκλειστεί και είναι στον δρόμο και δεν γνωρίζει, γι' αυτόν έχει άμεσο αποτέλεσμα. Σε μια μεγαλύτερη κλίμακα η δουλειά που κάνουμε στο δρόμο, συμβάλλει στις στρατηγικές και στις πολιτικές που

αποφασίζονται από το υπουργείο, απ' τον ΟΚΑΝΑ. Όταν λοιπόν γίνονται οι συναντήσεις με εκπροσώπους απ' το υπουργείο Υγείας, απ' τις ΜΚΟ, απ' την διοίκηση και βγαίνει εκπρόσωπος από την υπηρεσία ότι πούμε ακούγεται. Οι ανάγκες που εμείς παραθέτουμε και η αλλαγή των ανθρώπων στις πιάτσες, όλα αυτά μαζί συμβάλλουν στο πως θα χαραχτούν πολιτικές. Όταν λοιπόν λάβουν αυτήν την πληροφορία που έχεις εσύ και θα τους δώσεις ως ομάδα streetwork του ΟΚΑΝΑ αυτή μεταδίδεται και ακούγεται εκεί που πρέπει. Γιατί από εκεί βγαίνουν τα κονδύλια για να χαραχτούν πολιτικές και παρεμβάσεις για εξαρτημένους.

Σ' ένα τρίτο επίπεδο προσπαθούμε και εμείς πάλι με όφελος του πως θα βοηθήσουμε τους εξυπηρετούμενους, τους χρήστες να εδραιώνουμε συνεργασίες και να κάνουμε ένα δίκτυο από υπηρεσίες. Άρα έχει αποτέλεσμα στο ότι συνεργαζόμαστε όλοι μαζί. Έτσι ξεκίνησε και η δράση XEN, έτσι ξεκίνησε και η συνεργασία με ΜΚΟ, με Γιατρούς του Κόσμου. Δηλαδή μέσα από την συνεργασία εδώ και ένα χρόνο, φτάσαμε σε σημείο να σχεδιάζεται η έναρξη ενός πολυιατρείου μέσα στο κέντρο ημέρας που να έρχονται οι χρήστες από τις πιάτσες για να εξετάζονται.

Με ποιο τρόπο πιστεύετε θα μπορούσε να αναδειχθεί ή μέθοδος αυτή;

Με το να αποφασιστεί να γίνουν επίσημα σεμινάρια. Γιατί εμείς σαν υπηρεσία όπου ζητείται από τεχνολογικά ιδρύματα, πανεπιστήμια και σε συνεργασία με το κέντρο εκπαίδευσης του ΟΚΑΝΑ πηγαίνουμε. Πρέπει να οργανωθεί ένας φορέας που να έρθουν επίσημα όλοι όσοι κάνουν streetwork και να εκπαιδεύουν κόσμο. Αυτά όμως δεν αποφασίζονται από εμάς άλλα από υπεύθυνους οργανισμών και ανθρώπους στα υπουργεία. Μονό επίσημα και αν σου δοθεί αυτή η αρμοδιότητα μπορείς να εκπαιδεύεις επίσημα ανθρώπους. Αλλιώς με πιστοποίηση. Γιατί και εμείς δεν είμαστε πιστοποιημένοι. Μπορείς να μεταφέρεις την εργασιακή και την βιωματική σου εμπειρία σου μέσα απ' το streetwork όπως τι έχεις μάθει, τι έχεις αποκομίσει, τις δυσκολίες και τον τρόπο που το κάνεις. Αλλά δεν είμαστε πιστοποιημένοι επίσημα. Άρα φαντάζομαι ότι με πιστοποίηση, οργάνωση και επίσημη απόφαση θα μπορείς να το διδάξεις και σε μια σχολή. Επιπλέον με προβολή, για να μπορεί να το γνωρίζουν όλοι. Γιατί ακόμα και αν το κάνεις, θα πρέπει να προβληθεί αυτό. Και θεωρώ ότι για να γίνει αυτό, πρέπει να γίνει από πολλούς ανθρώπους που κάνουν streetwork.

Τι θα συμβουλευάτε έναν κοινωνικό λειτουργό που θα ήθελε να ειδικευτεί στην μέθοδο αυτή;

Όπως προείπα και λαμβάνω και υπόψη από τον εαυτό μου, εγώ δεν ήρθα εδώ για να ειδικευτώ στο streetwork. Ήρθα να δουλέψω σ' ένα χώρο που βοηθά και στοχεύει σε ενεργούς χρήστες. Ένα εργαλείο, μια μέθοδος για να μπορέσεις και να προσφέρεις σε αυτήν την ομάδα πληθυσμού είναι και το streetwork. Χρειάζεται εξειδίκευση και γνώση στην τοξικοεξάρτηση και να θεωρείς ότι είναι ένα εργαλείο για να βοηθήσεις τον εξυπηρετούμενο.

6^η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Σε ποιες ομάδες στόχου απευθύνεται ο φορέας;

Αρχικά η ομάδα που απευθύνεται ο φορέας μας, όσον αφορά το streetwork είναι οι άστεγοι. Πολλές φορές τα άτομα που βρίσκουμε να διαμένουν στον δρόμο είναι είτε μετανάστες, είτε χρήστες ουσιών, είτε άτομα με ψυχιατρικά προβλήματα, είτε αποφυλακισμένοι, είτε άτομα που κάνουν χρήση αλκοόλ. Πολλές φορές η προσέγγιση γίνεται κατόπιν τηλεφωνικών υποδείξεων από κάποιους πολίτες στο κέντρο ή ύστερα από επιτόπιο εντοπισμό. Το streetwork που κάνει η ομάδα μας, είναι κυρίως ενημερωτικό.

Ποια είναι τα αιτήματα και ποιες οι βασικότερες ανάγκες που εκφράζουν οι άνθρωποι στους οποίους απευθύνεται το streetwork;

Τα αιτήματα διαφέρουν ανάλογα με τα άτομα. Συνήθως είναι κατά περίπτωση. Οι πιο πολλοί ζητάνε κυρίως στέγαση και έπειτα φαγητό και ρούχα. Πολλοί άνθρωποι πολλές φορές μας λένε ότι ενώ μπορούν να πάνε σε ξενώνες δεν θέλουν. Θυμάμαι το παράδειγμα ενός πρώην ναυτικού που για διάφορους λόγους βρέθηκε στον δρόμο να μας λέει ότι είχε ακούσει ότι στους ξενώνες μένουν αλκοολικοί και ότι δεν ήθελε να μένει με αυτούς. Σε πολλούς ο δρόμος λειτουργεί ανασταλτικά.

Ποιες δεξιότητες και χαρακτηριστικά θα πρέπει να διαθέτει ένας επαγγελματίας που ασκεί streetwork ώστε να ανταποκρίνεται στο ρόλο του; Τι εκπαίδευση θα πρέπει να έχει λάβει;

Αρχικά δεν θα πρέπει να διαθέτει προκαταλήψεις. Πολλοί άνθρωποι στον δρόμο αντιδρούν κάποιες φορές επιθετικά και άλλες αμυντικά. Πρέπει να διαθέτει ευελιξία ο επαγγελματίας και να καταλαβαίνει πότε πρέπει να δράσει και πότε όχι. Πρέπει να ξέρει πότε θα προστατέψει τον εαυτό του και πότε τον άνθρωπο στον δρόμο. Είναι σημαντικό να δημιουργήσεις επαφή με τον άνθρωπο που δεν έχει τον προσωπικό του χώρο.. Πρέπει να βρεις τις ανάγκες του και να τον ενεργοποιήσεις για να βγει από την κατάσταση του δρόμου.

Θεωρείτε σημαντική την συμμετοχή επαγγελματιών άλλων ειδικοτήτων μέσα στην ομάδα παρέμβασης;

Όχι απλά σημαντική, αλλά απαραίτητη. Είναι σημαντικό να υπάρχουν στην ομάδα και άλλες ειδικότητες όπως νοσηλεύτης που είναι απαραίτητο, ψυχίατρος κ.α. Παλιότερα στις ομάδες που βγαίναμε υπήρχε γιατρός. Πολλές φορές χρειάστηκε σε περιπτώσεις ανάγκης χρειάστηκε ιατρική εκτίμηση. Εμείς σαν κοινωνική λειτουργοί μπορούμε ν' αναγνωρίσουμε στοιχεία, αλλά δεν μπορούμε να τα τεκμηριώσουμε. Γι' αυτό είναι απαραίτητη και η ύπαρξη και άλλων ειδικοτήτων στην ομάδα παρέμβασης.

Για ποιο λόγο θεωρείτε ότι η μέθοδος του streetwork δε περιλαμβάνεται στα προγράμματα σπουδών των σχολών της κοινωνικής εργασίας της χώρα μας;

Το streetwork δεν διδάσκεται στις σχολές κοινωνικής εργασίας λόγω μη ανανέωσης στα προγράμματα σπουδών. Στην Ελλάδα εξάλλου δεν είναι και διαδεδομένο σαν μέθοδος. Επιπλέον υπάρχει εξαφάνιση σχολών λόγω κρίσης. (βλέπε τμήμα κοινωνικής εργασίας ΤΕΙ Πατρών) Μην νομίζεις και οι σχολές υλοποιούν κρατική πολιτική. Δεν τους συμφέρει να υπάρχουν τέτοιοι μέθοδοι που θέλουν έξοδα για την κάλυψη αναγκών. Άρα δεν προωθούνται και δεν διδάσκονται κιόλας.

Με ποιον τρόπο γίνεται η προσέγγιση στις ομάδες - στόχου;

Αρχικά δηλώνουμε ποιο είμαστε και για ποιόν λόγο βρισκόμαστε εκεί. Χωρίς να δίνουμε ιδιαίτερη έμφαση, ούτε ν' ασκούμε πίεση. Πρέπει να γνωρίζει ο άνθρωπος τον σκοπό μας και τον λόγο που κάνουμε την προσέγγιση.

Μετά τις προσεγγίσεις, με ποιο τρόπο γίνεται η καταγραφή των ατόμων και των αναγκών τους; Χρησιμοποιείται κάποιο συγκεκριμένο εργαλείο καταγραφής;

Αρχικά υπάρχουν φόρμες καταγραφής και ύστερα ακολουθούν εκθέσεις. Κάποιες φορές μπορεί να χρειαστεί να, συντάξουμε και απαντητικά σε περιπτώσεις εισαγγελικής παρέμβασης. Για παράδειγμα αν χρειαστεί να μεταφερθεί κάποιος στο νοσοκομείο και δεν υπάρχει συνεργασία από κάποιους φορείς.

Με ποιον τρόπο καλύπτει ο φορέας που εργάζεστε τις ανάγκες που εκφράζουν οι ομάδες στόχου;

Όταν κάποιος που προσεγγίζουμε στον δρόμο μας ζητήσει κάτι, στόχος μας είναι να τον κινητοποιήσουμε να κάνει μόνος του το βήμα για να βοηθήσει τον εαυτό του. Εμείς στην ουσία του λέμε για το κέντρο και τον παροτρύνουμε να έρθει στο κέντρο. Έπειτα το Κ.Υ.Α.ΔΑ καλύπτονται οι ανάγκες του.

Ποιες κατά την εμπειρία σας, είναι οι κυριότερες δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίσει ο επαγγελματίας, κατά τη παρέμβαση στο δρόμο;

Η μεγαλύτερη δυσκολία είναι ότι δεν υπάρχουν προγράμματα και δομές για να καλύψει τις ανάγκες των ανθρώπων που βρίσκονται στον δρόμο.

Μπορείτε να μας αναφέρετε μια δύσκολη εμπειρία που θυμάστε από τη δουλειά στο δρόμο; Πως την διαχειριστήκατε;

Όσο καιρό κάνουμε streetwork δεν μας έχει συμβεί κάτι. Γενικότερα όμως υπάρχει κίνδυνος. Είναι στο χέρι σου να γνωρίζεις πότε κινδυνεύεις και πότε όχι. Δεν πρέπει να υπερβάλλεις και πρέπει ν' αντιλαμβάνεσαι τι συμβαίνει γύρω σου. Χρειάζεται γνώση του γεωγραφικού χώρου στον οποίο κινείσαι. Αν πρέπει να πας μέρα ή βράδυ; Αν βρίσκονται υπεράριθμες ομάδες εκεί, τότε δεν πιάς. Και γενικότερα κάνεις μια εκτίμηση της κατάστασης. Θεωρώ σημαντικό πάνω απ' όλα να υπάρχει εμπιστοσύνη στην διεπιστημονική ομάδα, για να μπορεί να σταθεί και ν' αναπτυχθεί.

Σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, ποιος εγγυάται για την ασφάλεια σας;

Τουλάχιστον στις πεντάμηνες συμβάσεις. Κανένας.

Υπάρχει νομοθετικό πλαίσιο που να καλύπτει τους εργαζόμενους που ασκούν streetwork;

Όχι.

Ποια θεωρείτε ότι είναι η αποτελεσματικότητα της μεθόδου του streetwork;

Η μέθοδος του streetwork είναι αναγκαία. Για να βρεθεί κάποιος στον δρόμο προφανώς και αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα. Δεν πρέπει να περιμένουμε να φτάσει η ανάγκη σε μας. Πρέπει εμείς να πάμε και να δώσουμε το ερέθισμα στον άνθρωπο που βρίσκεται στον δρόμο να κινητοποιηθεί και ν' απευθυνθεί σε εμάς. Πολλές φορές ο άνθρωπος φοβάται να έρθει στο γραφείο γιατί υπάρχει η θέση εξουσίας. Είναι δύσκολο να βλέπει τον άλλον απέναντι από μια καρέκλα και όχι στο περιβάλλον το οποίο ζει. Πολλές ομάδες όπως οι αποφυλακισμένοι ή οι χρήστες έχουν εντελώς αρνητική στάση απέναντι στους κρατικούς φορείς. Πως εσύ που τόσο καιρό ήσουν απέναντι μου, τώρα μπορείς να είσαι δίπλα μου;

Με ποιο τρόπο πιστεύετε θα μπορούσε να αναδειχθεί ή μέθοδος αυτή;

Μόνο αν λειτουργούσε το κράτος πρόνοιας και αν υπήρχαν δομές. Το streetwork θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως εξάρτημα από το κράτος στα πλαίσια κοινωνικής πολιτικής. Αλλά όμως γιατί να θέλεις να ενημερώνεις τον κόσμο για παροχές, αφού δεν υπάρχουν δομές για να τις καλύψουν; Δεν το συμφέρει το κράτος γιατί δεν μπορεί να διαχειριστεί κάτι τέτοιο.

Τι θα συμβουλευάτε έναν κοινωνικό λειτουργό που θα ήθελε να ειδικευτεί στην μέθοδο αυτή;

Πολλές φορές είναι δύσκολο να μην σε επηρεάζει όλο αυτό σε προσωπικό επίπεδο και να μπορέσεις να το κρατήσεις στο επαγγελματικό. Πρέπει να έχεις γνώσεις και να καταφέρνεις να διαχωρίζεις τις περιπτώσεις. Είναι κατόρθωμα για τον κοινωνικό λειτουργό που κάνει streetwork να μην περνά την δουλειά στην ψυχολογία του.

7^η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Σε ποιες ομάδες στόχου απευθύνεται ο φορέας;

Ασχολούμαστε με άστεγους και χρήστες με σκοπό την ενημέρωσή τους για διάφορες υπηρεσίες που έχουμε στην Αθήνα. Όπως το μπάνιο, το συσσίτιο, τον ξενώνα καθώς και γιατρούς που μπορούν να βρουν δωρεάν.

Ποια είναι τα αιτήματα και ποιες οι βασικότερες ανάγκες που εκφράζουν οι άνθρωποι στους οποίους απευθύνεται το streetwork;

Πολλές φορές μπορεί να μην έχουν ξεκάθαρο αίτημα. Άλλες φορές η βασική ανάγκη τους είναι ότι τους κλέβουν τα πράγματα, οπότε θέλουν ρούχα, σκεπάσματα ουσιαστικά τα βασικά. Μετά κάποιος μπορεί να ζητήσει να κάνει μπάνιο. Το πιο βασικό απ' όλα που μας λένε είναι «Βρέστε μου ένα σπίτι» αλλά με τον τρόπο το δικό τους.

Ποιες δεξιότητες και χαρακτηριστικά θα πρέπει να διαθέτει ένας επαγγελματίασπου ασκεί streetwork ώστε να ανταποκρίνεται στο ρόλο του; Τι εκπαίδευση θα πρέπει να έχει λάβει;

Αρχικά ενσυναίσθηση. Ότι ουσιαστικά ξέρεις το εντάσσεις και εδώ. Δεν έχει μεγάλη διαφορά ο δρόμος. Η μόνη διαφορά που εντοπίζω, είναι το ότι εισχωρώ στο δικό του περιβάλλον και όχι αυτός στο δικό μου. Επιτυχία αν θες δική μας είναι όχι απλά να χρησιμοποιήσει μια υπηρεσία αλλά να σηκωθεί έστω να έρθει σε εμάς. Έστω να το κάνει αυτό και να έρθει να μας βρει. Αυτό είναι επιτυχία. Οπότε εκεί θες τη δεξιότητα του να σε εμπιστευτεί και να του δείξεις σεβασμό. Ότι εγώ σε σέβομαι.

Θεωρείτε σημαντική την συμμετοχή επαγγελματιών άλλων ειδικοτήτων μέσα στην ομάδα παρέμβασης;

Βέβαια, χωρίς ομάδα δε γίνεται. Νομίζω ότι δεν φτάνουν ούτε δύο άτομα για το δρόμο, όπως είμαστε εμείς τώρα. Μια κοινωνική λειτουργός και μια κοινωνιοθεραπεύτρια. Η τουλάχιστον δεν φτάνουν για το δρόμο της Αθήνας. Οπότε για μένα θα ήταν καλύτερα να υπάρχει και ένας γιατρός ακόμα, ή ένας ψυχίατρος που να ξέρει συνδυαστικά και να έχει και ιατρικές γνώσεις. Ας πούμε καθαρά για τα σωματικά που βλέπει σε κάθε άνθρωπο μπροστά του αλλά και για το ψυχολογικό του. Εγώ μπορεί να καταλαβαίνω ότι κάτι συμβαίνει παραπάνω από αυτό που μιλάω

με τον άλλον αλλά δε μπορώ να κάνω διάγνωση. Αλλά και να έχει άμεση επαφή σε ιατρικές υπηρεσίες. Αυτό το θεωρώ πολύ βασικό και φυσικά να υπάρχουν παραπάνω κοινωνικοί λειτουργοί.

Για ποιο λόγο θεωρείτε ότι η μέθοδος του streetwork δε περιλαμβάνεται στα προγράμματα σπουδών των σχολών της κοινωνικής εργασίας της χώρα μας;

Αυτό που εγώ σκέφτομαι είναι ότι δύσκολα διαλέγει κάποιος να βγει στο δρόμο. Να βγει έξω να τρέχει να βρει τους ανθρώπους αυτούς. Όχι γιατί τους έχουν στο περιθώριο μόνο, αλλά σαν κοινωνία τους βάζουμε γενικά στο περιθώριο. Εσύ είσαι άστεγος, είσαι χρήστης. Μπορεί να μη το προωθούν και γι αυτό το λόγο, λίγο κοινότυπα. Ότι είναι το μίσημα υποτίθεται αυτοί. Νομίζω ότι θέλει εξειδικευμένη εκπαίδευση για το πώς θα βγεις στον δρόμο και θα παρουσιάσεις τον εαυτό σου.

Με ποιον τρόπο γίνεται η προσέγγιση στις ομάδες - στόχου;

Εμείς πηγαίνουμε με τα πόδια. Βρίσκουμε τον άλλο που μπορεί να κάθεται, είτε να κοιμάται εκείνη τη στιγμή, είτε να κάθεται απλά στο χώρο του και απλά πηγαίνουμε, συστηνόμαστε, τους λέμε ήρθαμε εδώ για να σε ακούσουμε, να σου μιλήσουμε, να δούμε σε τι κατάσταση βρίσκεσαι, και να δούμε τι θες να κάνεις. Τους ρωτάμε αν θέλουν να τα πούμε λιγάκι. Αν μας πει ότι δε θέλει του λέμε ότι θα περάσουμε κάποια άλλη στιγμή που θα θέλει να μιλήσει. Το σεβόμαστε δηλαδή αυτό. Αν μας πει ναι του λέμε τι κάνουμε, του δίνουμε τη κάρτα μας, του εξηγούμε ότι ασχολούμαστε με αυτό το πρόγραμμα και ξέρει ανά πάσα στιγμή με ποιον μίλησε.

Μετά τις προσεγγίσεις, με ποιο τρόπο γίνεται η καταγραφή των ατόμων και των αναγκών τους; Χρησιμοποιείται κάποιο συγκεκριμένο εργαλείο καταγραφής;

Υπάρχει φόρμα καταγραφής που συνεχώς αναδιαμορφώνεται ανάλογα με το τι συναντάμε κάθε φορά. Στην αρχή εντάξαμε κάποια βασικά στοιχεία που θα θέλαμε να ξέρουμε για τους ανθρώπους, αλλά προσθέτουμε κι άλλα ανάλογα με τις προσεγγίσεις. Μετά κρατάμε ένα αρχείο excel στον υπολογιστή όπου καταγράφονται ονόματα, επώνυμο ότι υπάρχει δηλαδή στη φόρμα καταγραφής υπάρχει και στο excel.

Με ποιον τρόπο καλύπτει ο φορέας που εργάζεστε τις ανάγκες που εκφράζουν οι ομάδες στόχου;

Επειδή είμαστε στο κόμβο αλληλοβοήθειας που έτσι κι αλλιώς έχει τρόφιμα, έχει ρούχα, ότι και να χρειαστούν αυτοί οι άνθρωποι από υγειονομικές υπηρεσίες, από κοινωνικές υπηρεσίες, από τη κοινωνική υπηρεσία του κόμβου από τρόφιμα, από κλινοσκεπάσματα από τα πάντα μας τα παρέχουν από δω.

Ποιες κατά την εμπειρία σας, είναι οι κυριότερες δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίσει ο επαγγελματίας, κατά τη παρέμβαση στο δρόμο;

Η δυσκολία είναι το να σε βρίσει απλά, κάποιος που θα συναντήσεις ή με το που θα ακούσει το Δήμο όλα τα ξεσπάει στο Δήμο γιατί το θεωρεί κάτω από το κράτος. Οπότε του φταίει το κράτος, του φταίει κι ο Δήμος, οπότε του φταις και εσύ και εκεί δε γίνεται δουλειά. Αν και πολλές φορές άνθρωποι που μας έχουν μιλήσει άσχημα και κατάλαβαν μετά ότι πήγαμε με πνεύμα φροντίδας το γύρισαν ανάποδα, και πήγε μια χαρά η συνάντηση.

Μπορείτε να μας αναφέρετε μια δύσκολη εμπειρία που θυμάστε από τη δουλειά στο δρόμο; Πως την διαχειριστήκατε;

Κάτι πολύ δύσκολο που συναντήσαμε ήταν ένα περιστατικό στο δρόμο. Οι γείτονες απ' την μια τον υποστήριζαν αλλά ο συγκεκριμένος ήταν σε άσχημη κατάσταση σωματικά. Ενώ το καταλάβαινε ότι δε μπορεί και ότι ήταν πολύ βρώμικος, δε μπορούσε να πάει ούτε για μπάνιο. Εμείς το πολεμούσαμε. Κανονικά βέβαια έπρεπε να πάει σε γιατρό. Κανείς όμως γιατρός δε τον δεχόταν και ουσιαστικά τρεις μέρες παλεύαμε με τον ίδιο άνθρωπο να βρούμε κάποιον να τον κουρέψει και να του πάμε καινούρια ρούχα. Τελικά, επειδή δεν έκανε τίποτα, βρέθηκε ένας άνθρωπος για να τον κουρέψει και να του βάλει καινούρια ρούχα. . Τελικά κάναμε εισαγγελική εντολή και φτάσαμε σε αυτό το σημείο γιατί δεν υπήρχε άλλη λύση. Όταν βλέπεις ότι κάποιος δεν ακούει τίποτα και κινδυνεύει, εκεί αναγκαστικά κάνεις εισαγγελική παρέμβαση.

Σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, ποιος εγγυάται για την ασφάλεια σας;

Κανείς δε μας καλύπτει ουσιαστικά.

Υπάρχει νομοθετικό πλαίσιο που να καλύπτει τους εργαζόμενους που ασκούν streetwork;

Δεν υπάρχει ουσιαστικά. Δεν υπάρχει κάτι συγκεκριμένο ή δεν το ξέρω αυτήν τη στιγμή.

Ποια θεωρείτε ότι είναι η αποτελεσματικότητα της μεθόδου του streetwork;

Είναι πολύ σημαντικό το ότι κάποιος άνθρωπος που θα συναντήσουμε έξω, είναι για λίγο καιρό έξω. Αυτό σημαίνει ότι εύκολα βγαίνει από το δρόμο, αν βρει το κατάλληλο καθοδηγητή. Μπορεί να βγει από το δρόμο και να κάνει πράγματα, να πάει να βρει σπίτι, μια δουλειά . Να ρυθμίσει τα νομικά ζητήματα που μπορεί να έχει. Όλα αυτά είναι πιο εύκολα όταν είναι κάποιος λίγο καιρό στον δρόμο. Όταν είναι κάποιος πολύ καιρό στον δρόμο, είναι πιο δύσκολο, αλλά είναι και αναγκαίο να πάει κάποιος να τον ξεκουρήσει και να του πει είμαι εγώ εδώ για σένα, κάνε κάτι.

Με ποιο τρόπο πιστεύετε θα μπορούσε να αναδειχθεί ή μέθοδος αυτή;

Με περισσότερες ημερίδες με αναφορά στο streetwork. Θα μπορούσαν να γίνουν σεμιναριακού τύπου αναφορές υλοποίησης streetwork, εκπαιδεύσεις από εξειδικευμένους κοινωνικούς λειτουργούς κατά βάση. Τέλος στο ΤΕΙ να μπει ίσως ένα μάθημα κάποια ώρα την εβδομάδα έστω.

Τι θα συμβουλευάτε έναν κοινωνικό λειτουργό που θα ήθελε να ειδικευτεί στην μέθοδο αυτή;

Εάν του αρέσει ο δρόμος και τον εξιτάρει η διαδικασία να το κάνει. Τώρα το πως θα το κάνει, επειδή στην Ελλάδα δεν υπάρχει εύκολα αυτό το πράγμα να απευθυνθεί σε κάποιο φορέα που να γνωρίζει ότι κάνει streetwork. Που να μπορεί να βγει σαν ομάδα στην αρχή με κάποιον άλλον. Γιατί είναι όντως πολύ δύσκολη η πρώτη μέρα που θα βγεις. Γιατί μέσα στον δρόμο μπορεί να συναντήσεις αλκοολικούς, χρήστες, άστεγους και με ψυχιατρικά. Οπότε πρέπει να έχεις ευρύ φάσμα. Και αν κάποιος δεν το αντέχει όλο αυτό, θα είναι πιο δύσκολο να το δεχτεί.

8^η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Σε ποιες ομάδες στόχου απευθύνεται ο φορέας;

Σε παιδιά.

Ποια είναι τα αιτήματα και ποιες οι βασικότερες ανάγκες που εκφράζουν οι άνθρωποι στους οποίους απευθύνεται το streetwork;

Η κάλυψη βασικών τους αναγκών, η ενημέρωση, η πληροφόρηση για τη διαδικασία του ασύλου, για τους ξενώνες, για τα νομοθετικά τους έγγραφα.

Ποιες δεξιότητες και χαρακτηριστικά θα πρέπει να διαθέτει ένας επαγγελματίας που ασκεί streetwork ώστε να ανταποκρίνεται στο ρόλο του; Τι εκπαίδευση θα πρέπει να έχει λάβει;

Θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να είναι προετοιμασμένος. Να έχει κάνει μια χαρτογράφηση της περιοχής της ομάδας στόχου, γιατί συνήθως μιλάμε για άτομα που βρίσκονται σε extreme περιθώριο. Επίσης πρέπει να γνωρίζει ποια είναι τα χαρακτηριστικά τους, ποιες είναι οι ανάγκες τους, ποια είναι τα αιτήματα τους. Στην αρχή πρέπει να είναι διατεθειμένος να υπομένει με παρατήρηση την ομάδα στόχου, να είναι ευθύς στις απαντήσεις που δίνει και ξεκάθαρος ότι είναι εδώ για πολύ συγκεκριμένο στόχο και λόγο. Στη πορεία και στην εξέλιξη της διαδικασίας να μην θέτει προσδοκίες στις οποίες δε μπορεί να ανταποκριθεί και να μη δίνει υποσχέσεις

Θεωρείτε σημαντική την συμμετοχή επαγγελματιών άλλων ειδικοτήτων μέσα στην ομάδα παρέμβασης;

Ναι φυσικά. Η PRAKSIS έχει πολύ μεγάλη εμπειρία στο κομμάτι της πρόληψης και της προαγωγής της υγείας. Οπότε είναι πάρα πολύ σημαντική και η συνδρομή ιατρού, νοσηλεύτη ή ακόμα και του δικηγόρου για νομικά θέματα προκειμένου να δημιουργήσουμε κίνητρο και να κινήσουμε το ενδιαφέρον στην ομάδα στόχου. Πάντα απώτερος σκοπός είναι η ενημέρωση αφενός και η διασύνδεση του ατόμου που είναι σε extreme περιθώριο και δεν έχει πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες έτσι ώστε να γίνει ομαλά η παραπομπή του και να δικτυωθεί με τα ανάλογα κέντρα βοήθειας.

Για ποιο λόγο θεωρείτε ότι η μέθοδος του streetwork δε περιλαμβάνεται στα προγράμματα σπουδών των σχολών της κοινωνικής εργασίας της χώρα μας;

Η αλήθεια είναι ότι πάρα πολλές μεθοδολογίες δε περιλαμβάνονται. Προφανώς γιατί δεν έχει να κάνει τόσο με το κλινικό μοντέλο της κοινωνικής εργασίας που διδασκόμαστε στα ΤΕΙ. Έχει να κάνει με πιο ριζοσπαστικά μοντέλα και δίνει έμφαση στη κοινωνική εργασία με κοινότητα που και αυτό το κομμάτι είναι ακόμα πάρα πολύ πίσω.

Με ποιον τρόπο γίνεται η προσέγγιση στις ομάδες - στόχου;

Ο streetworker πρέπει να γίνεται αισθητός στο χώρο παρέμβασης. Πρέπει να φέρει το διακριτικό της οργάνωση που εκπροσωπεί και να μην είναι ποτέ μόνος του αλλά πάντα με έναν συνεργάτη. Πάντα οι παρεμβάσεις streetwork είναι δίπολες και αν η ομάδα στόχου χρήζει κοινωνικής διαμεσολάβησης να είναι και ένας διερμηνέας παρόν. Ο streetworker οπότε, θα πρέπει να παρατηρεί, στη συνέχεια να συστήνεται να εξηγεί ποιος είναι, τα κίνητρα του και για τους λόγους του οποίους είναι εδώ. Πρέπει να ενημερώνει ποια προγράμματα εξυπηρετεί γεωγραφικά π. χ ότι υπάρχει ένα κέντρο ημέρας , ένας ξενώνας. Οι παρεμβάσεις streetwork πρέπει να γίνονται με συνέπεια και συστηματοποίηση. Καταγράφεις τις ανάγκες που έχουν τόσο για τη κάλυψη των βασικών τους αναγκών και στη συνέχεια πολύ σημαντικό είναι να εκτιμήσεις τις συνθήκες διαβίωσης όπου μένει ο πληθυσμός. Επιπλέον να προσπαθήσεις να κάνεις ένα σχέδιο παρέμβασης προκειμένου να βελτιωθούν οι συνθήκες. Βασικότερο από όλα είναι να τον διασυνδέσεις με μια ανοιχτή υπηρεσία στην οποία θα έχει πρόσβαση όπως είναι το κέντρο ημέρας.

Μετά τις προσεγγίσεις, με ποιο τρόπο γίνεται η καταγραφή των ατόμων και των αναγκών τους; Χρησιμοποιείται κάποιο συγκεκριμένο εργαλείο καταγραφής;

Έχουμε συγκεκριμένη φόρμα αξιολόγησης για το πως πήγε η παρέμβαση του streetwork. Δηλαδή πόσα άτομα προσεγγίστηκαν, και τι followup έχουμε από τα συγκεκριμένα άτομα στις επόμενες παρεμβάσεις streetwork. Μοιράζουμε επίσης κάποιες κάρτες οι οποίες είναι με αύξοντα αριθμό στα άτομα που προσεγγίστηκαν και με τον τρόπο αυτό τους καλούμε ανοιχτά στο κέντρο ημέρας, προκειμένου να ολοκληρωθεί η παρέμβαση και να πάρουν αριθμό μητρώου και να γίνουν επωφελούμενοι των υπηρεσιών.

Με ποιον τρόπο καλύπτει ο φορέας που εργάζεστε τις ανάγκες που εκφράζουν οι ομάδες στόχου;

Ανάλογα τις ανάγκες είτε με ενημερωτικό υλικό, είτε με άμεση διασύνδεση με πρόσωπα αναφοράς όπως είναι ο γιατρός ή ο δικηγόρος. Καλύπτουμε τις βασικές τους ανάγκες σε είδη ατομικής υγιεινής, τις ανάγκες για φαγητό και πόσιμο νερό. Το σημαντικότερο απ' όλα είναι η διασύνδεση με το κέντρο ημέρας που εκεί θα μπορούν να κάνουν μια ολοκληρωμένη συνεδρία με κοινωνικό λειτουργό, ο οποίος είναι και streetworker και έχει παράλληλα εκτιμήσει πως είναι το άτομο στο περιβάλλον που ζει πχ αν βρίσκεται σε κίνδυνο, οι απειλές που υπάρχουν στο περιβάλλοντα χώρο. Στη συνέχεια εφόσον τον έχει προσκαλέσει στο κέντρο ημέρας γίνεται μια συνεδρία και προσπαθεί να εκτιμήσει τη παρούσα κατάσταση και πιο είναι το βέλτιστο συμφέρον του εξυπηρετούμενου.

Ποιες κατά την εμπειρία σας, είναι οι κυριότερες δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίσει ο επαγγελματίας, κατά τη παρέμβαση στο δρόμο;

Καταρχάς κατά τη παρέμβαση streetwork εκτιθέμεθα και απέναντι στο πληθυσμό αλλά και απέναντι στον εαυτό μας. Γι' αυτό απαιτείται πολύ καλός σχεδιασμός για να μπορείς να προβλέψεις τους κινδύνους και τις δυσκολίες. Για το λόγο αυτό δε πάει ποτέ ένα άτομο να κάνει μόνο του παρέμβαση, πάντα είναι δύο άτομα μαζί και συμβάλει με τη παρουσία του και ο κοινωνικός διαμεσολαβητής για να μπορεί να εξηγήσει, ο οποίος μιλάει τη γλώσσα του ωφελούμενου πληθυσμού και βοηθά στη μεταξύ μας επικοινωνία.

Μια σοβαρή δυσκολία είναι οι εμπλεκόμενοι φορείς και πόσο απειλητικά μπορούν να δουν το ρόλο μας. Παλαιότερα με την αστυνομία είχαμε κάποια θέματα, ότι προσπαθούμε να κάνουμε καταγγελίες, Ότι βαλλόμαστε κατά των αστυνομιών και των λιμενικών αρχών κτλ. Ανάμεσα στις ομάδες που προσεγγίζουμε είναι κι άλλες ομάδες όπως είναι ο ανήλικος πληθυσμός, άτομα τα οποία έχουν παραβατική συμπεριφορά, όπως οι διακινητές που πλαισιώνουν και αυτοί τα παιδιά και προσπαθούν να αποσπάσουν χρήματα από τα ίδια προκειμένου να περάσουν παράτυπα.

Έτσι εμείς ξεκάθαρα εφόσον βγαίνουμε στο δρόμο η βασική μας αρχή είναι να γίνει αντιληπτό από τους διακινητές και από αυτούς που ελέγχουν αυτά τα εγκαταλειμμένα κτίρια και αυτές τις περιθωριοποιημένες περιοχές όπου ζει η ομάδα στόχου, ότι εμείς βγαίνουμε όχι γιατί θέλουμε να ανατρέψουμε αυτή τη πυραμίδα. Γιατί σε αυτή τη πυραμίδα το κύριο έλεγχο τον έχουν οι διακινητές, στη μέση είναι οι ομάδες στόχου

και στο τέλος είμαστε εμείς ως κοινωνική οργάνωση. Εμείς δίνουμε λοιπόν την εντύπωση ότι ερχόμαστε απλά και μόνο να καλύψουμε βασικές ανάγκες και προσπαθούμε με άτυπο τρόπο να ενδυναμωθεί η ομάδα στόχου, να καλύψουμε τις βασικές ανάγκες προκειμένου μόνοι του οι ίδιοι να καταστρέψουν τη πυραμίδα και να μη χρειάζεται τους διακινητές αλλά ένα δίκτυο προστασίας όπως αυτό του ξενώνα.

Μπορείτε να μας αναφέρετε μια δύσκολη εμπειρία που θυμάστε από τη δουλειά στο δρόμο; Πως την διαχειριστήκατε;

Μια δύσκολη εμπειρία είχε να κάνει με επέμβαση της αστυνομίας τη στιγμή που εμείς ήμασταν και κάναμε παρέμβαση. Τότε που ήταν η επιχείρηση σκούπα ,τόρα πλέον δε γίνονται ευτυχώς, έμπαινε η αστυνομία μέσα στο χώρο και προσπαθούσε να δημιουργήσει εμπόδια, να καταστρέψει όλα τα περιουσιακά είδη των παιδιών. Εμείς τους πηγαίναμε φαγητά, είχαν λάδι και το καταστρέφανε, έπαιρναν τα ρούχα τους, οπότε είχαμε γίνει μάρτυρες σε επιχειρήσεις σκούπα.

Άλλες δύσκολες καταστάσεις έχουν να κάνουν με τραυματισμούς ανηλίκων , όπου πηγαίναμε και εντοπίζαμε ότι υπάρχουν τραυματισμένα άτομα τα οποία έχουν πάθει κάποιο ατύχημα στη προσπάθειά τους να μπουν μέσα στο λιμάνι προκειμένου να φύγουν είτε επειδή υπήρχε κάποιος τσακωμός μεταξύ τους. Εκεί υπήρχαν πολλά τραυματισμένα άτομα τα οποία ήταν εγκλωβισμένα και δεν είχαν πρόσβαση σε νοσοκομείο. Οπότε σε σχεδιασμό κάναμε κάποια παρέμβαση. Έκτοτε επί τόπου μοιράζαμε και αριθμούς τηλεφώνου που είναι έκτακτης ανάγκης στο πληθυσμό σε περίπτωση που συμβεί το οτιδήποτε και εμείς δεν ήμαστε εκεί ή δε μπορούν να έχουν πρόσβαση στο κέντρο ημέρας να μασκαλέσουν 24 ώρες το 24ώρο, 7 ημέρες την εβδομάδα. Τους παρείχαμε δηλαδή επιπλέον εργαλεία για να αισθάνονται περισσότερη ασφάλεια.

Σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, ποιος εγγυάται για την ασφάλεια σας;

Δεν έχει γίνει προς το παρών κάτι, γιατί κάνουμε πολύ προσεχτικά βήματα. Βέβαια ο ανθρώπινος παράγοντας είναι αστάθμητος και δε μπορούμε να προβλέψουμε καμία απρόβλεπτη συμπεριφορά. Γι' αυτό προσπαθούμε να ακολουθούμε πιστά τα βήματα με βάση τη μεθοδολογία, να μη μας βλέπουν απειλητικά να εξηγούμε ποιοι ήμαστε. Προσπαθούμε να μην εκτεθούμε ακόμα και αν μπροστά μας εξελίσσεται κάτι πολύ παραβατικό. Ενημερώνουμε τον εισαγγελέα ανηλίκων , ο οποίος είναι επίτροπος για τα παιδιά για να παρέμβει ο ίδιος.

Υπάρχει νομοθετικό πλαίσιο που να καλύπτει τους εργαζόμενους που ασκούν streetwork;

Υπάρχει επιχειρησιακός οδηγός τον οποίο οφείλεις να ακολουθείς. Σε καλύπτει η οργάνωση δε σε αφήνει εκτεθειμένο .

Ποια θεωρείτε ότι είναι η αποτελεσματικότητα της μεθόδου του streetwork;

Να υπάρχει η συνέπεια, η μεταπαρακολούθηση, το followup δηλαδή, και η πραγμάτωση των προσδοκιών όταν έχεις δώσει τη σωστή πληροφόρηση και είσαι ξεκάθαρος ότι αυτό γίνεται, αυτό δε γίνεται. Το σημαντικό και ο σκοπός του streetwork δεν είναι η συνεχιζόμενη δική μας παρουσία στο extreme περιθώριο αλλά να μπορέσουμε να βγάλουμε τα άτομα αυτά από τα περιθώρια και να έρθουν σε διασύνδεση με υπηρεσίες. Το streetwork έχει τη μορφή της έκτακτης παρέμβασης, και μεν γίνεται με συνέπεια ωστόσο δεν είναι αυτοσκοπός μια σταθερότητα. Σκοπός είναι οι ωφελούμενοι να αισθανθούν ασφάλεια.

Με ποιο τρόπο πιστεύετε θα μπορούσε να αναδειχθεί ή μέθοδος αυτή;

Πρόκειται για μία μη στατική μέθοδο, η οποία υιοθετείται από μη κυβερνητικές οργανώσεις που δουλεύουν πιο ριζοσπαστικά. Γενικά θα μπορούσε να αναδειχθεί περισσότερο αν δημοσκοπούνταν τα αποτελέσματα και αν ενσωματώνονταν μεγάλες καμπάνιες ενημέρωσης, όπως συμβαίνει στην Αθήνα που γίνονται παρεμβάσεις πολύ αργά τη νύχτα προσεγγίζοντας εκδιδόμενες γυναίκες, μοιράζοντας προφυλακτικά και ενημερώνοντας το πληθυσμό στο δρόμο.

Τι θα συμβουλευάτε έναν κοινωνικό λειτουργό που θα ήθελε να ειδικευτεί στην μέθοδο αυτή;

Ότι είναι ένα πολύ σημαντικό εργαλείο, προκειμένου να έχει μια ολοκληρωμένη εικόνα για τον ωφελούμενο για τις συνθήκες διαβίωσης που αντιμετωπίζει σε ρεαλιστικό χρόνο και πραγματικό επίπεδο. Από μόνο του αυτό φωτίζει όλες τις πλευρές της παρούσα κατάσταση και του κοινωνικού ιστορικού.

9^η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Σε ποιες ομάδες στόχου απευθύνεται ο φορέας;

Το streetwork είναι πιο εξειδικευμένο γιατί εσύ προσεγγίζεις την ομάδα στόχου και κυρίως απευθύνεται σε ανθρώπους οι οποίοι μένουν στον δρόμο ή διαβιούν σε καθεστώς αστεγίας και συνήθως έχει μια πολυπλοκότητα από την άποψη ότι έχουν και ζητήματα αλκοολισμού, και χρήσης ουσιών, προβλήματα ψυχικής υγείας.

Ποια είναι τα αιτήματα και ποιες οι βασικότερες ανάγκες που εκφράζουν οι άνθρωποι στους οποίους απευθύνεται το streetwork;

Σε πολλές περιπτώσεις δεν είναι τίποτα. Είναι ότι καλά είμαι εδώ πέρα, δεν θέλω κάτι. Όταν εκφράζουν κάποιο αίτημα, μπορεί να είναι το οτιδήποτε. Σε πολλές περιπτώσεις σου λένε ότι θέλω να βρω ένα σπίτι. Μπορεί να σου πουν ότι θέλω να βρω μια δουλειά. Μπορούν να σου πουν ότι θέλω φαγητό, μπορεί να σου πουν ότι θέλω λεφτά, μπορεί να σου πουν διάφορα. Το θέμα είναι πως πείθεις αυτόν τον άνθρωπο να το πλαισιώσει όλο αυτό και να σου δείξει εμπιστοσύνη. Αυτό θεωρώ ότι είναι το βασικό.

Ποιες δεξιότητες και χαρακτηριστικά θα πρέπει να διαθέτει ένας επαγγελματίας που ασκεί streetwork ώστε να ανταποκρίνεται στο ρόλο του; Τι εκπαίδευση θα πρέπει να έχει λάβει;

Πρέπει να έχει καλή κατάρτιση, πρέπει να έχει μια καλή εικόνα για το πώς γίνεται το streetwork, να είναι μεθοδικός, πολύ οργανωτικός και να μην κάνει πράγματα παρορμητικά. Θα πρέπει να έχει ένα πολύ συγκεκριμένο πλάνο δράσης που θα έχει οργανώσει πολύ καλά. Οι δεξιότητες είναι η υπομονή, η ψυχραιμία, η οξυδέρκεια, να μπορεί δηλαδή να καταλάβει κάποια πράγματα. Να είναι παρατηρητικός, να έχει πολύ καλή σχέση με τους ανθρώπους και να έχει έναν τρόπο προσέγγισης ο οποίος ν' ανταποκρίνεται ουσιαστικά στους ανθρώπους που έχει απέναντι του. Δεν είσαι κοινωνικός λειτουργός σε μια δημόσια υπηρεσία, ούτε σ' ένα γραφείο και περιμένεις τον άλλον να έρθει απέναντι σου να κάτσει να σου μιλήσει. Πρέπει να ξέρεις τον τρόπο που προσεγγίζεις αυτούς τους ανθρώπους και να έχεις διάφορες μεθόδους οι οποίες να σε καθιστούν πιο ευέλικτο. Και βέβαια όσο καλύτερη εκπαίδευση τόσο καλύτερο αποτέλεσμα. Και τόσο καλύτερα ασφαλής θα είσαι όπως θα πούμε στην συνέχεια..

Θεωρείτε σημαντική την συμμετοχή επαγγελματιών άλλων ειδικοτήτων μέσα στην ομάδα παρέμβασης;

Εννοείται. Σίγουρα γιατρό και ιατρικό προσωπικό, γιατί μπορεί να χρειάζεται να κρίνεις ιατρικά κάποιον άνθρωπο τον οποίο συναντάς έξω. Αφενός για να σου κάνει μια πρώτη εκτίμηση την οποία θα συζητήσετε μετά. Αφετέρου γιατί ο άνθρωπος μπορεί να ρωτήσει κάτι ιατρικό. Κατά τρίτον μπορεί σε κάποια ακραία περίπτωση να χρειαστεί ΕΚΑΒ, οπότε αυτό καλό είναι να το κρίνει ένας γιατρός. Νομίζω ότι είναι αρκετά ανοιχτό το streetwork. Πιστεύω ότι σίγουρα πρέπει να έχει ένα κοινωνικό προφίλ ο άλλος αλλά δεν είναι και απαραίτητο. Είναι καλό να υπάρχει μια ομάδα mix, ν' αποτελείται δηλαδή από δύο, τρεις διαφορετικές ειδικότητες. Δεν είναι καθόλου κακό αυτό. Απλώς νομίζω ότι ένας κοινωνικός λειτουργός έχει και ένα background διαφορετικό ώστε να μπορεί να φιλτράρει κάποιες πληροφορίες και να είναι πιο έτοιμος ν' απαντήσει σε πράγματα που ίσως τον ρωτήσουν οι άνθρωποι στον δρόμο.

Για ποιο λόγο θεωρείτε ότι η μέθοδος του streetwork δε περιλαμβάνεται στα προγράμματα σπουδών των σχολών της κοινωνικής εργασίας της χώρα μας;

Τα προγράμματα σπουδών στα Πανεπιστήμια και στα ΤΕΙ είναι λίγο απαρχαιωμένα. Μας διδάσκουν πράγματα που δεν έχουν καμία σχέση με την πραγματικότητα, οπότε αυτό εντάσσεται μέσα στο γενικότερο πλαίσιο. Το streetwork είναι μια σύγχρονη μέθοδος, η οποία σε άλλες χώρες σίγουρα υπάρχει πιο πολλά χρόνια και ο streetworker υπάρχει και ως επάγγελμα. Στην Ελλάδα αυτό έχει μείνει πάρα πολύ πίσω και εντάσσεται στο πλαίσιο μη επικαιροποίησης της γνώσης ουσιαστικά. Δηλαδή και αυτά τα οποία διδασκόμαστε σε θεωρητικό πλαίσιο είναι τελείως διαφορετικά από αυτά που συναντάς στην καθημερινότητα σου.

Με ποιον τρόπο γίνεται η προσέγγιση στις ομάδες - στόχους;

Λοιπόν υπάρχουν κάποια βασικά βήματα. Καταρχάς ορίζεις τον γεωγραφικό χώρο που θέλεις να καλύψεις. Άρα πρέπει να κερδίζεις σε πρώτη φάση, το γεγονός ότι ξέρεις την περιοχή και τον χώρο που κινείσαι. Πότε κινείσαι και να βγάλεις ένα πλάνο. Δεύτερον πρέπει να υπάρχει μια καλή εικόνα του χώρου που θα πας, να εδραιωθείς σαν παρουσία εκεί πέρα. Δεν πας κατευθείαν εκεί πρώτη φορά και πιάνεις την κουβέντα στους ανθρώπους. Πρέπει να γίνεις οικείος σε αυτούς. Είναι σαν να πηγαίνεις στο σπίτι τους, στην γειτονιά τους. Ειδικά άμα έχεις σταθερή παρουσία

στον χώρο. Γι' αυτό πρέπει να έχεις μια διακριτική παρουσία. Αυτό απαιτεί χρόνο ουσιαστικά.

Πριν φτάσεις στην προσέγγιση θέλει μια συγκεκριμένη μεθοδολογία. Βρίσκεις την περιοχή, πηγαίνεις, σε συνηθίζουν, τους συνηθίζεις και εσύ και στην συνέχεια τους προσεγγίζεις με διακριτικό και ευγενικό τρόπο. Φοράς πάντα διακριτικά. Τους ενημερώνεις ποιος είσαι, τι κάνεις, γιατί είσαι εκεί και ένα θα ήθελε να τους ενημερώσεις και να συζητήσεις μαζί τους. Εάν δεν θέλουνε, τους σέβεται και φεύγεις. Αν θέλουν μπαίνεις στην διαδικασία να τους ενημερώσεις ουσιαστικά. Εμάς ο κύριος σκοπός του κέντρου ημέρας αστέγων είναι να τους ενημερώσουμε για την ύπαρξη του κέντρου και να προσπαθήσουμε να τους κινητοποιήσουμε να έρθουν εδώ πέρα. Να κάτσουμε μετά σ' ένα πιο πλαισιωμένο πλάνο να δουλέψουμε μαζί τους. Αν δεν είναι αυτό εφικτό, προσπαθούμε να επιστρέψουμε ξανά εκεί πέρα έτσι ώστε να δουν ότι δεν είμαστε περαστικοί. Επειδή υπάρχει μεγάλη δυσπιστία προς τις τυποποιημένες δομές γενικά, προσπαθούμε να τους δείξουμε ότι δεν είμαστε ένα φιλανθρωπικό σωματείο το οποίο θα πάει θα τους δώσει φαγητό και θα φύγει. Άμα σε βλέπουν ξανά και ξανά σου ανοίγονται και κερδίζεις την εμπιστοσύνη τους. Είναι πολύ σύνηθες οι άνθρωποι να μην μπαίνουν στην διαδικασία να σηκώνονται να έρχονται στην κοινωνική υπηρεσία του κέντρου ημέρας. Αλλά αν σε βλέπουν εκεί πέρα κάτι θα μάθεις και θα κατανοήσεις περισσότερο τις ανάγκες τους. Τι μπορεί να θέλουν και τον τρόπο για τον οποίο δεν μετακινούνται. Μπορεί να είναι διάφοροι τρόποι τους οποίους εμείς δεν γνωρίζουμε. Ο πιο συνήθης λόγος είναι ότι φοβούνται μην τους πιάσουν την καβάτζα ας πούμε. Οπότε ένας κοινωνικός λειτουργός μπορεί να το ερμηνεύσει ότι δεν είναι κινητοποιημένος ο άλλος. Δεν είναι έτσι. Μπορεί να έχει κάποιο πρόβλημα αναπηρίας. Είναι πολλά ζητήματα στην μέση, τα οποία πρέπει να κατανοήσεις και να έχεις μια συνέχεια και μια σταθερότητα εκεί πέρα που πας.

Μετά τις προσεγγίσεις, με ποιο τρόπο γίνεται η καταγραφή των ατόμων και των αναγκών τους; Χρησιμοποιείται κάποιο συγκεκριμένο εργαλείο καταγραφής;

Τα καταγράφουμε σε χαρτί, εκείνη την στιγμή διακριτικά, σε συγκεκριμένη φόρμα δηλαδή. Στην συνέχεια ηλεκτρονικά εννοείται και έχουμε ένα εργαλείο μέσω του googlemap στο οποίο βάζουμε τα σημεία, για την χαρτογράφηση της περιοχής ουσιαστικά.

Με ποιον τρόπο καλύπτει ο φορέας που εργάζεστε τις ανάγκες που εκφράζουν οι ομάδες στόχου;

Αν έρθει ένας άνθρωπος στο κέντρο ημέρας είναι λίγο πολύ fixed η πορεία που θ' ακολουθήσει. Θα λάβει τις υπηρεσίες από εδώ. Οι ανάγκες καλύπτονται μέσω του κέντρου ημέρας. Από κει και πέρα εξαρτάται από την κατάσταση. Σε πολλές περιπτώσεις ο ίδιος ο φορέας μας δίνει αυτά που χρειάζεται να δώσουμε και στους ανθρώπους. Πολλές φορές κάνουμε streetwork με την κινητή μονάδα και χρειάζεται να μοιράσουμε προφυλακτικά. Παλιότερα μοίραζαν και σύριγγες. Όταν κάναμε streetwork στους οίκους ανοχής στο Μεταξουργείο μοιράζαμε προφυλακτικά. Μοιράζαμε στους αστέγους στο streetwork που κάναμε και θα ξαναμοιράσουμε και τώρα σακίδια που ήταν ουσιαστικά χειμερινό κιτ, δηλαδή υπνόσακος, sleepingbag, υπόστρωμα και ρούχα μέσα, γάντια, κάλτσες. Όλα αυτά μας τα παρέχει ο φορέας και αυτήν την εικόνα την μεταφέρουμε εμείς οι εργαζόμενοι λέγοντας ότι πιστεύουμε ότι θα ήταν καλό να έχουμε αυτό, να το βρούμε, είτε το αγοράζουμε, είτε μέσω του τμήματος δωρεών του fundraising τα μοιράζουμε.

Ποιες κατά την εμπειρία σας, είναι οι κυριότερες δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίσει ο επαγγελματίας κατά τη παρέμβαση στο δρόμο;

Οι δυσκολίες είναι πολλές και διάφορες. Σε πρώτη φάση ο κόσμος που βρίσκεται έξω είναι κάτι το οποίο αλλάζει πολύ γρήγορα σε πολλές περιπτώσεις. Αυτό εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, δηλαδή πάνω που νομίζεις ότι έχεις καταφέρει να παγιώσεις μια σχέση με έναν άνθρωπο, ο άνθρωπος αυτός την επόμενη μέρα μπορεί να μην υπάρχει εκεί πέρα. Αυτό λόγω του ότι μπορεί να υπάρχει αυξημένη αστυνόμευση, λόγω του ότι κάτι μπορεί να έχει συμβεί στην περιοχή και να έχει μετακινηθεί παρακάτω. Εσύ πρέπει να το βρεις. Είναι λίγο ματαιοιτικό, από την άποψη ότι θέλει πάρα πολύ χρόνο για να δεις καλό αποτέλεσμα. Για παράδειγμα στους 30, 40 ανθρώπους που μπορεί να ενημερώνουμε να έρχονται οι ένας, δυο στο κέντρο. Πρέπει να πειστείς με αυτό, με την άποψη ότι δεν θα έχεις αποτέλεσμα στο εδώ και τώρα. Να είσαι προετοιμασμένος σε αυτό.

Άλλες δυσκολίες είναι ότι σε πολλές περιπτώσεις το σύστημα το κοινωνικοπρονοιακό είναι τέτοιο που αποκλείει όλους αυτούς τους ανθρώπους εκ φύσεως. Δηλαδή ένας άνθρωπος ο οποίος μπορεί να είναι άστεγος, χρήστης, οροθετικός και με πρόβλημα αλκοόλ, αυτόματα ξέρεις ότι έχεις πάρα πολύ λίγα πράγματα να του δώσεις. Δεν

μπορείς να τους υποσχεθείς ότι θα του βρεις σπίτι αυτού του ανθρώπου, για πολλούς και διάφορους λόγους. Γιατί εκείνος μπορεί να σε ρωτήσει “μπορείς να μου βρεις ένα σπίτι;” Εσύ φυσικά σε αυτήν την φάση του λες ότι δεν μπορώ να σου υποσχεθώ ότι θα κάνω αυτό το πράγμα, ωστόσο μπορώ να σε υποστηρίξω σε άλλα επίπεδα. Αυτόματα όταν ο άνθρωπος δεν ακούει αυτό το οποίο σου ζητάει, πολύ πιθανόν να μην χρειάζεται πια και τίποτα πια από σένα. Άρα το πρόβλημα δεν είναι του κοινωνικού λειτουργού, ότι εκείνος εκείνη την στιγμή δεν μπορεί να του δώσει κάτι. Είναι ότι είναι με τέτοιο τρόπο το σύστημα δομημένο ώστε αποκλείει αυτούς τους ανθρώπους από τα βασικά. Γιατί υπάρχουν ελάχιστοι ξενώνες για αστεγούς, ακόμα πιο ελάχιστοι για χρήστες και σχεδόν ανύπαρκτοι για οροθετικούς και ψυχικά ασθενείς. Οπότε ουσιαστικά έχεις περιορισμένη γκάμα στο τι μπορεί να του προσφέρεις. Εμείς σαν κέντρο ημέρας έχουμε το καλό ότι μπορούμε να τους προσφέρουμε υπηρεσίες που καλύπτουν βασικές ανάγκες τους. Δηλαδή το γεγονός ότι μπορεί να κάνει ένα μπάνιο, να πάρει ρούχα και να φάει είναι σημαντικό γι’ αυτούς.

Άρα οι δυσκολίες είναι αυτές σε συνδυασμό ότι είναι ιδιαίτεροι δύσκολα προσεγγίσιμοι πληθυσμοί. Δεν βάζω τον κίνδυνο. Βάζω την άποψη ότι αυτοί οι άνθρωποι είναι χρόνια έξω και έχουν συνηθίσει σε αυτό, έχουν μεγάλη δυσπιστία στις τυποποιημένες υπηρεσίες ας πούμε και στο γεγονός ότι τους προσεγγίζουν κατά καιρούς πολλοί και διάφοροι οι οποίοι πιστεύουν ότι δίνοντας τους πενήντα λεπτά ή ένα πιάτο φαγητό απλά τους λύνουν το πρόβλημα.

Μπορείτε να μας αναφέρετε μια δύσκολη εμπειρία που θυμάστε από τη δουλειά στο δρόμο; Πως την διαχειριστήκατε;

Υπάρχουν περιπτώσεις που αντιμετωπίζεις δυσκολίες. Θυμάμαι μια φορά που είχαμε πάει στο Πεδίον του Άρεως. Ήμασταν δυο ομάδες των τριών ατόμων ουσιαστικά και είχαμε διασκορπιστεί στο πάρκο. Από ένα σημείο και μετά το Πεδίον του Άρεως έγινε αρκετά προσεγγίσιμο καθότι είχε πάρα πολύ κόσμο μέσα, χρήστες ουσιών ως επί το πλείστον. Τότε επικοινωνήσαμε μεταξύ μας τηλεφωνικά και είδαμε ότι υπήρχε ένα θέμα. Νιώθαμε λίγο άβολα, νιώθαμε φόβο. Αυτό δεν είναι κακό. Είναι σημαντικό να μπορείς να κατανοήσεις πότε νιώθεις άβολα και μέχρι που είσαι. Να μην πηγαίνεις ποτέ παραπέρα από εκεί που μπορείς. Οπότε σ’ εκείνο το σημείο μιλήσαμε, δώσαμε ραντεβού και συνεχίσαμε μαζί η ομάδα των 6. Που και πάλι ήταν ζόρικα γιατί ήταν hardcore η φάση. Μας προσέγγιζε κόσμος, δεν ήταν καθόλου λειτουργικοί, μας

ζήταγαν σύριγγες και δεν είχαμε, βλέπανε PRAKSIS μας ξέρανε και δεν μας ξέρανε. Νιώθαμε άβολα γιατί ήταν βράδυ και ήταν αργά. Επιπλέον ήμασταν σ' έναν χώρο που δεν ξέραμε ότι ήταν σε αυτήν την φάση. Τα περισσότερα μέλη της ομάδας ένιωσαν άβολα, ήμασταν μαζί, οπότε θεωρήσαμε ότι καλό θα ήταν να κάνουμε έναν κύκλο και να φύγουμε. Ήταν μια περίπτωση την οποία διαχειριστήκαμε ήρεμα. Είδαμε ότι δεν μας παίρνει και φύγαμε. Δεν ήταν κάτι φοβερό.

Σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, ποιος εγγυάται για την ασφάλεια σας;

Όσο καλύτερη κατάρτιση και εκπαίδευση έχεις τόσο μπορείς ν' αποφύγεις τον κίνδυνο. Δεν μπορείς να υπολογίζεις τα πάντα. Οι άνθρωποι που δουλεύουμε εδώ πέρα, είμαστε ασφαλισμένοι όπως και όταν θα έχουμε ένα εργατικό ατύχημα μέσα στην δομή μας. Ωστόσο αυτό εξαρτάται και από τόσο μπορείς ν' αποφύγεις κάποια τέτοια περιστατικά. Προφανώς και είμαστε καλυμμένοι και ασφαλισμένοι.

Υπάρχει νομοθετικό πλαίσιο που να καλύπτει τους εργαζόμενους που ασκούν streetwork;

Όχι, δεν υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο νομοθετικό πλαίσιο. Είναι σε συνεργασία με τον φορέα και σε πολλές περιπτώσεις ισχύουν ότι ισχύει γενικά βάση νόμου. Δηλαδή το γεγονός ότι κάποιος μπορεί να σου επιτεθεί σε οποιαδήποτε στιγμή, ακόμα και αν είσαι στο streetwork, νομίζω ότι ο φορέας σε αυτήν την φάση δεν εμπλέκεται τόσο. Δηλαδή αν ένας τύπος που έχει πει, σου επιτεθεί ,χωρίς να τον έχεις προσεγγίσει ,νομίζω αυτό έγκειται σε ότι συμβαίνει σε όλες τις περιπτώσεις. Ο φορέας δεν μπορεί να μου δώσει κάτι άλλο, πέρα από το γεγονός ότι είμαι ασφαλισμένος και καλυμμένος σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος. Είναι σημαντικό να ξέρεις τι κάνεις και πως το κάνεις. Μέχρι που μπορείς να πας και που δεν πας.

Ποια θεωρείτε ότι είναι η αποτελεσματικότητα της μεθόδου του streetwork;

Το σημαντικότερο είναι ότι προσεγγίζεις, ενημερώνεις και στην συνέχεια δουλεύεις με άτομα τα οποία είτε δεν έχουν την δυνατότητα να έρθουν σε σένα γιατί δεν σε γνωρίζουν, οπότε το βασικό είναι ότι τους ενημερώνεις για κάτι που πιθανόν να μην γνωρίζουνε. Ακόμα και να το γνωρίζουν από άλλους ή το έχουν ακούσει από γνωστούς , πας εσύ ο ίδιος εκεί πέρα και η προσέγγιση είναι πολύ σημαντική για το πώς θα επικοινωνήσεις με τον άλλον και το πώς θα γίνει η πρώτη επαφή.

Με ποιο τρόπο πιστεύετε θα μπορούσε να αναδειχθεί ή μέθοδος αυτή;

Σίγουρα μέσα από τις πανεπιστημιακές σχολές για φοιτητές κοινωνικής εργασίας ώστε να εξοικειώνονται λίγο με την ιδέα. Επίσης με το να υπάρχει από διάφορους φορείς και δομές μια συστηματική παρουσία. Για παράδειγμα, το γεγονός ότι ο Δήμος Αθηναίων κηρύσσει το streetwork μόνο την περίοδο του ψύχους το χειμώνα, είναι κάτι τελείως ευκαιριακό. Ξαφνικά βγαίνουν έξω δέκα διαφορετικοί φορείς και μοιράζουν στον κόσμο τσάι, φαγητά και κουβέρτες. Αυτό πρέπει να συστηματοποιηθεί λίγο από την περιφέρεια και τον Δήμο, από τις Μ.Κ.Ο και αποκτώντας και εκπαίδευση και κατάρτιση οι κοινωνικοί λειτουργοί από πριν.

Τι θα συμβουλευάτε έναν κοινωνικό λειτουργό που θα ήθελε να ειδικευτεί στην μέθοδο αυτή;

Να κάνει μια πολύ καλή εκπαίδευση. Να μην πάει παραπέρα απ' αυτό που μπορεί και πρέπει και να συνεργάζεται πολύ καλά με την ομάδα του. Γιατί το σημαντικότερο απ' όλα στο streetwork είναι η ομάδα. Πως τα κάνεις όλα αυτά έξω, πως τα συζητάς μετά, πως τα κάνεις μια σούμα όλα στο τέλος. Άρα θα πρέπει να έχει μια πολύ καλή εικόνα του τι κάνει.

